

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vesilakiin ehdotetut muutokset jakautuvat useaan eri ryhmään. Lupamenettelyä varsinkin katselmustoimituksen osalta ehdotetaan nopeutettavaksi ja kevennettäväksi. Luvan ja siihen liittyvien korvausten samanaikaisuutta ehdotetaan lievennettäväksi siten, että kaksinkertaista työtä aiheuttavasta ennakkokorvausjärjestelmästä luovutaan, mutta vahingonkäräjien oikeudet turvataan muun ohella vakuusjärjestelyin ja lopputarkastuksen käyttöalaa täsmentämällä. Kalataloudellisia velvoitteita koskevat säännökset samoin kuin eräät säännökset luvan

edellytyksistä, määräajoista ja ilmoitusvelvollisuuksista uudistettaisiin. Ehdotuksen mukaan tulisi mahdolliseksi tarkistaa epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneita säännöstelymääryksiä myös ennen vuotta 1991 annettujen lupien osalta. Myös vesilain korkosäännökset uudistettaisiin ja niiden suhteesta korkolakiin säädettäisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1	4. Ehdotetut muutokset	19
YLEISPERUSTELUT	3	4.1. Menettely hakemusasioissa	19
1. Johdanto	3	4.1.1. Menettelyn nopeuttamistavat	19
2. Nykytila	4	4.1.2. Katselmustoimitusta ja selvitysmenettelyä koskevat ehdotukset (16 luvun 5—7, 11 a—11 c ja 18 §, 18 luvun 1, 4—6 ja 8—11 § sekä 21 luvun 11 §)	19
2.1. Vesioikeudellisten hakemusasioiden käsittely ja sen jouduttamismahdollisuudet	4	4.2. Samanaikaisuusperiaatteen lieventäminen (2 luvun 26 §, 11 luvun 8 §, 16 luvun 24 ja 32 § sekä 17 luvun 5 §)	20
2.1.1. Hakemusasioiden käsittely	4	4.3. Muut lupajärjestelmään liittyvät muutokset	21
Vireilletulo	4	4.3.1. Ehdottoman luvanmyöntämiseen tarkistaminen (2 luvun 5 §)	21
Kuulutusmenettely	4	4.3.2. Yleisen tarpeen edellytys (2 luvun 6 §)	21
Katselmustoimitus	4	4.3.3. Jätevesilupia koskevat muutokset (10 luvun 24 ja 24 b §)	21
Käsittelyajat	4	4.3.4. Lupapäätösten määräyksiä ja ilmoitusvelvollisuutta koskevat muutokset (2 luvun 12 ja 27 §, 6 luvun 11 §, 10 luvun 32 § ja 12 luvun 16 §)	22
2.1.2. Katselmustoimitukseen määrättyjen asioiden käsittelyn jouduttamismahdollisuudet	5	4.3.5. Vaikutusarvio lupahakemuksessa (16 luvun 1 §)	22
Katselmustoimitukseen määrätyn asian vaiheet	5	4.4. Kalataloudelliset velvoitteet (2 luvun 22—22 c, 28 ja 29 §, 8 luvun 25 § sekä 10 luvun 24 a ja 27 §)	22
Käytettävissä olevat voimavarat	6	4.5. Lopputarkastus (16 luvun 30 § ja 18 luvun 13 §)	22
2.1.3. Selvitysmenettely	8	4.6. Säännöstely- ja padottamispäätösten tarkistamisedellytykset (2 luvun 14, 28 ja 29 §, 7 luvun 6 a § ja 8 luvun 10 b §)	23
2.1.4. Vaihtoehdot hakemusasian käsittelyn nopeuttamiseksi	9	4.7. Korkosäännösten uudistaminen (11 luvun 14 a—14 c ja 21 §)	23
2.2. Luvan ja korvausten käsittelyn samanaikaisuus	9	4.7.1. Koron laskemisajankohdan valinnasta	23
2.3. Muut lupajärjestelmään liittyvät kysymykset	10	4.7.2. Ehdotetut muutokset	24
2.3.1. Ehdoton luvanmyöntämisestä	10	4.8. Muut muutosehdotukset (16 luvun 42 a §)	25
2.3.2. Yleisen tarpeen edellytys	10	5. Esityksen vaikutukset	25
2.3.3. Jätevesilupien edellytysharkinta ja jätevesikorvauksia koskevat säännökset	11	5.1. Taloudelliset vaikutukset	25
2.3.4. Lupapäätöksiin liittyvät määräykset ja ilmoitusvelvollisuudet	11	5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	25
2.3.5. Vaikutusten arvioiminen lupamenettelyssä	12	5.3. Ympäristövaikutukset	25
2.4. Kalataloudelliset velvoitteet	12	6. Asian valmistelu	25
2.5. Lopputarkastus	13	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
2.5.1. Sovellettavat säännökset	13	1. Lakiehdotuksen perustelut	26
2.5.2. Lopputarkastukseen määrääminen	13	2. Voimaantulo	43
2.5.3. Lopputarkastuksessa käsiteltävät asiat	13	LAKIEHDOTUS	44
2.5.4. Muistuttaminen lopputarkastuksessa annetusta lausunnosta	14	LIITTEET	54
2.6. Lainvoimaisten säännöstely- ja padottamislupien tarkistaminen	14	Rinnakkaisteksti	54
2.6.1. Säännökset	14	Asetusluonnos	76
2.6.2. Tarkistamiseen liittyviä ongelmia	15		
2.7. Korkosäännökset	16		
2.7.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	16		
2.7.2. Korkosääntelystä vesilain ulkopuolella	16		
Lunastus- ja pakkotoimilainsäädäntö	16		
Siviilioikeudellinen korkosääntely	17		
2.7.3. Nykytilan arviointi	17		
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	18		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Vesilain (264/61) lupajärjestelmä koskee hyvin monimuotoista vesitaloudellisten hankkeiden joukkoa, johon sisältyy eri tarkoituksia palvelevaa vesirakentamista ja vesistöoloihin vaikuttamista sekä erilaisia vesihuoltoa ja jäteveden johtamista tarkoittavia toimenpiteitä. Myös oikeudellisesti lupajärjestelmä palvelee useita eri tarkoituksia. Sen avulla turvataan laissa säädetyin tavoin toteutettavaan hankkeeseen nähden vastakkaiset yksityiset ja yleiset edut, niin taloudelliset kuin esimerkiksi ympäristönsuojeluunkin liittyvät edut. Pääsäännön mukaan lupa tarvitaan vain, jos hanke tulisi aiheuttamaan laissa kiellettyjä haitallisia seurauksia yleiselle tai yksityiselle edulle. Vesiensuojelumääräysten tapauskohtainen asettaminen tapahtuu jätevesiasioiden lupamenettelyssä. Myös yksityisten vahingonkärsijöiden oikeusuoja on olennaisilta osiltaan järjestetty lupamenettelyn avulla, koska lupa on usein tarpeen myös yksityisen edun loukkauksen vuoksi. Tästä puolestaan johtuu, että myös vahingonkärsijöille tulevien korvausten määrääminen on lähtökohtaisesti osa lupajärjestelmää. Toisaalta lupapäätöksellä on usein pakkolunastukseen tai muuhun pakkotoimeen rinnastuva oikeusvaikutus, joka tekee mahdollisiksi sellaiset tärkeät rakentamishankkeet, jotka muutoin estyisivät ulkopuolisen tahon omaisuudensuojan vuoksi.

Lupaviranomaisina toimivat vesioikeudet, joita on kolme. Laajimmat lupa-asiat käsitellään valmistelevasti vesilain mukaisessa katselmustoimituksessa. Vaikka vesioikeudet ovatkin ensisijaisesti lupaviranomaisia, niillä on myös muita vesioikeudellisia lainkäyttötehtäviä.

Koska vesilain sisältö on oikeudellisesti erittäin moniulotteista ja koska laki on pisin yksittäinen voimassa oleva laki, sitä on jouduttu useissa yhteyksissä tarkistamaan. Usein muutokset ovat koskeneet sekä aineellisia että menettelyllisiä säännöksiä, joiden välinen yhteys monesti on hyvin läheinen. Lupajärjestelmän ja -menettelyn perusrakenne on kuitenkin säilynyt lähes sellaisenaan vuodesta 1962, jolloin laki tuli voimaan. Vesioikeuden kokoonpano ja muutoksenhakujärjestelmä uudistettiin vuonna 1987. Tarve nopeuttaa usein pitkäksi muodostunutta laajojen vesiasioiden käsittelyä johti vuonna 1990 katselmustoimitusta koskevien

säännösten uudistamiseen. Nämä muutokset eivät kuitenkaan ole kaikissa suhteissa osoittautuneet riittäviksi. Vuonna 1993 uudistettiin alioikeusuudistukseen liittyen osa vesioikeuskäsittelyä koskevista prosessuaalisista säännöksistä, mutta muutoksilla ei ole sanottavaa vaikutusta lupa-asioiden käsittelyyn, koska niiden pääpaino on vesioikeudellisissa riita-asioissa. Lupajärjestelmään liittyy myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA) vesiensuojelumääräyksiä koskeva vesilain muutos, joka tuli voimaan vuoden 1994 alusta. Tässä yhteydessä luvanvaraisten hankkeiden piiriä jossakin määrin laajennettiin.

Tässä esityksessä on ensisijaisesti kysymys lupaa koskevien menettelysäännösten tarkistamisesta siten, että asioiden käsittely muodostuisi entistä joustavammaksi, kenenkään oikeusuojaakaan kuitenkaan vaarantamatta. Tämä edellyttää lupa- ja korvauskysymysten erottamista toisistaan nykyistä helpommin. Samalla kaksinkertaiseen työhön johtavasta ennakkokorvausjärjestelmästä ehdotetaan luovuttavaksi. Vesilain mukaista lopputarkastusta koskevat puuttelliset säännökset uudistettaisiin.

Esitykseen sisältyy myös eräitä aineellisoikeudellisia muutosehdotuksia. Näistä merkittävintä koskee mahdollisuutta tarkistaa vesistön säännöstelyä koskevien lainvoimaisten lupien epätarkoituksenmukaiseksi käyneitä määräyksiä uudella vesioikeuden päätöksellä. Vastaava muutos on lakiin tehty vuonna 1991 muutoksen voimaantulon jälkeen annettavien lupien osalta. Asiassa joudutaan ottamaan huomioon sekä luvanhaltijan että haitankärsijöiden erisuuntaiset edut ja oikeudet. Huomattava osa säännöstelyhankkeista perustuu vanhoihin, ennen vuotta 1962 tuolloisen lainsäädännön nojalla annettuihin lupiin. Tämän vuoksi ehdotetaan uusien säännösten soveltamisala ulotettavaksi myös tuollaisiin lupiin.

Vaikka kalataloudellisia lupavelvoitteita koskevat säännökset uudistettiin vuonna 1987, on niiden soveltamisessa ilmennyt ongelmia, joiden vuoksi säännökset on nyt tarpeen uudistaa. Sama koskee vesilain lupajärjestelmässä sovellettavia korkosäännöksiä. Voimassa oleva laki on tältä osin osoittautunut epäselväksi ja tulkinvaraiseksi. Samalla säädettäisiin korkolakia (633/82) säädettäessä avoimeksi jääneestä vesilain ja korkolain välisestä suhteesta.

2. Nykytila

2.1. Vesioikeudellisten hakemusasioiden käsitte- ly ja sen jouduttamismahdollisuudet

2.1.1. Hakemusasioiden käsittely

Vireilletulo

Vesioikeudessa käsiteltävät asiat jaetaan hakemus-, riita-, rikos-, valitus-, alistus- ja virka-apuasioihin. Hakemusasiat ovat yleisin asiaryhmä. Vuosina 1987—91 vesioikeuksiin tuli vuosittain keskimäärin 889 vesiasiaa, joista 685 eli 77 % oli hakemusasioita. Hakemusasioista enimmät ovat erilaisia vesioikeudellisia yrityksiä koskevia lupahakemuksia.

Hakemuksen saavuttua vesioikeuteen suunnitelma tarkastetaan. Tarvittaessa hakijaa pyydetään täydentämään hakemustaan määrääjässä uhalla, että asia muuten jätetään sikseen. Sen jälkeen vesioikeus päättää, käsitelläänkö asia kokonaan vesioikeudessa vai tapahtuuko asian valmistelu ja kuuleminen erillisessä katselmustoimituksessa. Katselmustoimitukseen määrätään vain kaikkein laajimmat yksittäiset hakemusasiat. Tavanomaisin hakemusasian käsittelymuoto on kuitenkin niin sanottu kuultusmenettely. Vähäisissä asioissa vesioikeus voi myös käyttää suppeampaa tiedoksiantomenettelyä tai jopa jättää tiedoksiantamisen toimittamatta. Kahta jälkimmäistä vaihtoehtoa käytetään suhteellisen harvoin.

Kuultusmenettely

Pääosa, nykyisin yli 95 % hakemusasioista käsitellään kuultusmenettelyssä. Kuultusmenettelyssä hakemuksesta annetaan tieto niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden varaamiseksi muistutusten ja vaatimusten tekemiseen hakemuksen johdosta. Kuultus pidetään vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla ja hakemusiakirjat asianomaisessa kunnassa nähtävänä. Muistutukset ja vaatimukset on puhevallan menettämisen uhalla tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti vesioikeuden määräämässä ajassa, joka ei saa olla 30 päivää lyhyempi eikä 60 päivää pitempi. Sen jälkeen hakijalle tai muulle asianosaiselle voidaan varata tilaisuus selityksen antamiseen. Tähän varattava aika on yleensä noin kuukausi. Eri-tyisestä syystä asianosaiselle voidaan varata

tilaisuus vastaselityksen antamiseen.

Kirjelmien vaihdon päätyttyä vesioikeuden on toimitettava suullinen käsittely, jos asiassa on otettava vastaan todistelua tai asian selvittäminen sitä muusta syystä vaatii. Suullisia käsittelyjä on kuitenkin hakemusasioissa tarpeen pitää vain harvoin. Vesioikeus tai sen puheenjohtaja, jäsen tai sihteeri voi myös suorittaa paikalla tarkastuksen. Kuultusmenettelyn jälkeen asiassa voidaan vielä määrätä suoritettavaksi lisätutkimus erityisessä selvitysmenettelyssä, josta otettiin säännökset vesilakiin vuonna 1990. Selvitysmenettely tulee suorittaa 45 päivän kuluessa siitä, kun henkilö määrättiin tehtävään.

Katselmustoimitus

Hakemusasioista ne, joiden vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle, on 16 luvun 5 §:n perusteella käsiteltävä katselmustoimituksessa. Katselmustoimitus voidaan 16 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan määrätä suoritettavaksi myös kahdessa vaiheessa.

Katselmustoimituksessa kuullaan asianosaisia, selvitetään hankkeen vaikutukset, laaditaan katselmuskirjassa ehdotus siitä, voidaanko ja millä ehdoilla lupa myöntää, ja selvitetään hankkeen aiheuttamat vahingot ja arvioidaan niiden määrä. Katselmustoimitus on siten vesioikeuden päätöksentekoa valmisteleva menettelyvaihe. Se sisältyy aikaan, jona hakemusia on vesioikeudessa vireillä. Toimituksen jälkeen vesioikeuden esittelijä laatii päätösehdotuksen ja vesioikeus ratkaisee asian. Useimmiten katselmustoimituksessa käsitellään hakemusta, jolla pyritään saamaan vesioikeuden lupa jonkin vesihankkeen toteuttamiseksi. Hakemuksen sisällön mukaisesti usein puhutaan esimerkiksi jätevesi-, uitto-, säännöstely-, pohjavesi- tai suoja-aluekatselmuksesta. Toisaalta toimituksen sisältönä saattavat myös olla esimerkiksi pelkät korvauskysymykset.

Käsittelyajat

Kuultusmenettelyssä keskimääräiset käsittelyajat vuosina 1991—92 ovat Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen vesioikeuksissa olleet noin 6 kuukautta ja Länsi-Suomen vesioikeudessa 9—10 kuukautta. Lukuihin sisältyy hakemuksen täydentämiseen mahdollisesti kuluva aika,

lakisääteinen 30—60 päivän kuulutusaika ja hakijalle tarvittaessa tehtyjen muistutusten johdosta varattu kahden-neljän viikon pituinen selitysaika. Länsi-Suomen vesioikeuden laskennallisia käsittelyaikoja ovat pidettäneet ruuhka ja osittain myös kaksikielisyys. Käsittelyajat ovat kohtuullisia eikä niitä voida merkittävästi lyhentää ilman, että asiaosaisten kuulemista vähennettäisiin. Sitä ei voida tehdä vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa.

Katselmustoimitukseen määrätyn asian käsittelyaika on katselmustoimituksen ja vesioikeuden käsittelyaikojen summa. Vuosina 1980—89 käsittelyajat ovat vesi- ja ympäristöhallituksen mukaan olleet seuraavat:

	lukumäärä	katselmustoimitus (vuosina)	vesioikeuden päätös (vuosina)	yhteensä (vuosina)
1980	39	2,2	2,9	5,1
1981	20	2,3	3,4	5,7
1982	47	2,4	3,0	5,4
1983	61	3,0	2,9	5,9
1984	53	2,9	2,4	5,3
1985	57	2,7	2,7	5,4
1986	43	2,8	1,5	4,3
1987	38	3,4	2,0	5,4
1988	35	3,6	1,9	5,5
1989	41	2,7	2,0	4,7
1990	52	2,3	2,3	4,6
1991	57	2,3	2,2	4,5
1992	73	4,1	2,0	6,1

Siten katselmustoimitukseen määrätyn asian käsittelyaika vuosina 1980—85 oli keskimäärin 5,4 vuotta, josta katselmustoimituksen osuus oli 2,5 ja vesioikeuden 2,9 vuotta. Vuosina 1986—92 asiaa käsiteltiin keskimäärin 5 vuotta, josta katselmustoimituksen osuus oli 3 vuotta ja vesioikeuden 2 vuotta.

Kokonaisaikaan vaikuttavat myös asiaa mahdollisesti käsittelevien vesiyltioikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyajat.

2.1.2. Katselmustoimitukseen määrättyjen asioiden käsittelyn jouduttamismahdollisuudet

Katselmustoimitukseen määrätyn asian vaiheet

Asian käsittely katselmustoimituksessa

Vesioikeus määrää vesi- ja ympäristöhallituksen ehdotuksesta katselmustoimitusta var-

ten toimitusinsinöörin. Toimituksessa tulee lisäksi olla kaksi uskottua miestä, jotka toimitusinsinööri kutsuu vaikutusalueen kunnista. Vesioikeus voi vesi- ja ympäristöhallituksen, toimitusinsinöörin tai asianosaisten pyynnöstä määrätä ylimääräiseksi toimitusmieheksi erityisen alan asiantuntijan, jos sitä on pidettävä katselmustoimituksen suorittamisen kannalta tarpeellisenä. Katselmustoimitukseen voidaan määrätä myös avustavaksi virkamieheksi jonkin erityisen alan asiantuntija. Asiantuntijoina on ollut muun muassa kalabiologeja, limnologeja, geologeja, prosessi-insinöörejä ja kemistejä. Vesioikeus voi myös määrätä sihteerinsä avustamaan oikeudellisten kysymysten selvitelyssä.

Toimitusinsinööri tarkastaa yhteistyössä uskottujen miesten ja mahdollisen ylimääräisen toimitusmiehen kanssa hakemukseen liitetyn suunnitelman. Tarvittaessa pyydetään hakijaa täydentämään suunnitelmaa. Sen jälkeen pidetään katselmuskokous, johon kutsutaan asianosaiset ja vuoden 1987 lainmuutoksen jälkeen myös ne vesihankkeen vaikutusalueen asukkaat, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin vesihankkeen toteuttaminen saattaa selvästi vaikuttaa, sekä heitä edustavat yhteisöt. Lisäksi kutsutaan ne viranomaiset, joiden tulee hakemuksessa tarkoitettussa asiassa toimialallaan valvoa yleistä etua. Ennen katselmuskokousta hakemus ja suunnitelma pidetään nähtävinä vaikutusalueen kunnissa.

Tämän jälkeen toimitusmiehet laativat katselmuskirjan, jonka sisällöstä on tarkemmin säädetty vesiasetuksen (282/62) 72 ja 73 §:ssä. Katselmuskirjan keskeinen osa on vesioikeudelle tehtävä ratkaisuehdotus, jossa toimitusmiehet ottavat kannan siihen, voidaanko ja millä ehdoilla lupa vesihankkeen toteuttamiseen antaa, sekä mitä määräyksiä lupapäätöksessä olisi annettava. Virallisperiaatteen mukaan toimitusmiesten on, vaikkei korvausvaatimusta ole esitettykään, annettava lausunto siitä, onko havaitusta vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä suoritettava sekä mihin määrään korvausta.

Toimitusinsinööri esittelee loppukokouksessa toimitusmiesten katselmuskirjassa esittämän ratkaisuehdotuksen. Sitä ennen katselmusasiakirjat on pidettävä yleisesti nähtävinä ja toimitusinsinöörin on kutsuttava asianosaiset sekä asianomaiset viranomaiset hankkeen vaikutusalueen kunnissa pidettäviin loppukokouksiin. Loppukokouksessa asianosaiset ja viranomai-

set voivat esittää huomautuksia hakemuksen, suunnitelman ja katselmuskirjan johdosta sekä aiheelliseksi katsomiaan vaatimuksia ja selvityksiä.

Katselmuskirja ja muut asiakirjat toimitetaan määrääjässä vesioikeudelle, minkä jälkeen katselmustoimitus katsotaan päättyneeksi. Tämän jälkeen asian käsittely jatkuu vesioikeudessa, joka tekee asiassa päätöksen.

Hakemuksesta, suunnitelmasta ja katselmuskirjasta on esitettävä muistutukset ja vaatimukset vesioikeudelle puhevallan menettämisen uhalla 60 päivän kuluessa viimeisestä loppukokouksesta. Viranomaisten, joille toimitusmiesten lausunto on toimitettu, on esitettävä huomautuksensa vesioikeudelle 60 päivän kuluessa katselmuskirjan saamisesta.

Vesioikeus pyytää yleensä vielä toimitusinsinöörin lausunnon vesioikeuteen toimitetuista muistutuksista ja vaatimuksista.

Asian käsittely vesioikeudessa

Kun muistutusten, vaatimusten ja huomautusten tekemiseen varattu aika on päättynyt, vesioikeus pyytää hakijan selityksen ja sen jälkeen toimitusinsinöörin lausunnon muistutuksista ja hakijan selityksestä. Tarvittaessa vesioikeus voi pitää suullisen käsittelyn tai tarkastuksen.

Lain 16 luvun 13 a §:n mukaan vesioikeus voi erityisestä syystä kirjelmien vaihdon tai suullisen käsittelyn jälkeen määrätä, että hakemus on käsiteltävä katselmustoimituksessa. Näin ollen katselmustoimitus voidaan poikkeuksellisesti määrätä suoritettavaksi vesioikeuskäsittelyn edettyä jo verraten pitkälle.

Jos vesioikeus havaitsee katselmustoimituksen puutteellisesti suoritetuksi, se voi palauttaa asian toimitusmiehille uutta tai täydentävää katselmustoimitusta varten. Uuden tai täydentävän katselmustoimituksen suorittamisen takia vesioikeuden päätöksenteko lykkääntyy huomattavasti.

Tämän jälkeen vesioikeuden esittelijä valmistelee päätösehdotuksen. Asian ratkaisijoiksi määrätty vesioikeuden jäsenet ja puheenjohtaja tekevät asiasta päätöksen vesioikeuden istunnossa.

Käytettävissä olevat voimavarat

Katselmustoiminta

Katselmustoimitukset, kuten lopputarkas-

tukset ja selvitysmenettelyt, suoritetaan pääosin vesi- ja ympäristöpiireissä, joissa toimitusinsinöörejä ja asiantuntijoita on katselmusyksiköiden lisäksi eri toimialoilla. Toimitusinsinöörejä on tällä hetkellä käytettävissä noin 50, joista yhdeksän on päätoimista, ja avustavia virkamiehiä noin 40. Piirihallinnossa useimmat hoitavat katselmustehtäviä muun toimensa ohella. Vesi- ja ympäristöhallituksen katselmustoimis-
tossa on myös muutama päätoiminen toimitusinsinööri ja avustava virkamies. Osa vesi- ja ympäristöpiirien päätoimisista toimitusinsinööreistä ja avustavista virkamiehistä suorittaa katselmustehtäviä myös muiden piirien alueilla.

Katselmustoimintaa ohjaa ja koordinoi vesi- ja ympäristöhallitus. Se antaa ohjeita katselmustehtävissä työskenteleville ja kehittää menetelmiä yhtenäisen, hankkeen kaikki vaikutukset huomioon ottavan katselmuskäytännön luomiseksi maassa. Virasto kouluttaa toimitusinsinöörejä, selvityshenkilöitä ja asiantuntijoita, antaa asiantuntija-apua sekä kehittää atk:n hyväksikäyttöä katselmustoiminnassa.

Vesihallinnon aloittaessa toimintansa vuonna 1970 katselmustoimituksia oli vireillä noin 500. Sen jälkeen määrä on tasaisesti vähentynyt siten, että 1970-luvun lopussa oli 220, 1980-luvun lopussa 141 ja vuoden 1992 lopussa 86 toimitusta vireillä. Yhteen katselmustoimitukseen voi kuulua useita hakemuksia. Vuosina 1970—90 on toimitukseen määrätty keskimäärin lähes 50 asiaa, ja samana aikana on vuosittain valmistunut yli 50 toimitusta. Jäljempänä tarkasteltava vuoden 1990 lainmuutos on merkittävästi vähentänyt uusia toimituksia.

Hanketyypeittäin toimitukset ovat jakautuneet seuraavasti:

	1980	1983	1986	1989	1992
voimalaitos ja muu vesistöön rakentaminen	26	39	13	10	6
vesiliikenne uitto ja ojitus	24	19	12	8	4
vesistön järjestely	20	11	12	10	8
vesistön säännöstely	27	23	15	9	5
vedenhankinta	37	16	17	17	13
jäteveden johtaminen	54	40	53	87	49
yhteensä	188	139	122	141	86

Vesioikeudet

Asioiden keskimääräiseen käsittelynopeuteen vaikuttaa vesioikeuksissa jo vireillä olevien asioiden määrä eli se, kuinka nopeasti asia voidaan ottaa käsiteltäväksi. Vesioikeuksissa on asioiden määrä jaostoa kohden vuosien 1990—93 alussa ollut seuraava:

Vuosi	Pohjois-Suomen vesioikeus	Itä-Suomen vesioikeus	Länsi-Suomen vesioikeus
1990	81	56	134
1991	70	57	123
1992	56	52	99
1993	69	54	88

Vesioikeuksissa on asiaruuhka pääosin purettu, Länsi-Suomen vesioikeutta osin lukuun ottamatta. Vuosina 1990—92 on ratkaistu keskimäärin 105 asiaa vuodessa jaostoa kohden.

Vuoden 1990 lainmuutosten vaikutus asian käsittelyyn

Katselmustoimitusta koskeva vesilain uudistus tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1990. Katselmustoimituksen käyttömahdollisuutta muutettiin siten, että se voidaan määrätä pidettäväksi ainoastaan siinä tapauksessa, että hankkeen vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle (16 luvun 5 §). Lisäksi otettiin käyttöön selvitysmenettely, jossa voidaan suorittaa lisätutkimus hakemusasian ratkaisemiseen vaikuttavasta seikasta (16 luvun 6 a, 6 b ja 6 c §).

Toimituksen nopeuttamiseksi siirrettiin toimituksen painopistettä enemmän sen alkuun poistamalla toimitusmiesten lausunto ja painotamalla hakemuksen esitarkastusta ja ensimmäisen kokouksen merkitystä. Tällä tavoin pyrittiin myös keventämään toimituksen monimutkaista menettelyä.

Hakemusasiakirjojen tasoa pyrittiin parantamaan myös vesiasetuksen 42 §:ään tehdyllä muutoksella. Asetuksen mukaan suunnitelmassa on muun ohella esitettävä arvio yrityksen haitallisista vaikutuksista tilakohtaisena, vesialueen omistajakohtaisena ja henkilökohtaisena. Lisäksi lakia täydennettiin siten, että toi-

mitusinsinöörin on tarvittaessa tehtävä ehdotus vesioikeudelle lisäselvitysten hankkimiseksi.

Toimitusinsinöörin riippumattomuutta vesi- ja ympäristöhallinnosta korostettiin siirtämällä vesioikeudelle toimitusinsinöörin määrääminen. Lisäksi laista poistettiin toimitusmiesten korvausehdotuksen vesioikeutta osittain sitova vaikutus.

Lainmuutoksen jälkeen katselmustoimitukseen määrättävien asioiden määrä on selvästi vähentynyt. Toimitukseen määrättiin 1980-luvulla vuosittain yli 50, mutta viime vuosina vain 20 hakemusasiasiaa. Osaksi määrän väheneminen on johtunut siitä, että vain laajalle alueelle vaikuttavat asiat määrätään katselmustoimitukseen, ja osaksi siitä, että suuret vesirakennushankkeet on pääosin saatu valmiiksi. Myös taloudellinen lama on vähentänyt suurten hankkeiden toteuttamista. Toimitusten määrään on lisäksi vaikuttanut kertakaikkisten korvausten yleistymisen jäteveden johtamista koskeissa asioissa. Myös luonnontaloudellisen asiantuntemuksen lisääntyminen vesioikeuskäsittelyssä on saattanut jossain määrin vähentää toimituksen tarvetta, vaikkakin sanottuja asiantuntijoita on edelleen riittämättömästi.

Katselmustoimituksessa käsiteltävien asioiden käsittelyaika on edelleen pitkä. Oikeusministeriössä vuonna 1985 laaditun vesioikeusselvityksen mukaan katselmustoimituksessa käsiteltävät asiat tulisi yleensä ratkaista alle kahdessa vuodessa siitä, kun hakemus on jätetty vesioikeuteen. Suurimmissakin asioissa kokonaiskäsittelyajan tulisi jäädä alle kolmen vuoden. Yksistään katselmustoimitukseen näyttää kuitenkin kuluneen keskimäärin lähes kaksi vuotta. Vuoden 1990 uudistuksen jälkeen viireille tulleet toimitukset on kuitenkin voitu suorittaa nopeammin, keskimäärin 1,5 vuodessa.

Nykyisin vesioikeuksilla on paremmat edellytykset lyhentää käsittelyaikaa, koska vesioikeuksien asiaruuhka on pääosin purettu, ja vesi- ja ympäristöhallinnossa vireillä olevien katselmustoimitusten määrä on vähentynyt olennaisesti. Lisäksi atk:n lisääntynyt käyttö vesioikeuksissa ja katselmustoimituksissa on nopeuttanut asioiden käsittelyä. Suunnitelmien tasoa on myös pyritty parantamaan vesi- ja ympäristöhallituksessa laadituilla hakemussuunnitelmien tekemistä koskevilla ohjeilla, jotta asiakirjat olisivat jo hakemusta jätettäessä mahdollisimman täydelliset.

Ongelmat

Asian määrittäminen katselmustoimitukseen perustuu vaikutusalueen laajuuteen eikä toimituksen tarpeellisuuteen. Esimerkiksi uittosäännon muuttamista tai kumoamista koskevat asiat kohdistuvat usein sinänsä laajoille alueille vesistöreittien varrella, mutta näiden asioiden merkitys ei aina vaadi katselmustoimituksessa laadittavia selvityksiä. Sitä vastoin vedenottojen suoja-alueiden määrittämisen yhteydessä katselmustoimituksen pitäminen saattaa olla hyvinkin tarpeellista, vaikka suoja-alue ei sinänsä olisikaan kovin laaja.

Katselmustoimituksen käyttömahdollisuudet eivät ole joustavia. Katselmustoimitukseen määrätty hakemusasia käsitellään aina kaikilta osin katselmustoimituksessa, mahdollisesti osiin jaettuna eri toimituksissa. Toimitusta ei voida rajoittaa tiettyyn osaan hakemusta ja käsitellä asiaa muilta osin kuulutusmenettelyssä.

Asia käsitellään katselmustoimituksessa itsenäisesti ja erillään vesioikeuskäsittelystä. Erillisyyden vuoksi asian käsittely hidastuu. Esimerkiksi toimitusinsinööri ja vesioikeuden esittelijä tekevät päällekkäistä työtä siten, että toimitusinsinööri ensin perehtyy hankkeeseen ja laatii siitä katselmuskirjan, minkä jälkeen vesioikeuden esittelijä perehtyy asiaan, ottaa huomioon tehdyt muistutukset ja laatii päätösehdotuksen. Käytännön ongelmia saattaa aiheutua siitä, että toimitusmiehillä ja vesioikeudella voi olla erilainen käsitys siitä, miten laajasti jokin asia on selvitettävä. Tällöin mahdollisesti määrättävä täydentävä katselmustoimitus viivästyttää edelleen asian ratkaisua.

Ongelmana on myös ollut, että päätoimisia toimitusinsinöörejä on vähän ja että sivutoimisesti katselmustehtäviä suorittavien työpanos on painottunut muihin tehtäviin. Tilanne on sama toimituksessa käytettävien asiantuntijoiden osalta. Resurssipulan vuoksi eräissä tapauksissa katselmustoimitukseen määrättyjä uusia asioita on voitu ryhtyä suorittamaan vasta yhden — kahden vuoden odotusajan jälkeen.

2.1.3. Selvitysmenettely

Lain 16 luvun 6 a, 6 b ja 6 c §:ssä säädetty selvitysmenettely pidetään kuulutusmenettelyn jälkeen sellaisissa hakemusasioissa, joissa tar-

vittavaa lisätutkimusta ei voida tehdä pelkästään kuulutusmenettelyn yhteydessä suoritettavassa vesioikeuden tarkastuksessa. Ennen selvitysmenettelyn aloittamista asianosaisia kuullaan hakemuksen johdosta kuulutusmenettelyssä tai muulla tavoin, minkä jälkeen vesioikeus yksilöi menettelyssä suoritettavan tutkimuksen. Siten asiaa ei kaikilta osiltaan voida määrätä selvitysmenettelyyn.

Selvitysmenettelyn suorittavat vesi- ja ympäristöhallinnon palveluksessa oleva asianomaisen alan asiantuntija ja vesioikeuden harkinnan mukaan kaksi uskottua miestä. Vesioikeus määrää vesi- ja ympäristöhallituksen ehdotuksesta selvitysmenettelyn suorittajan. Selvitysmenettelyssä asianosaisille varataan tilaisuus tulla kuulluiksi vesioikeuden harkinnan mukaan. Selvitysmenettely päättyy lausuntoon, joka on annettava 45 vuorokauden kuluessa siitä, kun asianomainen henkilö määrätään suorittamaan selvitysmenettely, jollei vesioikeus määrää vieläkin lyhyempää määräaika.

Selvitysmenettelyä koskevat vesilain säännökset tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1990. Menettely on luonut hyvät edellytykset päätöksenteossa tarvittavan sellaisen lisäselvityksen saamiseksi, joka edellyttää paikan päällä tapahtuvaa tutkimusta. Tähän mennessä on kuitenkin varsin vähän asioita määrätty selvitysmenettelyyn. Menettelyn käyttöä on rajoittanut siihen varattu suhteellisen lyhyt ja ehdoton 45 päivän enimmäisaika. Esimerkiksi talvella ei yleensä voida tehdä maastossa tarvittavia tutkimuksia. Lisäksi määräaika saattaa olla liian lyhyt niissä tapauksissa, joissa vesioikeus on määrännyt asianosaisille varattavaksi tilaisuuden tulla kuulluiksi. Tämän vuoksi määräajan pituus olisi syytä muuttaa nykyistä joustavammaksi. Selvitysmenettely tulisi kuitenkin suorittaa mahdollisimman lyhyessä määräajassa. Selvitysmenettelyn käyttöä on rajoittanut myös se, että sitä ei voida käyttää katselmustoimitukseen määrättyssä asiassa esimerkiksi korvaamaan täydentävää katselmustoimitusta.

Selvitysmenettelyn suorittaja määrätään nykyisin tehtävänsä kuten toimitusinsinööri katselmustoimitukseen. Ensin vesioikeus ilmoittaa asiasta vesi- ja ympäristöhallitukselle ja toimittaa sille asiakirjat. Vesi- ja ympäristöhallitus puolestaan selvittää vesi- ja ympäristöpiirin kanssa, kenet esitetään tehtävään, ilmoittaa siitä vesioikeudelle ja palauttaa asiakirjat. Sen

jälkeen vesioikeus määrää selvitysmenettelyn suorittajan ja toimittaa hänelle asiakirjat.

2.1.4. Vaihtoehdot hakemusasian käsittelyn nopeuttamiseksi

Hakemusasian valmisteluvaiheessa tehtävää päällekkäistä työtä voitaisiin ajatella vähennettäväksi siten, että toimitusinsinööri itse esittelee asian vesioikeudessa. Toimitusinsinööri ei kuitenkaan voisi toimia varsinaisena esittelijänä, koska hän olisi esteellinen tehtävään allekirjoitettuaan katselmuskirjan. Siten hän ei voisi suhtautua puolueettomasti omaa menettelyään ja ratkaisuehdotustaan koskevaan asianosaisen muistutukseen tai vaatimukseen. Laajan asian ratkaiseminen vesioikeudessa kestää toisinaan useita viikkoja, mikä aiheuttaisi muualta tuleville toimitusinsinööreille myös käytännön ongelmia.

Käsittelyn nopeuttamiseksi on myös harkittu menettelyä, jossa vesioikeuden esittelijä voisi jo toimituksen ja muistutusten tekemiseen varattuna aikana perehtyä asiaan ja valmistella vesioikeuden päätösehdotuksen samanaikaisesti, kun asiaa käsitellään toimituksessa. Jos esittelijä saa välittömästi käyttöönsä kaikki toimituksessa tehdyt ja hankitut asiakirjat, hän voisi muistutusten tekoajan päätyttyä saattaa asian esittelykuntoon melko nopeasti. Kyse olisi siten lähinnä työmenetelmien kehittämisestä, mikä ei vaatisi lakiin muutoksia. Esittelijän ja toimitusinsinöörin välistä yhteistyötä voitaisiin lisätä myös siten, että esittelijä voisi tarvittaessa osallistua katselmustoimituksen kokouksiin sekä maastotarkastukseen toimitusmiehiin kuulumattomana.

Esillä on vielä ollut ajatus siirtää toimitusinsinöörit vesioikeuksiin ja nimittää heidät vesioikeusinsinöörin tai -limnologin virkoihin. Siten he toimisivat sekä toimitusinsinööreinä että vesioikeuden jäseninä muissa asioissa. Päätöksentekoon he eivät esittelemissään asioissa voisi osallistua. Vesioikeuden jäsenen ollessa toimitusinsinöörinä toimituksen ja vesioikeuden vuorovaikutus paranisi. Toimitusinsinöörin ja vesi- ja ympäristöhallinnon palveluksessa olevien asiantuntijoiden välinen yhteistyö saattaisi kuitenkin heiketä. Toimitusinsinöörin paikallistuntemus voisi myös heikentyä ja matkat pidentyä.

Edellä selostettua lähellä on ehdotus, jonka

mukaan katselmustoimitusorganisaatio siirretäisiin kokonaan osaksi vesioikeuksia. Tällöin ainakin päätoimiset toimitusinsinöörit siirretäisiin vesioikeuksiin kuten edellisessäkin vaihtoehdossa ja toimitusta muutettaisiin siten, että se olisi osa vesioikeuden omaa päätösprosessia. Vesioikeus toimitusinsinöörin sijasta kuulisi asianosaisia katselmuskokouksessa. Vesioikeus käyttäisi edelleen vesi- ja ympäristöhallinnon asiantuntijoita apuna asian käsittelyssä. Katselmuskirjaa ei enää laadittaisi, vaan sen korvaisi esittelijän päätösehdotus.

Näiden kehittämisvaihtoehtojen seurauksena käsittelyaika nopeutuisi huomattavasti. Samalla vesioikeuden työmäärä luonnollisesti lisääntyisi. Koska päätöksistä tehtäisiin nykyistä enemmän valituksia yhden muistutusvaiheen jäädessä pois, vesiylöikeuden työmäärä saattaisi lisääntyä. Joka tapauksessa asian vaatima kokonaistyömäärä ensi asteessa vähenisi nykyisestä.

Toimitusinsinöörien tai koko katselmusorganisaation siirtämiseen vesioikeuksiin liittyy toisaalta merkittäviä vaikeuksia henkilöstön aseman ja työtehtävien järjestelyn kannalta. Lisäksi valtion ympäristöhallinto on parhaillaan perinpohjaisen uudistuksen alaisena.

Toisaalta itse katselmustoimitusprosessia olisi mahdollista kehittää siten, että jokin sen menettelyvaihe poistetaan, mikäli asianosaisten oikeussuoja ei tästä kärsi. Poistettavana vaiheena on eri yhteyksissä tuotu esiin erityisesti toimituksen loppukokous.

Käsittelyn nopeuttamiseen liittyy osaltaan myös kohdassa 2.2 tarkasteltava kysymys luvan ja korvausten käsittelyn samanaikaisuudesta.

2.2. Luvan ja korvausten käsittelyn samanaikaisuus

Kun johonkin toimenpiteeseen annetaan velilain nojalla lupa, on 11 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan myös määrättävä, onko tiedossa olevasta vahingosta, haitasta ja muusta edunmenetyksestä sekä mihin määrään suoritettava korvausta (niin sanottu samanaikaisuusperiaate). Lupa-asian käsittelyn yhteydessä on 16 luvun 21 §:n 1 momentin nojalla viran puolesta määrättävä korvaukset ennakoitavista edunmenetyksistä. Korvauskysymysten käsittely on usein eniten työtä vaativa lupa-asian osa. Toi-

minnan aloittaminen saattaa viivästyä vahinkoja korvauskysymysten selvittämisen vuoksi, vaikka lupa-asia sinänsä olisi selvä. Vahinkojen syntymisen ja korvausten määrän arvioiminen ennakolta voi myös olla vaikeaa tai suorastaan edellyttää toiminnan vaikutusten seurantaa.

Eräänlaista poikkeamista samanaikaisuusperiaatteesta merkitsee, että 16 luvun 24 §:n 2 momentin nojalla lupa-asian käsittely voidaan määräedellytyksin jakaa kahteen vaiheeseen, mutta tällöin ensimmäisen vaiheen päätökseen tulee itse luparatkaisun ohella sisällyttää myös määräykset likimääräisen arvion mukaan määräytyvistä ennakokorvauksista. Jos tarpeellisen selvityksen puuttuessa on erityistä syytä, voidaan tietty lupaan liittyvä korvauskysymys myös muutoin määrätä myöhemmin ratkaistavaksi luvanhaltijan aloitteesta, mutta arvioitavissa olevasta vahingosta on tällöinkin määrätävä ennakokorvaus, eikä päätös toisaalta estä yksittäistä vahingonkäräjää erikseenkin hakemasta korvausta 11 luvun 8 §:n 3 momentin mukaisesti. Ennakokorvausten määrääminen vahingonkäräjäkohtaisesti merkitsee käytännössä kaksinkertaista työtä, eikä kaksivaiheinen menettely muutoinkaan ole nopeuttanut asioiden ratkaisemista ja hankkeiden toteuttamista siten, kuin alun perin on ollut tarkoituksena.

Varsinkin toiminnanharjoittajataholta on tuotu esiin ajatus samanaikaisuusperiaatteesta luopumisesta. Etenkin jätevesiasioiden kohdalla voi kysymyksellä olla vaikutusta suomalaisten yritysten kilpailuasemaan, koska muissa maissa luvat ja korvaukset on säännön mukaan erotettu toisistaan.

Toiselta puolen korvauskysymysten käsittely erillään lupa-asiasta voi vaikuttaa merkittävästi edunmenettäjien asemaan. Samanaikaisuusperiaatteen alkuperäinen tavoite on ollut, että toiminta voidaan aloittaa vasta ennalta arvioitavissa olevien menetysten tultua korvatuiksi. Korvausten määrääminen ja maksaminen vasta luvalla sallitun toiminnan aloittamisen jälkeen saattaa luoda tiettyä epävarmuutta korvausten saamisesta lähinnä maksukyvyttömyystapauksissa, minkä lisäksi esiin nousevat korvaussumman arvon määrittystä ja säilymistä koskevat tarkastelut (esimerkiksi korkokysymykset). Sellaisten vahinkojen osalta, joita ei ole edellytetty lupaa myönnettäessä (niin sanotut edellyttämättömät vahingot) tai jotka ovat jääneet selvittämättä, ei tosin nykyisinkään määrätä ennakokorvauksia eikä aseteta vakuutta.

2.3. Muut lupajärjestelmään liittyvät kysymykset

2.3.1. Ehdoton luvanmyöntämisestä

Lain 2 luvun 5 §:ssä on säännös ehdottomasta luvan myöntämisestä. Lupaa rakentamiseen ei saa myöntää, jos rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa, aiheuttaa huomattavia ja laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka jos se suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeinoloja. Lainkohta koskee sellaisenaan 2 luvun mukaisia rakentamislupia, mutta viittaussäännösten kautta sen vaikutus ulottuu monien muidenkin vesioikeudellisten yritysten edellytyskarkintaan. Pykälää muutettiin vuonna 1987. Tällöin säännökseen lisättiin maininta vahingollisista muutoksista vesiluonnossa ja sen toiminnassa.

Käytännössä vesioikeudellisia lupia on 2 luvun 5 §:ään viitaten evätty sangen harvoin. Lupien epääminen on käytännössä perustunut muihin, helpommin sovellettaviin säännöksiin, esimerkiksi 2 luvun 6 §:n mukaiseen intressivertailuun. Sanottu vertailu antaa kuitenkin tärkeillekin ympäristöeduille vain suhteellisen suojan.

2.3.2. Yleisen tarpeen edellytys

Vesistöön rakentamista koskevassa lain 2 luvussa on säännökset luvan myöntämisen esteistä ja edellytyksistä. Näitä säännöksiä sovelletaan viittaussäännösten kautta moniin muihin vesioikeudellisiin, 3—9 luvussa säänneltyihin hankkeisiin 2 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Mainituissa luvuissa on lisäksi säädetty eräistä erityisistä luvan myöntämisperusteista. Jollei edellä tarkastellusta 2 luvun 5 §:stä muuta johdu, rakentamisluvan ja useiden muiden lupien myöntäminen edellyttää tavanomaisissa tilanteissa 2 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla joko sitä, että yleinen tarve vaatii hankkeen toteuttamista, tai etuvertailua eli sitä, että toimenpiteestä saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Toisin sanoen se, että hanke luetaan yleisen tarpeen vaatimaksi, syrjäyttää lupa-asioissa muutoin sovellettavan etuvertailun, jossa 2 luvun 11 §:n nojalla otetaan joka tapauksessa

huomioon myös yrityksen merkitys yleiseltä kannalta katsottuna. Yleisen tarpeen soveltamisen tapauksissa lupaharkintaa on arvosteltu yksipuoliseksi ja liiallisesti luvan hakijaa — käytännössä useimmiten viranomaista — suosivaksi. Tästä on oikeuskäytännössä aiheutunut myös se hankaluus, että viranomaisten hake-mia hankkeita on jouduttu epäämään ja rajoit-tamaan muiden säännösten, lähinnä 2 luvun 3 §:n nojalla, vaikka tämän säännöksen varsi-nainen tarkoitus on toinen.

Jätevesiasioissa yleiseen tarpeeseen ei voi nojautua. Sen sijaan 2 luvun 6 §:n sijasta sovellettava erityissäännös yleisestä tarpeesta sisältyy 5 luvun 13 §:n säännöksiin eräiden uuttoon liittyvien rakennelmien ja oikeuksien myöntämisen edellytyksistä sekä 9 luvun 8 §:n 1 momentin säännökseen pohjaveden ottamiseen myönnettävän luvan edellytyksistä.

2.3.3. *Jätevesilupien edellytysharkinta ja jäteve-sikorvauksia koskevat säännökset*

Lain 10 luvussa säänneltyä pilaamislupajär-jestelmää koskevia säännöksiä tarkistettiin vuonna 1987. Uudistuksella pyrittiin muun muassa vesiensuojelun tehostamiseen. Tässä yhteydessä muutetun 10 luvun 24 §:n 1 momen-tin loppuun otettiin säännös, jonka mukaan jäteveden johtamista vesistöön koskevan luvan myöntämistä koskevassa etuvertailussa on eri-tyisesti otettava huomioon hakemuksessa tar-koitettun toiminnan sekä toimenpiteistä aiheu-tuvan haitan merkitys yleiseltä kannalta kat-sottuna. Hallituksen esityksen mukaan muutos perustui arvosteluun, jota 10 luvun 24 §:ään oli kohdistettu sillä perusteella, että se ei riittävästi ottanut huomioon niitä seurauksia, joita luvan myöntämisestä saattoi aiheutua yleiseltä kan-nalta katsoen.

Säännös on jossain määrin vaikeasti tulkit-tavissa. Selvää ei ole, missä määrin koko asianomaisesta toiminnasta, josta vesistö päästö on peräisin, aiheutuva hyöty olisi otettava huomioon etuvertailussa. Edellytys on myös vaikeasti sovitettavissa yhteen samassa sään-nöksessä mainitun niin sanotun kustannusver-tailuedellytyksen kanssa ("...poistaminen tahi tällaisten aineiden vesistöön pääsyn estäminen ole kohtuullisin kustannuksin muulla tavoin mahdollista").

Vuoden 1987 tarkistuksessa säädettiin myös pilaamislupien voimassaoloajasta jo tuolloin

vakiintuneen oikeuskäytännön suuntaisesti. Lain 10 luvun 24 b §:n 1 momentin mukaan lupa myönnetään asian luonteen mukaisesti määräajaksi tai toistaiseksi. Toistaiseksikaan myönnetty lupa ei silti ole muuttumaton, vaan se on määrättävä tarkistettavaksi määräajoin. Lainmuutos on aiheuttanut sen, että korvauk-sia määrätään milloin kertakaikkisina, milloin toistuvaiskorvauksina (ks. myös 11 luvun 10 §). Vesioikeuksien käytäntö on tässä suhteessa ollut jossain määrin epäyhtenäistä. Silloin, kun korvaukset on toistaiseksi myönnetyn luvan yhteydessä määrätty maksettaviksi kertakaikki-sina, vahingonkärsijöiden asianosaisasema voi lupaa jatkossa tarkistettaessa tosiasiallisesti heikentyä. Kertakaikkisia korvauksia ei liioin voida myöhemmin tarkistaa, joten pilaantumi-sesta aiheutuvien edunmenetysten muutokset, esimerkiksi veden laadun parantuminen puh-distustekniikan kehittyessä, eivät enää vaikuta korvauksiin. Vahingosta, jota lupaa myönnet-täessä ei ole edellytetty, voidaan korvauksia määrätä maksettaviksi myöhemminkin.

2.3.4. *Lupapäätöksiin liittyvät määräykset ja ilmoitusvelvollisuudet*

Rakentamista koskevassa lupapäätöksessä on 2 luvun 12 §:n mukaan määrättävä enintään 10 vuoden aika, jonka kuluessa työ on tehtävä. Ajan kuluttua umpeen lupa raukeaa. Aikaa voidaan erityisestä syystä pidentää. Tällöin lupa saattaa olla voimassa vuosikausia ilman, että rakentamistoimenpiteitä edes aloitetaan. Tieto tulevasta hankkeesta saattaa kuitenkin merkittävästi rajoittaa vahingonkärsijöiden toi-mintamahdollisuuksia hankkeen vaikutusalu-eella.

Oikeuskäytännössä omaksutun tulkinnan mukaan lupamääräyksiä on jo nyt voitu muut-taa pidentämisen yhteydessä, mutta korvaus-velvoitteisiin tarkistamista ei ole katsottu voi-tavan ulottaa.

Rakennustyön aloittamisen ajankohdasta ei lain nojalla tarvitse tehdä ilmoitusta, vaikka käytännössä ilmoitusvelvoitteita on saatettu asettaa.

Vesilaissa on eräitä säännöksiä velvollisuuk-sista tehdä ilmoituksia rakennustyöstä ja sen valmistumisesta (12 luvun 16 §, 16 luvun 30 §:n 1 momentti). Lupapäätöksissä on tavallisesti annettu viimeksi mainitun lainkohdan perus-

teella määräykset siitä, milloin ja kenelle yrityksen valmistumisesta on tehtävä ilmoitus.

Selostetut säännökset eivät muodosta kattavaa, kaikkiin hankkeisiin ulottuvaa järjestelmää, jossa säänneltäisiin, milloin luvalla sallittuun yritykseen viimeistään on ryhdyttävä, milloin hanke on viimeistään saatettava loppuun ja minkälaisia ilmoituksia töiden aloittamisesta ja loppuun saattamisesta on tehtävä. Laista puuttuvat säännökset siitä, milloin rakennustyöhön tai muuhun toimenpiteeseen on viimeistään ryhdyttävä. Lain 16 luvun 30 §:n 1 momentissa vain edellytetään valmistusilmoituksen olemassaoloa, mutta selkeä yleinen säännös velvollisuudesta tehdä tällainen ilmoitus puuttuu rakentajan velvollisuuksia sääntelevästä lain 2 luvusta. Asialla on merkitystä muun ohella vahingonkärsijöiden oikeussuojan kannalta.

Valmistusilmoituksen tekemiseen liittyneet käytännön ongelmat ovat koskeneet lähinnä lopputarkastuksen määräämistä ja edellyttämättömien vahinkojen vanhenemisajan alkamishetkeä.

Asian määrääminen lopputarkastukseen edellyttää 16 luvun 30 §:n 1 momentin mukaan valmistusilmoituksen tekemistä. Jos ilmoitusta ei tehdä, asiaa koskeva harkinta jää vesioikeudessa kokonaan suorittamatta tai siirtyy siihen saakka, kunnes asianomainen viranomainen tai asianosainen lopputarkastusta vaatii. Asiaa tarkastellaan lähemmin jäljempänä kohdassa 2.5.

Edellyttämättömiä vahinkoja koskeva korvauksihakemus on 2 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa rakentamisen loppuun saattamisesta, ellei lupapäätöksessä ole varattu pitempää aikaa. Oikeuskäytännössä lainkohtaa on tulkittu kirjaimellisesti, jolloin valmistusilmoituksen tekemisellä tai tekemättä jättämisellä ei ole ollut vaikutusta vanhentumisajan alkamiseen. Käytännössä asianosaisten on kuitenkin hyvin vaikea päätellä, milloin esimerkiksi suuri säännöstely- tai järjestelyhanke on saatu valmiiksi, varsinkin jos hanke toteutetaan vaiheittain ja vahingolliset vaikutukset ilmenevät myöhemmin.

Asianosaisten oikeuksien turvaamiseksi korvausvaatimusten vanhenemisaika olisi perusteltua määritellä yksiselitteisesti. Luvanhaltija voi saada perusteetonta etua, jos korvausvaatimukset vanhenevat valmistusilmoituksen laiminlyömisestä vuoksi tai jos lopputarkastus jää

pitämättä. Lopputarkastuksen viivästyminen voi myös vaikeuttaa hankkeesta mahdollisesti aiheutuvien edellyttämättömien vahinkojen erittelyä muista vahingoista.

2.3.5. Vaikutusten arvioiminen lupamenettelyssä

Lain 16 luvun 1 §:ssä on säännökset vesioikeudellista lupaa koskevan hakemuksen tekemisestä. Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset sekä suunnitelma lupahakemuksen kohteena olevan yrityksen toteuttamisesta. Säännöksessä ei nimenomaisesti mainita hankkeen ympäristö- ja muita vaikutuksia koskevia selvityksiä, joskin vesiasetuksen säännökset erilaisten vesioikeudellisten yritysten lupamenettelystä edellyttävät tällaisia selvityksiä vesilaissa säänneltyjen vaikutusten osalta.

2.4. Kalataloudelliset velvoitteet

Lain 2 luvun 22 §:ssä on säännöksiä vesistöön rakentamisen ja kalastusedun välisen riskin ratkaisemisesta. Pykälää muutettiin vesilain tarkistuksessa vuonna 1987. Tässä yhteydessä aiemmin ensisijaiset, käytännössä huonosti toimineet säännökset kalateiden rakentamisvelvollisuudesta tarkistettiin vastaamaan muodostunutta käytäntöä. Lainkohdan 1 momentissa puhutaan nyttemmin velvollisuudesta istuttaa kaloja tai ryhtyä muihin tarvittaviin toimiin kalakannalle aiheutuvien vahinkojen välttämiseksi (kalanhoitovelvoite). Jollei velvoitteen määrääminen ole tarkoituksenmukaista, sen sijasta voidaan määrätä kalanhoitomaksu.

Varsinkin kalatievelvoitteista saatujen kokeusten myötä pidettiin tarpeellisena säätää myös mahdollisuudesta puuttua jälkeenpäin päätöksessä määrättyyn kalanhoitovelvoitteeseen tai -maksuun. Yleissäännökset lainvoimaisen lupapäätöksen tarkistamisesta (2 luvun 27 ja 28 §, 10 luvun 25 §) eivät olleet tässä suhteessa riittäviä. Tämän vuoksi uudistetun 2 luvun 22 §:n 4 momentiksi otettiin tämän puutteen poistava säännös, jonka mukaan vesioikeus voi hakemuksesta muuttaa kalanhoitovelvoitetta ja kalanhoitomaksua koskevia määräyksiä, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Lain 2 luvun 28 §:ään lisättiin viittaus tähän sääntelyyn.

Perustelujen mukaan ehdotuksen tavoitteena

ei ollut jo annettuihin lupiin liittyvien kalanhoitovelvoitteiden yleisen tarkistamisen käynnistäminen. Muutoksen tuli entistä helpommin mahdollistaa epätarkoituksenmukaisiksi osoitautuneiden kalanhoitovelvoitteiden ja -maksujen muuttaminen vastaamaan muuttuneita oloja.

Vuoden 1987 uudistukseen sisältyneiden muutosten toimivuudesta oikeusministeriölle annetuissa kannanotoissa kiinnitettiin verrattain laajalti huomiota kalataloudellisia velvoitteita koskevan säännöksen soveltamisalan epäselvyyteen. Epäselvyys koski lainkohdan soveltuvuutta ennen vesilain voimaantuloa annettuihin kalanhoitovelvoitteisiin. On katsottu, että ilman nimenomaista säännöstä 2 luvun 22 §:n 4 momentti koskee vain vesilain aikana annettuja päätöksiä. Aikaisemman lain voimassa ollessa velvoitejärjestelmä oli erilainen, eikä myöskään siirtymäsäännökset sisältävään 22 lukuun tässä yhteydessä tehty muutoksia. Tällaisen tulkinnan omaksui myös korkein hallinto-oikeus vuosikirjaratkaisussaan KHO 1992 A 99. Mahdollisuudet tarkistaa kaikkein vanhimpia ja siten todennäköisesti epätarkoituksenmukaisimpia velvoitteita jäivät siten puuttumaan.

2.5. Lopputarkastus

2.5.1. Sovellettavat säännökset

Lain 14 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan lopputarkastusta koskevat asiat kuuluvat vesioikeudessa hakemusasioihin. Lopputarkastuksesta säädetään 16 luvun 30 ja 31 §:ssä sekä 18 luvun 12 ja 13 §:ssä. Lisäksi 21 luvun 11 §:n 3 momentti koskee lopputarkastuksesta suoritettavia kustannuksia.

2.5.2. Lopputarkastukseen määrääminen

Asian määrääminen lopputarkastukseen perustuu vesioikeuden harkintaan. Vesioikeus voi määrätä pidettäväksi lopputarkastuksen niissä hakemusasioissa, joissa on suoritettu katselmustoimitus. Kuulutusmenettelyssä ratkaistut asiat voidaan 16 luvun 30 §:n 2 momentin perusteella määrätä lopputarkastukseen vain, jos vesioikeus viranomaisen tai asianosaisen vaatimuksesta tai muusta syystä harkitsee siihen olevan erityistä syytä.

Lopputarkastus voidaan määrätä suoritettavaksi vasta sen jälkeen, kun luvan haltija on tehnyt valmistusilmoituksen vesioikeudelle, ellei viranomainen tai asianosainen sitä erikseen vaadi. Valmistusilmoituksen tekemiseen ei ole kuitenkaan aina kiinnitetty riittävää huomiota. Mikäli sitä ei tehdä, ei voida harkita asian määräämistä lopputarkastukseen. Tällöin valmistusilmoituksen tehneet voivat joutua heikompaan asemaan kuin ne, jotka ovat lainmlyöneet tämän velvoitteen.

Valmistusilmoituksen saatuaan vesioikeus on niissä tapauksissa, joissa lopputarkastus on saattanut tulla kyseeseen eli lähinnä osassa katselmustoimituksessa olleista asioista, yleensä pyytänyt lopputarkastuksen tarpeellisuudesta lausunnon valvontaviranomaiselta, vesi- ja ympäristöhallitukselta tai vesi- ja ympäristöpiiriltä. Menettelyä on eräissä yhteyksissä ehdotettu laajennettavaksi koskemaan myös kalatalousviranomaisia ja kalastuskuntia silloin, kun hanke on aiheuttanut muutoksia yleiselle tai yksityiselle kalataloudelle. Mikäli viranomainen on pitänyt lopputarkastusta tarpeellisenä, on asia yleensä määrätty lopputarkastukseen.

Laissa ei ole säädetty lopputarkastuksen määräämiselle tai sitä koskevan vaatimuksen tekemiselle takarajaa. Mikäli valmistusilmoituksen tekemisen jälkeen ei määrätä lopputarkastusta pidettäväksi, asia jää lopputarkastuksen pitämisen osalta edelleen avoimeksi, koska viranomainen tai asianosainen saattaa myöhemmin vaatia lopputarkastuksen pitämistä. Lopputarkastus on eräissäkin tapauksissa määrätty pidettäväksi asianosaisen vaatimuksesta, kun valmistusilmoituksen tekemisestä oli kulunut yli 20 vuotta.

Lopputarkastusta koskevan vaatimuksen tekemiselle tai lopputarkastuksen määräämiselle asetettavan aikarajan tarpeellisuutta voi perustella sillä, että olosuhteet ja vesistön käyttötarpeet ovat saattaneet muuttua asian pitkittyessä siinä määrin, että lopputarkastuksessa on vaikea eritellä, mistä erilaiset vahingot johtuvat. Tällöin voi myös aiheutua 2 luvun 27 §:n kanssa ristiriitainen tilanne siinä suhteessa, että lopputarkastuksessa selvitetään myös sellaisia edellyttämättömiä vahinkoja, joita koskeva erillinen korvausvaatimus jo olisi vanhentunut.

2.5.3. Lopputarkastuksessa käsiteltävät asiat

Lain 16 luvun 31 §:n 2 momentin ja 18 luvun

13 §:n 1 momentin perusteella lopputarkastuksessa selvitetään, onko yritys tai toimenpide toteutettu vesilain ja lupapäätöksen mukaisesti ja onko siitä odotettavissa sellaista yleiseen ja yksityiseen etuun kohdistuvaa vahinkoa, jota lupaa myönnettäessä ei ole otettu huomioon. Varsinaisen päätöksen tekee toimitusmiesten esityksestä vesioikeus.

Lopputarkastuksissa on käytännössä selvitetty, mitkä yrityksestä aiheutuneista ja aiheutuvista vahingoista ovat luvassa edellytetyt ja siten korvausvelvollisuuden osalta jo ratkaistuja, mitkä taas 2 luvun 27 §:n 1 momentissa ja 11 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla edellyttämättömiä. Viimeksi mainitut voivat myös olla 2 luvun 27 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ennalta-arvaamattomia. Tarvittaessa on tehty vesioikeudelle ehdotus lupaehojen muuttamisesta.

Lain 16 luvun 31 §:n 2 momentti ei sisällä mainintaa korvauksista. Lain 18 luvun 13 §:n 1 momentin sanamuodon perusteella lopputarkastuksessa ei erään käsityksen mukaan viran puolesta tutkittaisi jo aiheutuneita sellaisiakaan vahinkoja, joita ei ole edellytetty. Siten asianosaisten tulisi itse hakea korvausta tällaisista vahingoista 10 vuoden kuluessa rakennustyön loppuun saattamisesta 2 luvun 27 §:n ja 11 luvun 8 §:n perusteella. Tätä kantaa on edustanut esimerkiksi vesi- ja ympäristöhallitus eräissä vuonna 1984 antamissaan lausunnoissa.

Toimitustasolla käytäntö on kuitenkin vaikiintunut toiseksi. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisu KHO 3.3.1993 taltio 687 noudattaa tätä käytäntöä. Hakemusasioihin sovellettavan virallisperiaatteen vuoksi lopputarkastuksissa selvitetään sen mukaan myös jo aiheutuneet vahingot, joita ei ole lupapäätöstä annettaessa edellytetty.

2.5.4. Muistuttaminen lopputarkastuksessa annetusta lausunnosta

Laissa ei ole säädetty, voidaanko lopputarkastuksessa laaditusta lausunnosta tehdä muistutuksia, vaatimuksia tai huomautuksia vesioikeudelle. Lakiin olisikin asiantilan selkeyttämiseksi tarpeellista kirjata muistuttamisoikeutta samoin kuin muistutusaikaa koskeva säännös. Tämä vastaa kantaa, jonka korkeimman hallinto-oikeuden enemmistö omaksui tapauksessa KHO 19.1.1983 taltio 267.

2.6. Lainvoimaisten säännöstely- ja padottamislupien tarkistaminen

2.6.1. Säännökset

Varsinaiset vesistön säännöstelyä koskevat säännökset säädettiin ensimmäisen kerran vuonna 1934, jolloin vuoden 1902 vesioikeuslakia muutettiin vesivoiman tuotantoedellytysten parantamiseksi. Alkuperäisen vesioikeuslain mukaan säännöstelyksi luettava toiminta oli ollut mahdollista vain hyvin rajoitetusti. Vuonna 1934 muutetussa muodossaan säännökset olivat voimassa, kunnes vesilaki tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1962. Suuri määrä säännöstelyhakemuksia käsiteltiin kuitenkin soveltaen kriisioloissa säädettyjen poikkeuslakien (383/40 ja 196/41) monessa suhteessa epätydyttäviä säännöksiä. Lait kumottiin vesilailla. Vuonna 1960 säädetty Kemijoen vesistön vedenjuoksun säännöstelyä koskeva erityislaki (62/60) kumottiin vuonna 1968. Vuodesta 1962 uudet säännöstelyluvat on muutoin myönnetty vesilain 8 luvun säännösten nojalla. Eräitä säännöstelyyn verrattavia lupia on käsitelty myös lain 2 tai 7 luvun nojalla.

Säännöstelylupan oikeudellinen pysyvyys on periaatteessa sama kuin vesioikeudellisen rakentamisluvankin siitä huolimatta, että kysymys on jatkuvasta puuttumisesta vesistön vedenjuoksuun. Mahdollisuudet tarkistaa lupaa ovat rajoitetut siitä huolimatta, että noudatettavat säännöstelymääräykset ovat saattaneet vesien käytön, olosuhteiden ja arvostusten muuttuessa vuosien mittaan tulla epätarkoituksenmukaisiksi. Säännöstelyn alkuperäinen tarkoituksin on saattanut menettää merkityksensä, vaikkakin toisaalta useat merkittävistä säännöstelyistä ovat yhä tärkeitä energiataloudelle.

Vesilain nojalla myönnetyn luvan ehtoja voidaan viranomaisen tai haitankärsijän hakemuksesta muuttaa 10 vuoden kuluessa säännöstelyn aloittamisesta, jos luvasta aiheutuu sellaisia vahingollisia seurauksia yleiselle tai yksityiselle edulle, joita ei ole lupaa myönnettäessä edellytetty (2 luvun 27 §). Luvan muuttaminen saattaa olla mahdollista myös, jos sen noudattaminen olosuhteiden muuttumisen vuoksi aiheuttaa haittaa, mutta tällä perusteella ainoastaan, jos muuttaminen ei sanottavasti vähennä yrityksestä saatavaa hyötyä (2 luvun 28 §). Sanottuja 2 luvun säännöksiä sovelletaan myös säännöstelyyn 8 luvun 10 §:n nojalla.

Käytännössä mahdollisuudet säännöstelyehtojen tarkistamiseen saattavat täysin muuttuneisakin oloissa olla varsin vähäiset.

Erityisen vaikeaa on muuttaa ennen vesilain voimaantuloa myönnettyjä lupia, vaikka juuri näiden kohdalla on todennäköisintä, että määräykset ovat jääneet ajastaan jälkeen. Näitä koskeva 2 luvun 29 § ei ole sanottavasti avuksi. Saman luvun 30 § koskee sellaisia ennen vesilain voimaantuloa myönnettyjä lupia, joissa ei ole annettu riittävän täsmällisiä määräyksiä yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi. Tilanteen korjaamiseksi annettavat niin sanotut selvittävät määräykset eivät saa kuitenkaan sanottavasti vähentää rakentamisesta saatavaa hyötyä.

Vesilain nojalla myönnettyjen lupien kalanhoidonvelvoitteiden muuttamisesta olosuhteiden olennaisesti muututtua säädetään 2 luvun 22 §:n 4 momentissa.

Sekä vesilain että aiemman lainsäädännön nojalla annettuja säännöstelylupia voidaan muuttaa hakemalla kokonaan uutta säännöstelylupaa. Hakijana voi olla hyödynsaaja tai valtio. Asiaa tarkastellaan tällöin uutena säännöstelynä pitäen lähtökohtana vallitsevaa aiemman luvan mukaista tilannetta. Lupa voidaan myöntää, jos yleinen tarve tätä vaatii tai muutoksesta saatava hyöty on huomattava siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan tai muuhun edunmenetykseen verrattuna. Aiemmat juoksutussäännöt voidaan tällöin 8 luvun 9 §:n mukaisesti yhdistää uuteen. Luvasta aiheutuva säännöstelyhyödyn menetys ja kustannukset on samalla korvattava aikaisemman luvan haltijalle noudattaen 2 luvun 28 §:ää. Selostetut mahdollisuudet eivät kuitenkaan koske sellaista haitankärsijää tai viranomasta, jonka tarkoituksena ei ole ryhtyä 8 luvun mukaiseksi pysyväksi luvanhaltijaksi. Heidän mahdollisuutensa saada aikaan muutoksia lainvoimaiseen lupaan rajoittuvat 2 luvun 27—30 §:n säännöksiin.

Toukokuun 1 päivänä 1991 voimaan tulleen 8 luvun 10 a §:n perusteella vesiympäristön ja sen käytön kannalta merkittävät uuden säännöstelyluvan ehdot tulee luvassa etukäteen määrätä tarkistettaviksi määräajoin, jollei tällaista määräystä ole pidettävä erityisestä syystä ilmeisen tarpeettomana. Tämä määräaika voidaan lain perustelujen mukaan yleensä asettaa suhteellisen pitkäksi, esimerkiksi 10—30 vuodeksi. Siten 1 päivästä toukokuuta 1991 lukien annetut säännöstelyluvat ovat määräysten py-

syvyyden ja luvan haltijan oikeussuojan suhteen eri asemassa kuin aikaisemmin annetut luvat. Hyödynsaajalle ei korvata tarkistamisesta aiheutuvaan edunmenetystä. Luvan saaja kuitenkin tietää ennen toimenpiteeseen ryhtymistään, milloin ja miltä osin luvan ehdot saattavat tulla tarkistettaviksi ja mitä selvityksiä tuolloin on laadittava, ja voi tämän perusteella päättää säännöstelyn aloittamisesta sekä ottaa asian huomioon esimerkiksi tehdessään sopimuksia kolmansien kanssa.

Myös vesistön järjestelyyn, johon sisältyy vesistön vedenjuoksun säännöstelyä, sovelletaan 7 luvun 6 a §:n mukaan 8 luvun 10 a §:ää. Tällöin järjestelystä on voimassa, mitä sanotussa pykälässä säädetään säännöstelystä.

Edellä esitettyjen säännösten perusteella rakentamislupia ja ennen toukokuuta 1991 annettuja säännöstelylupia ei useinkaan ole mahdollista tarkistaa vesistöä ja sen ympäristöä koskevien uusien arvostusten ja käyttötarpeiden perusteella.

2.6.2. Tarkistamiseen liittyviä ongelmia

Rakennetun ja säännöstellyn vesiympäristön parantamistarve lähtee usein muuttuneista vesistön käyttötarpeista ja -muodoista. Vesiympäristön muuttumiseen ovat saattaneet johtaa rakentamisen ja säännöstelyn ohella myös useat muut tekijät, esimerkiksi jätevesien johtaminen, uitto, metsien ojitukset ja lannoitukset. Eri käyttömuotojen kannalta säännöstelyn muuttamistavoitteet saattavat olla vastakkaisia. Näistä syistä vesiympäristön ja sen käytön kannalta toivottua lopputulosta ei välttämättä voida saavuttaa yksinomaan säännöstelyluvan ehtoja muuttamalla.

Voimataloussäännöstelyjen lieventäminen vähentää mahdollisuuksia ajoittaa alapuolisten voimalaitosten tuotantoa. Säännöstelystä hyötyä saavat voimalaitokset ovat usein muiden kuin säännöstelyluvan haltijan omistuksessa. Eri hyödynsaajien suhteet on useimmiten järjestetty pysyvin sopimuksin sillä perusteella, että säännöstelyluvan tuottamat oikeudet ovat pysyviä. Säännöstelyluvan tarkistaminen saat- taan joissakin tapauksissa loukata sopimussuhdetta, mikäli luvanhaltijaosapuoli ei enää muutoksen jälkeen voi toimia sopimuksessa edellytetyllä tavalla.

Pääosaa voimalaitoksista käytetään usean voimalaitoksen muodostamana ketjuna. Täl-

löin yksittäisen voimalaitoksen juoksutusmääräysten tarkistaminen olisi harvoin tarkoitukseenmukaista. Tarkistaminen olisikin omistuksesta tai tarkistamistarpeesta riippumatta ulottettava koskemaan kaikkia toisiinsa vaikuttavia laitoksia. Säännöstelyjen lieventäminen saattaa lisätä tulva- ja vettymisvahinkoja etenkin alapuolisessa vesistössä, koska rantojen käyttö on vallitsevien vedenkorkeuksien mukaista. Järjestelyihin sisältyvien säännöstelyjen tarkistaminen saattaa olennaisesti muuttaa hankkeen tarkoitusta.

Rakentamis- ja säännöstelyhankkeita koskevissa lupa-asioissa asianosaisten lukumäärä on usein suuri. Erisuuntaisten intressien vuoksi säännöstelyluvan ehtojen tarkistamista koskeva käsittely saattaa pitkittyä. Jos säännöstelyn muuttamisesta aiheutuu edunmenetyksiä, korvauskysymykset voivat muodostua monimutkaisiksi varsinkin, elleivät aikaisempien päätösten mukaiset vahingonarviot ja vahingonkorvaussopimukset vastaa muutoksen jälkeisiä oloja.

2.7. Korkosäännökset

2.7.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Korvauksia koskevassa lain 11 luvussa on säännös koron määräämisestä eräänlaisissa ennakkohaltuunottotilanteissa. Säännön mukaan vesilaissa tarkoitettu kertakaikkinen korvaus on määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti tallettavaksi, ennen kuin ryhdytään korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen (11 luvun 14 §:n 2 momentti). Jos toimenpiteeseen poikkeuksellisesti (töidenaloittamisluvan tai sopimuksen perusteella) saadaan ryhtyä ennen korvauksen maksamista tai tallettamista, korvausmäärälle on 11 luvun 14 §:n 3 momentin mukaan määrättävä maksettavaksi kuuden prosentin vuotuista korkoa siitä lukien, kun toimenpiteeseen on annettu oikeus. Mainittua 14 §:ää ei vesilakia tarkistettaessa ole muutettu.

Korkolaki on yleislaki, jolla pyrittiin yhtenäistämään korkoa koskevat säännökset. Sitä sovelletaan eräin poikkeuksin rahavelle maksettavaan korkoon. Ennen korkolain säätämistä viivästyskorkoa koskevat kauppakaaren säännökset olivat puutteelliset. Velka oli korotonta pitkään ja korkoprosentti oli inflaatioon nähden alhainen (5 tai 6 %).

Korkolain ulkopuolelle kuitenkin jätettiin

monia korkoa koskevia säännöksiä esimerkiksi maa- ja vesioikeudellisessa, työoikeudellisessa ja yhteisöoikeudellisessa lainsäädännössä. Hallituksen esityksessä korkolaksi (HE 109/1981 vp.) näissä säännöksissä tarkoitettujen tilanteiden katsottiin usein poikkeavan olennaisesti varallisuus oikeuden ydinalueella esiintyvistä. Esityksessä viitattiin vireillä olleeseen vesilain uudistamiseen. Näin ollen esimerkiksi vesilain alkuperäinen, kauppakaaren korkosäännösten voimassa ollessa säädetty 6 %:n korko jäi voimaan. Vuoden 1987 vesilain uudistuksen valmistelun yhteydessä havaittiin tarve tarkistaa korkoa koskevia säännöksiä. Koska kuitenkin sama tilanne ilmeni eräiden muiden maankäyttölakien kohdalla, esitykseen ei otettu korkoa koskevia muutoksia.

Vesilaissa on eräitä muitakin koron määräämistä koskevia säännöksiä, joiden käytännön merkitys on kuitenkin vähäinen. Uittokustannusten ennakkomaksuja koskevan 5 luvun 71 §:n 3 momentissa on säännös viivästyskorosta. Viivästyskorko saadaan määrätä enintään neljä prosenttia korkeammaksi kuin hyvitetävä, suuruudeltaan kuuden prosentin korko. Ojitusyhtiön osakkaiden maksamatta jääneille ennakkomaksuille suoritettavasta viivästyskorosta säädetään 6 luvun 29 §:n 1 momentissa. Tähän lainkohtaan viitataan 7 luvun 11 §:n 1 momentissa, 8 luvun 19 §:ssä ja 10 luvun 16 §:n 1 momentissa.

Ojituksen hyödynsaajan tulee 6 luvun 22 §:n mukaan suorittaa maksamatta olevalle kustannusosuusmäärälle vuosittain käypää korkoa sen mukaan kuin asetuksella säädetään (ks. myös 6 luvun 30 §:n 2 momentti). Tällaista asetusta ei ole annettu.

2.7.2. Korkosääntelystä vesilain ulkopuolella

Lunastus- ja pakkotoimilainsäädäntö

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77, lunastuslaki) 52 §:n 1 momentin mukaan hakijan on suoritettava kertakaikkinen korvaus, tai jos ennakkokorvausta on suoritettu, loppuosa korvauksesta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lunastuspäätös on julistettu, maksamalla korvaus korvauksensaajalle tai talletettava se ulosotonhaltijalle. Lunastettava omaisuus saadaan ottaa haltuun sen jälkeen, kun lunastuspäätös on julistettu ja hakija on suorittanut

siinä määrätyn kertakaikkisen korvauksen (säännön mukainen haltuunotto; lunastuslain 57 §:n 1 momentti). Niin sanottu ennakkohaltuunotto on mahdollinen lain 58 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Maksamatta olevalle lunastuskorvaukselle on lunastuslain 95 §:n 1 momentin mukaan määrättävä suoritettavaksi kuuden prosentin korko siitä päivästä, jolloin hakija on saanut oikeuden lunastettavan alueen haltuunottoon. Säännös on analoginen vesilain 11 luvun 14 §:n 3 momentin kanssa. Jollei korko vastaa hallinnan menetyksen vuoksi sillä välin aiheutunutta haittaa ja vahinkoa, lunastustoimituksessa on määrättävä erotus korvattavaksi, mikäli haltuunotetun omaisuuden omistaja sitä vaatii (lunastuslain 95 §:n 2 momentti). Tarkoituksena on hyvittää luovuttajalle aiheutunut tuoton menetys, joka on syntynyt siitä, että hän on menettänyt omaisuuden hallinnan saamatta vielä sitä vastaavaa täyttä lunastuskorvausta.

Yleisistä teistä annetun lain 70 §:n (334/88) mukaan lain 9 luvussa tarkoitettulle korvaukselle, lukuun ottamatta edunvalvontakustannusten korvausta, suoritetaan korkoa kuusi prosenttia laskettuna, jos kysymys on alueen luovuttamisesta, haltuunottoa seuraavan kuukauden alusta, ja muissa tapauksissa, jollei asianosaisen vaatimuksesta erityisestä syystä toisin määrätä, sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana korvaus määrätään.

Yksityisistä teistä annetun lain (358/62) 37 §:n mukaan kertakaikkinen korvaus maan luovuttamisesta sekä haitasta ja vahingosta on, jollei sitä määrättäessä ole toisin päätetty, maksettava sen tultua lainvoimaisesti vahvistetuksi. Korvaukselle on määrättävä maksettavaksi korkoa kuusi sadalta sanotusta ajankohdasta tai, jos korvauksen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdytään sitä ennen, tästä lukien.

Kun lunastuslain mukainen lunastuslupa luonnonsuojelua varten on myönnetty, luonnonsuojelulain 18 §:n 3 momentissa (672/91) kielletään alueen sellainen käyttö, joka saattaa vaarantaa lunastuksen tarkoitusta. Kielto on voimassa lunastuslupapäätöksen tiedoksiantosta siihen saakka, kunnes lunastus on päätynyt tai rauennut. Suoritettavalle lunastuskorvaukselle on määrättävä maksettavaksi lunastuslain 95 §:ssä tarkoitettu korko lunastuslupan tiedoksisaantipäivästä.

Monissa muissakin laeissa viitataan yleisesti lunastuslain säännöksiin niiltä osin kuin on

kysymys korvauksen määrittämisestä. Viittauksia sisältyy esimerkiksi rakennuslakiin (370/58), maa-aineslakiin (555/81) ja rakennussuojelulakiin (60/85). Näiden viittausten kautta myös lunastuslain 95 ja 96 §:n säännökset koronmaksuvelvollisuudesta tulevat sovellettaviksi.

Siviilioikeudellinen korkosääntely

Korkolaki on toissijainen yleislaki. Sen säännökset koskevat yhtäältä tavallista, juoksevaa korkoa (3 §), ja toisaalta velan maksun viivästyessä maksettavaa viivästyskorkoa (4—11 §).

Eräpäivää edeltävältä ajalta velallinen ei ole velvollinen maksamaan korkoa, ellei toisin ole sovittu. Jos korosta on sovittu määrittelemättä sen suuruutta, korkokanta määräytyy Suomen Pankin peruskoron mukaan.

Viivästyskoron määrä on 16 prosenttia. Korkolain 7 §:n 1 momentissa on säännös korvausvelalle, esimerkiksi vahingonkorvauslakiin perustuviin korvausvaatimuksiin perustuvalla velalla, määrättävästä viivästyskorosta.

Tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle on viivästyskorkoa korkolain 8 §:n nojalla maksettava vahingon tapahtumishetkestä lukien. Korvausvelalle on lain 9 §:n mukaan maksettava viivästyskorkoa viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste, lainhaku tai maksamismääräys annettiin velalliselle tiedoksi, tai, oikeudenkäynnissä esitetyn vaatimuksen osalta, sen esittämisestä lukien.

Oikeudenkäynti, muutoksenhausta puhumattakaan, ei ratkaise korvausvelan erääntymistä. Todisteellinen, riittävästi perusteltu vaatimus synnyttää velvollisuuden korvata vahinko. Jos korvausta joudutaan vaatimaan oikeudenkäynnissä, velkoja saa korkoedun hyväkseen jo korkolain 7 §:ssä määritellystä hetkestä lukien. Samoin oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuus viivästyskorkoseuraamuksineen syntyy esimerkiksi alioikeuden päätöksen antamishetkellä, vaikka olisikin lainvoimaisesti ratkaisematta, kumpi osapuoli jutun lopulta voittaa.

2.7.3. Nykytilan arviointi

Vesilain keskeistä korkosäännöstä, 11 luvun 14 §:n 3 momenttia, on pidetty hyvin tulkinanvaraisena. Oikeusministeriön pyydettyä vuonna 1991 eri tahojen lausuntoja vesilain

vuoden 1987 uudistuksen vaikutuksista korkein hallinto-oikeus ja Suomen Asianajajaliitto ottivat esille uudistuksessa käsittelemättä jääneiden korkokysymysten ongelmallisuuden.

Mainittu lainkohta on muotoiltu erityistilannetta koskevaksi poikkeussäännöksi. Korosta ei ole säännöksiä muissa tilanteissa kuin säännöksessä edellytetyn ennakkohaltuunoton yhteydessä. Vesilaissa ei ole myöskään säännöksiä viivästyskorosta eikä viittauksia kaupakaaren kumottuihin korkosäännöksiin sen paremmin kuin korkolakiin.

Sanottu 11 luvun 14 §:n 3 momentti on usein tulkintakäytännössä saanut sanamuotoaan laajemman soveltamisalan, ja sitä on käytännössä sovellettu laajalti muissakin kuin lupa-asioissa. Toisaalta korkolain mukaisen viivästyskoron tuomitsematta jättäminen niissäkin tapauksissa, joissa selvästi on ollut kysymyksessä maksupäivän laiminlyönti, on herättänyt arvostelua. Vesilain kannalta voidaan erottaa monia erityyppisiä tilanteita, joissa korkosääntely voi olla perustellusti erilainen (lailliset/laittomat vahingot, luvassa määrätty/erikseen korvattavat vahingot, ennalta edellytetyt/edellyttämättömät vahingot, lunastustyyppiset korvaukset/vahingonkorvaukset, tavallinen (tuotto)korko/viivästyskorko). Näistä syistä on tarvetta oikeudellisesti analysoida erilaiset tilanteet ja säännellä koron maksuvelvollisuuden alkamisajankohta ja koron suuruus nykyistä erityissäännöstä selvemmin ja kattavammin.

Lain 11 luvun 14 §:n 2 momentin perusteella korvaukset on saatettu määrätä maksettavaksi epämääräisesti vasta "ennen töiden aloittamista". Kun vesirakentamislupa voi olla voimassa jopa 10 vuotta ja tätäkin aikaa voidaan pidentää (2 luvun 12 §), vuosia aiemmin määrätty korvaus on saanut olla maksamatta — ilman korkoa — ennen konkreettista haltuunottohetkeä. Tieto tulevasta toiminnasta ja rahanarvon mahdollinen aleneminen vaikuttavat kuitenkin korvaussensaajan asemaan.

Ennen korkolain säätämistä korkoprosenttiin liittyvä ongelma ei juuri tullut esille, koska korkokanta — oli se viivästyskorkoa tai tavallista korkoa — oli kaikissa tapauksissa 5 tai 6 prosenttia. Korkolain säännökset 16 prosentin viivästyskorosta ja siitä, että korkokannaltaan sopimatta jääneen korollisen velan korko lasketaan Suomen Pankin peruskoron mukaan, ovat nostaneet korkokysymyksen myös taloudellisesti aivan uuteen valoon.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan

KHO 1992 A 91 ja KHO 1992 A 92 katsonut ennalta-arvaamattomista vahingoista hakemusiassa vesilain 11 luvun 8 §:n 3 momentin nojalla määrättyille korvauksille maksettavan koron olevan sellainen viivästyskorko, johon tuli soveltaa korkolakia. Vesilain 11 luvun 14 §:n 3 momenttia ei sovellettu.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on yksinkertaistaa ja nopeuttaa varsinkin laajojen vesioikeudellisten lupa-asioden käsittelyä. Muutokset koskisivat etenkin katselmustoimitusta sekä vesilain 16 luvun säännösten mukaista selvitysmenettelyä. Tarkoituksena on, että eri menettelymuotoja voidaan asian laadun mukaan käyttää joustavasti siten, että kaikkien asianosaisten oikeussuojan asettamat vaatimukset samalla otetaan huomioon. Vesilain lupajärjestelmässä luparatkaisu ja korvaukset liittyvät kiinteästi toisiinsa. Joustavuuden lisäämiseksi tätä niin sanottua samanaikaisuusperiaatetta ehdotetaan lievennettäväksi. Samalla luovutettaisiin lain 16 luvun 24 §:ssä tarkoitettuihin ennakkokorvauksista, jotka ovat käytännössä helposti johtaneet kaksinkertaiseen työhön. Vahingonkärsijöiden oikeussuoja ehdotetaan tältä osin turvattavaksi uudenaikaisilla vakuusjärjestelyillä.

Lakiehdotuksen tavoitteena on myös korjata muunlaisia lupajärjestelmässä havaittuja puutteita ja epätarkoituksenmukaisuuksia. Eräitä lupien edellytyksiä, voimassaoloaikoja, määräaikoja ja ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan tämän vuoksi tarkistettavaksi. Myös lopputarkastusta koskevat säännökset ovat puutteellisia ja epäselviä, kuten edellä kohdassa 2.5 on selostettu. Nämäkin säännökset ehdotetaan uudistettaviksi. Samoin uudistettaisiin epätarkoituksenmukaiseksi käyneet säännökset kalataloudellisista lupavelvoitteista.

Ehdotuksen tärkeän osan muodostavat lain 8 lukuun lisättävät säännökset, joilla lievennetään ennen 1 päivää toukokuuta 1991 annettujen lainvoimaisten lupapäätösten juoksutusta ja vedenkorkeuksia koskevien määräysten pysyvyyttä muuttuneissa oloissa. Tällaisten lupamääräysten ikä on usein jo monia vuosikymmeniä. Säännöksillä luotaisiin voimassa olevaa lakia merkittävästi väljempi mahdollisuus lupa-

määräysten tarkistamiseen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Muutoksen tarkoitus on sama kuin uusien säännöstelylupien koskevan vuoden 1991 muutoksen, mutta erilaisesta kokonaistilanteesta ja vanhan luvan lainvoimaisuudesta johtuu, että ehdotetut menettelytavat ovat erilaiset. Jos muutosasiasta tietyssä vesistöissä syntyy eri osapuolten välillä yhteisymmärrys eikä luvan määräyksistä ole tarpeen poiketa, tarvittavat muutokset juoksutuskäytäntöön voitaisiin ehdotuksen mukaan tehdä ilman vesioikeuskäsittelyä. Vesioikeuden määräämä muutos saattaisi johtaa korvausvelvollisuuteen.

Korkosäännösten osalta ehdotusten tavoitteena on poistaa lain soveltamisessa ilmenneet epäselvyydet sekä selkeyttää vesilain korkosäännösten suhdetta korkolakiin. Koska vesilain korkosäännökset ja säännökset oikeudesta aloittaa lupaan perustuva, korvausvelvollisuuteen johtava toimenpide ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa, asianomaiset 11 luvun pykälät uudistettaisiin yhtenä kokonaisuutena.

4. Ehdotetut muutokset

4.1. Menettely hakemusasioissa

4.1.1. Menettelyn nopeuttamistavat

Jos asiaa ei määrätä katselmustoimitukseen, vesioikeuden käytettävissä on jo voimassa olevan lain nojalla asian laadun mukaan erilaisia menettelyvaihtoehtoja. Näiden nojalla asia on käsiteltävissä niin yksinkertaisesti ja joutuisasti kuin asianosaisten kuulemisen suhteen asetettavat vaatimukset kulloinkin sallivat. Kuulutus- ja tiedoksiantomenettelyä koskevia 16 luvun säännöksiä ei tämän vuoksi ole tarpeen merkittävästi uudistaa. Tästä syystä nopeuttamistavaihtoehtoja on selvitetty lähinnä katselmustoimituksen osalta (edellä kohta 2.1). Toisaalta myös jäljempänä kohdassa 4.2 ehdotettu lupa- ja korvauskysymysten osittaista erottamista merkitsevä muutos johtaa lupamenettelyn yksinkertaistamiseen.

Katselmustoimituksista vastaavaa henkilökuntaa ei asiaan liittyvien hallinnollisten ongelmien vuoksi ehdoteta siirrettäväksi vesi- ja ympäristöhallinnosta vesioikeuksiin. Tämä sulkee pois osan kohdassa 2.1.4 mainituista kehittämisvaihtoehdoista. Sitä vastoin katselmustoimitusta yksinkertaistettaisiin ennen muuta

poistamalla sen loppukokous jäljempänä selostetulla tavalla. Loppukokouksen sijasta pidettäisiin hakemus, tarkastettu suunnitelma ja katselmuskirja nähtävinä vaikutusalueen kunnissa. Asianosaisten kannalta loppukokouksen poistamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa, koska heille lähetettäisiin entiseen tapaan kuulutus asiakirjojen nähtävänä pitämisestä sekä yhteenveto hankkeesta ja sen vaikutuksista. Viranomaisille toimitettaisiin asian asiakirjat. Se, että muistutukset ja vaatimukset tehtäisiin kirjallisesti suoraan vesioikeudelle, selkeyttäisi vesioikeuden työtä. Tällainen muutos ei olennaisesti vaikuttaisi muistutusten määrään. Muutos olisi myös toimitusmiesten työn kannalta perusteltu, koska toimitusmiehet eivät ole loppukokouksessa esitettyjen vaatimusten ja muistutusten johdosta enää voineet muuttaa esitystään.

Katselmustoimitus voitaisiin ehdotuksen mukaan rajoittaa koskemaan tiettyä vaikutusalueen osaa tai tiettyjä vaikutuksia. Myös toimituksen määräämisperuste olisi tarkoituksenmukaista muuttaa koskemaan toimituksen tarpeellisuutta.

4.1.2. Katselmustoimitusta ja selvitysmenettelyä koskevat ehdotukset (16 luvun 5—7, 11 a—11 c ja 18 §, 18 luvun 1, 4—6 ja 8—11 § sekä 21 luvun 11 §)

Katselmustoimitukseen määräämistä koskevaa 16 luvun 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että saman luvun 6 a §:ssä tarkoitettua selvitysmenettelyä voitaisiin nykyistä useammin käyttää selvityksen hankkimiseksi katselmustoimituksen sijasta ja että hakemusasian eri osat voitaisiin määrätä käsiteltäväksi kulloinkin tarkoituksenmukaisimmassa menettelyssä. Hakemusia, jos se jaetaan osiin, voitaisiin eri osiltaan käsitellä menettelyllisesti eri tavoin, joltakin osin katselmustoimituksessa, toisilta osin kuulutusmenettelyssä, tarvittaessa sitä täydentävän selvitysmenettelyn avulla.

Selvitysmenettelyyn varattua määräaikaa ja henkilön määräämistä menettelyyn ehdotetaan muutettavaksi nykyistä joustavamaksi. Selvitysmenettely tulisi edelleen suorittaa lyhyessä määräajassa, jonka pituudeksi ehdotetaan 60 päivää. Vesioikeus voisi kuitenkin erityisestä syystä määrätä ajan tätä lyhyemmäksi tai pitemmäksi.

Katselmustoimituksen nopeuttamiseksi toi-

mituksen loppukokous ehdotetaan poistettavaksi. Asianosaisten kannalta loppukokous ei ole välttämätön, koska he saavat kokouksut-
sun liitteenä toimitusinsinöörin laatiman lyhyen yhteenvedon katselmuskirjasta. Lisäksi liitteeksi tulisi ote katselmuskirjasta siltä osin kuin se koskee yrityksestä asianosaiselle aiheutuvia vahinkoja, haittoja ja edunmenetyksiä sekä niiden korvaamista. Halutessaan asianosaiset voivat tutustua asiakirjoihin tarkemmin.

Nykyisin katselmustoimituksesta voidaan tehdä muistutus tai antaa lausunto loppukokouksessa, jolloin se välittyy vesioikeudelle toimitusinsinöörin laatimassa pöytäkirjassa. Menettelyn epäkohtana on se, että koska pöytäkirjaa ei pidetä nähtävänä, muistutus saattaa tulla virheellisesti kirjatuksi. Lisäksi on mahdollista, että asianosainen tekee kirjallisen muistutuksen myös vesioikeuteen ja että muistutukset ovat keskenään ristiriitaiset. Ehdotuksen mukaan muistutuksia voitaisiin tehdä ainoastaan kirjallisesti vesioikeudelle, mikä selkeyttäisi vesioikeuden työtä tältä osin.

Voimassa olevan lain mukaan asianosaisilla on 60 päivää loppukokouksen jälkeen aikaa tehdä muistutus eli noin 90 päivää asiakirjojen nähtäväksipanon jälkeen. Viranomaisilla on katselmuskirjan saamisesta 60 päivää aikaa huomautusten tekemiseen eli se päättyy noin 30 päivää aikaisemmin kuin asianosaisilla. Ehdotuksen mukaan sekä asianosaisille että viranomaisille varattu aika yhtenäistettäisiin 45 päiväksi asiakirjojen nähtäväksipanopäivästä luen.

Katselmustoimitus katsotaan päättyneeksi, kun toimituksessa kertyneet asiakirjat on lähetetty vesioikeudelle. Lain 16 luvun 14 §:n mukaan vesioikeus voi pyytää toimitusinsinööriltä lausunnon tehtyjen muistutusten, vaatimusten ja huomautusten johdosta. Toimituksen päättymisen jälkeen annettava lausunto saattaa edellyttää paikan päällä käyntiä ja aiheuttaa siten matkakustannuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että toimitusinsinöörin lausunnon antamisesta mahdollisesti aiheutuviin matka- ja muihin kustannuksiin sovellettaisiin 21 luvun 11 §:ää eli ne kuuluisivat katselmustoimituksesta aiheutuviin, hakijan maksettaviin kuluihin.

Ottaen huomioon tehtävän laajuuden ja sen, että selvitysmenettely on tarkoituksenmukaisinta suorittaa vesi- ja ympäristöpiirissä, on siihen määrittäminen koskeva menettely tarpeettoman kankea ja hidas. Joustavamman menettelyn aikaansaamiseksi ehdotetaan, että vesi- ja ym-

päristöpiiri vesioikeuden sijasta määräisi selvitysmenettelyn suorittajan. Lisäksi ehdotetaan, että uskottuja miehiä ei tehtävän luonteen vuoksi määrättäisi selvitysmenettelyyn.

Selvitysmenettelyä koskevien säännösten sijainti 16 luvun 6 §:n jälkeen kuulutusmenettelyyn liittyvien säännösten keskellä ei ole luontevin paikka kuulutusmenettelyn jälkeen pidettävälle selvitysmenettelylle. Sopivampi paikka on 16 luvun 11 §:n jäljessä.

4.2. Samanaikaisuusperiaatteen lieventäminen (2 luvun 26 §, 11 luvun 8 §, 16 luvun 24 ja 32 § sekä 17 luvun 5 §)

Lupa-asian ja korvausten samanaikaista käsitteä koskevaa sääntöä ehdotetaan lievennettavaksi. Nykyistä laajemmin lupa- ja korvauskysymysten käsittely voidaan käytännössä erottaa ainoastaan, jos epäonnistuneeksi osoitautuneesta ja päällekkäistyötä aiheuttavasta ennakkokorvausjärjestelmästä samalla luovutaan. Lakiehdotus sisältää tätä koskevan ehdotuksen. Tällä tavoin itse lupa-asian ratkaisemis-
ta voidaan monissa tapauksissa merkittävästi nopeuttaa. Samalla myös lähennetään vesilupa-asioiden käsittelyä muihin ympäristölupa-asioihin, joissa lupa- ja korvauskysymykset käsitellään erikseen. Teollisuuden kilpailukykyä ajatellen ehdotus merkitsee jätevesiä koskevan lupamenettelyn lähentämistä muissa maissa sovellettavaan lupamenettelyyn, jossa korvauskysymyksiä ei yleensä käsitellä.

Eräänä vaihtoehtona nopeuttaa menettelyä ennakkokorvausjärjestelmä säilyttäen on esiin tuotu mahdollisuus jättää ennakkokorvaukset pääosin hakijalta eli korvausten maksajalta vaadittavan kiinteistökohtaisen selvityksen ja vahingonarvion varaan. Tämä on valmistelussa hylätty, koska menettelytapa olisi vastoin korvausasioiden lainkäytöltä edellytettävää tasapuolisuusvaatimusta.

Vahingonkäräjien oikeussuoja turvattaisiin ehdotuksen mukaan vakuus- ja korkojärjestelyjen avulla sekä säilyttämällä periaate, jonka mukaan lupaan liittyvät korvaukset määrätään viran puolesta. Siten vesilaki edelleenkin turvaisi vahingonkäräjien oikeussuojan olennaisesti paremmin kuin muut ympäristön käyttöä ja suojelua koskevat lupajärjestelmät, joissa korvausta määrätään vain vahingonkäräjien vaatimuksesta.

Korvausasian erilliskäsittely koskisi ainoas-

taan toiminnasta aiheutuvien laillisten vahinkojen korvauksia (vahinkotoimikorvauksia), ei lunastus- ja pakkotoimikorvauksia, joista päättäisiin aina luvan edellytysharkinnan yhteydessä. Pakkotoimioikeuksien myöntämisen yhteys luvan edellytysharkintaan on niin kiinteä, että niistä johtuvien korvausten määrääminen jo lupavaiheessa on perusteltua. Erillisen korvausmenettelyn käynnistymisen tulee olla vahingonkärsijöiden kannalta yksinkertaista, minkä vuoksi vesioikeus päättäisi korvausasian käsittelytavasta joko välittömästi tai myöhemmin.

Erilliskäsittely voisi periaatteessa koskea kaikkia hakemusasioita, mutta ehdotetun erilliskäsittelyn edellytykset todennäköisesti täytyisivät useimmiten jäteveden johtamislupa-asioissa.

4.3. Muut lupajärjestelmään liittyvät muutokset

4.3.1. Ehdottoman luvanmyöntämisesteen tarkistaminen (2 luvun 5 §)

Lain 2 luvun 5 §:n mukaista ehdotonta luvanmyöntämisestettä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että siinä nykyistä selvemmin kiinnitetään huomiota hankkeen vaikutusten laatuun eikä niinkään niiden laaja-alaisuuteen. Suoranaiseen tiukennukseen muutoksella ei pyritä.

4.3.2. Yleisen tarpeen edellytys (2 luvun 6 §)

Kohdassa 2.3.2 selostettujen epäkohtien poistamiseksi etuvertailu ehdotetaan ulotettavaksi myös sellaisiin hankkeisiin, joihin lupa nyt voidaan myöntää yleisen tarpeen nojalla 2 luvun 6 §:n 2 momentin mukaisesti. Tällä tavoin varmistetaan se, että hankkeen vaikutukset erilaisiin yleisiin ja yksityisiin etuihin otetaan lupaharkinnassa tasapuolisesti huomioon, antamatta ennalta etusijaa hakijan edulle. Käytännössä tämä merkitsisi, että lupaharkinta olisi samankaltaista sekä yksityisten että viranomaisten hakemuksissa. Luvan hakijan edustamiin yleisiin etuihin liittyvät tekijät otettaisiin joka tapauksessa etuvertailussa huomioon 2 luvun 11 §:n nojalla, näin silloinkin, kun edulla ei ole rahassa mitattavaa arvoa. Useimmissa sellaisissa tapauksissa, joissa lupa on myönnetty yleisen tarpeen nojalla, samaan lopputulok-

seen päädyttäisiin myös etuvertailun perusteella.

Sen sijaan yleiseen tarpeeseen vetoaminen on käytännössä ollut merkittävää lunastus- tai käyttöoikeuksien myöntämisestä päätettäessä 2 luvun 8 §:n nojalla. Tähän ei ehdoteta muutosta, joten oikeus lunastaa tai saada käyttöön vierasta omaisuutta yleisen tarpeen nojalla olisi yhtä laaja kuin nykyisinkin. Juuri tästä on oikeuskäytännössä useimmiten ollut kysymys, kun vesitaloudellisen hankkeen toteutuminen on jäänyt riippumaan yleisen tarpeen käsilläolosta.

Lausunnossaan ympäristöministeriö on kiinnittänyt huomiota tarpeeseen tehdä 2 luvun 6 §:n muutosta vastaava tarkistus 5 luvun 13 §:ään ja 9 luvun 8 §:ään. Onkin totta, että myös viimeksi mainittuja pykäläiä sovellettaessa pelkkä hakijan edustama yleinen tarve muodostaa liian kapean pohjan kattavalle lupaharkinnalle. Näihin pykäläin ei tässä yhteydessä kuitenkaan ehdota muutosta, koska samalla saattavat laajemminkin tarkistukset osoittautua aiheellisiksi. Muutosten valmistelua on kuitenkin tarkoitus jatkaa niiden kokemusten perusteella, jotka uudistetun 2 luvun 6 §:n soveltamisesta tullaan saamaan. Tarkoituksena on, että muutetun pykälän soveltamista muutoinakin seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin säännösten tarkistamiseksi.

Viimeistelyvaiheessa on kiinnitetty huomiota myös tarpeeseen muuttaa 2 luvun 6 ja 11 §:n mukaisen etuvertailun rakennetta siten, että myös hakijalle koituvat kustannukset otettaisiin vertailussa huomioon. Sitä, että myös kannattamattomille hankkeille voidaan joutua myöntämään lupa, vieläpä niin, että samalla sallitaan aiheuttaa ympäristöhaittoja ja puuttua toisten suojattuihin oikeuksiin, on jo aiemminkin saatettu pitää epäkohtana. Tässä suhteessa vesilaki poikkeaa esimerkiksi Ruotsin vesilainsäädännöstä. Myös tässä suhteessa on lain edelleen kehittämistä tarkoitus jatkaa.

4.3.3. Jätevesilupia koskevat muutokset (10 luvun 24 ja 24 b §)

Lain 10 luvun 24 §:n 1 momentti on vuonna 1987 tarkistetussa muodossaan osoittautunut varsin vaikeaselkoiseksi. Alun perin tarkoituksena oli varmistaa viensuojelun edut siten, että pykälän mukainen etuvertailu suoritetaan myös yleiseltä kannalta. Lopputulos on kuitenkin

kin ongelmallinen varsinkin siinä, miten välillisiä yhteiskunnallisia etuvaikutuksia voidaan hakijan hyväksi ottaa huomioon. Eräissä tapauksissa tämä on voinut johtaa vesiensuojelun kannalta aiempaa epäedullisempaan tulokseen. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tämän vuoksi tarkistettavaksi.

Jätevesiluvat ovat 10 luvun 24 b §:n nojalla voimassa joko toistaiseksi tai määräajan. Epäselväksi osoittautunutta pykälän 2 momentin säännöstä luvan määräysten tarkistamisesta ehdotetaan tarkistettavaksi.

Pilaantumisvahinkojen korvaamista koskevaa 10 luvun 24 §:n 3 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että vuotuisten toistuvaiskorvausten asemaa kertakaikkisten korvausten rinnalla korostetaan.

4.3.4. *Lupapäätösten määräyksiä ja ilmoitusvelvollisuutta koskevat muutokset (2 luvun 12 ja 27 §, 6 luvun 11 §, 10 luvun 32 § ja 12 luvun 16 §)*

Rakentamisluvan voimassaoloajan pidentämistä koskevaa 2 luvun 12 §:ää muutettaisiin siten, että päätöksen tarkistaminen ulotetaan koskemaan myös korvausmääräyksiä. Se, että korvausmääräyksiin ei ole voitu puuttua, on eräissä tapauksissa johtanut siihen, että ehkä yli vuosikymmentä aiemmin määrätty korvaus eivät hanketta toteutettaessa enää vastaa vahingonkärsijän kärsimiä menetyksiä.

Erilaiset ilmoitusvelvollisuudet ja niihin liittyvät määräajat ehdotetaan säänneltäviksi nykyistä kattavammin ja johdonmukaisemmin. Myös rakennustyön aloittamiselle säädettäisiin määräaika. Muutosten yhteydessä selvennetään myös vahingonkärsijän asemaa 2 luvun 27 §:n 2 momentin mukaisessa jälkikorvaustilanteessa.

4.3.5. *Vaikutusarvio lupahakemuksessa (16 luvun 1 §)*

Lupahakemusten sisältöä koskevaan 16 luvun 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta hakijan velvollisuudesta selvittää yrityksen tai toimenpiteen vaikutukset. Varsinaista ympäristövaikutusten arvioimismenettelyä koskevaa 16 luvun täydentämistä on erikseen ehdotettu ympäristövaikutusten arvioimismenettelyä koskevassa esityksessä (HE 319/1993 vp.). Tämä koskisi kuitenkin vain kaik-

kein merkittävimpiä vesilain mukaisia hankkeita.

4.4. *Kalataloudelliset velvoitteet (2 luvun 22—22 c, 28 ja 29 §, 8 luvun 25 § sekä 10 luvun 24 a ja 27 §)*

Kalataloudellisia velvoitteita koskevat säännökset tarkistettaisiin kokonaisuudessaan siten, että ne muodostavat nykyistä johdonmukaisemman kokonaisuuden. Lain 2 luvun 22 §:ään ehdotettujen muutosten tarkoituksena on monipuolistaa kalavelvoitteiden asettamista ja niiden muuttamista koskevia edellytyksiä sekä korostaa velvoitteiden sisällöllisen harkinnan joustavuutta. Samalla ehdotetaan luovuttavaksi vanhahtavista nimityksistä kalanhoitovelvoite ja kalanhoitomaksu, jotka korvattaisiin termeillä kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu.

Lain 2 luvun 22 §:n 4 momentin mukainen kalataloudellisten velvoitteiden tarkistaminen ulotettaisiin koskemaan myös vesioikeuslain aikana myönnettyjä lupia. Mitä pitempi aika luvan myöntämisestä on kulunut, sitä suurempi on usein tarve tarkistaa kalanhoitovelvoitteita olosuhteiden olennaisten muutosten takia. Vuoden 1987 uudistuksesta saadut kokemukset osoittavat, että velvoitteiden tarkistamisen merkitys on suuri. Uudistus on lisännyt lain toimivuutta.

Samoin valtiolle suoritettavan maksun indeksikorjausmahdollisuus ulotettaisiin nimenomaisesti myös ennen vesilakia annettuihin lupiin. Lupien iästä ja vaihtelevasta sisällöstä kuitenkin johtuu, että tarkistaminen ei tapahtuisi täysin samalla tavalla kuin vesilain nojalla asetettujen velvoitteiden tarkistaminen.

Muutettavaksi ehdotettuun 2 luvun 22 §:ään viitataan useissa vesilain kohdissa. Näihin ehdotetaan tehtäväksi vastaava tekninen tarkistus.

4.5. *Lopputarkastus (16 luvun 30 § ja 18 luvun 13 §)*

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään saamaan lopputarkastusta koskevat melko niukat säännökset vastaamaan nykyistä oikeuskäytäntöä lopputarkastuksessa tutkittavien asioiden osalta. Ehdotuksen mukaan lopputarkastuksessa selvitetäisiin luvan myöntämisen jälkeen syntyneet edellyttämättömät vahingot ja tarvitta-

essa arvioitaisiin korvausten suuruus. Asian määräämistä lopputarkastukseen koskevaa menettelyä pyritään myös nopeuttamaan ja selkeyttämään siten, että määräys lopputarkastuksen pitämisestä olisi annettava kolmen vuoden kuluessa valmistusilmoituksen tekemisestä. Sen jälkeen lopputarkastusta ei enää voitaisi määrätä pidettäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että lopputarkastuksessa annettuun lausuntoon sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin mitä on voimassa katselmustoimituksen katselmuskirjasta lausunnon nähtävänä pitämisen, kuuluttamisen, tiedottamisen, ja muistuttamisen osalta.

4.6. Säännöstely- ja padottamispäätösten tarkistamisedellytykset (2 luvun 14, 28 ja 29 §, 7 luvun 6 a § ja 8 luvun 10 b §)

Sellaisiin säännöstelylupiin, joita 8 luvun 10 a § ei koske, liittyvien ongelmien johdosta säännöstelyn haittojen vähentämiseksi ehdotetaan uudenlaista tarkistamismenettelyä. Sen ensimmäisessä vaiheessa vesi- ja ympäristöpiiriin johdolla luvan haltija, asianomaiset viranomaiset, vaikutusalueen kunnat ja säännöstelystä hyötyä saavat yhteistyössä selvittävät mahdollisuudet vähentää säännöstelystä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

Lisäksi 2 luvun 14 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka mahdollistaisi rakentamislouheisissa luissa annettujen vedenkorkeutta ja -juoksuista koskevien määräysten tarkistamisen tai niihin liittyvien uusien määräysten asettamisen. Menettelyssä noudatettaisiin samoja periaatteita kuin ehdotetussa 8 luvun 10 b §:ssä.

Vesioikeuskäsittelyä ei tarvittaisi, jos haittoja voidaan selvityksen perusteella vähentää riittävästi voimassa olevien lupaehtojen sallimissa rajoissa. Tällöin korvausvelvollisuuttakaan ei yleensä ole. Lupaehtojen tarkistamista koskevan asian saattaminen vesioikeuden käsiteltäväksi jäisi kuitenkin vesi- ja ympäristöpiiriin, kalatalousviranomaisen ja kunnan harkintaan. Mikäli hakemus pannaan vireille vesioikeudessa, vesioikeus ratkaisisi ensin, ovatko lupapäätöksen tarkistamisen edellytykset ilmeisesti olemassa. Edellytysten ollessa käsillä vesioikeus jatkaisi asian käsittelyä ja tekisi hakemuksen perusteella tarkistukset ja lisäykset lupamääräyksiin.

Tarkistettua päätöstä voitaisiin myöhemmin-

kin muuttaa uudella tarkistamista koskevalla hakemuksella.

4.7. Korkosäännösten uudistaminen (11 luvun 14 a—14 c ja 21 §)

4.7.1. Koron laskemisajankohdan valinnasta

Koronmaksuvelvollisuuden alkamishetken määrittäminen vesilain korkosäännöksen uudistamisessa on periaatteellisesti tärkeää. Kysymys ei koske viivästyskorkoa, jonka perusteena on maksun laiminlyönti oikeassa ajassa eli eräpäivänä. Näiltä osin nykyistenkin säännösten pohjalta on luontevaa päätyä soveltamaan korkolain viivästyskorkoa koskevia säännöksiä. Ongelmana on mahdollinen varsinainen tai juokseva korko, jonka määräämisen perusteena on edunmenettäjään kohdistuvan käyttörajoituksen syntyminen ennen korvaussumman saamista tuottavaan käyttöön. Kysymyksessä on ikään kuin lainan korko: maksuvelvollisuus on syntynyt, mutta korvausvelkaa ei ole maksettu.

Kysymys hallinnan menetyksestä puhtaasti lunastuksenomaisessa tilanteessa on verrattain selvä. Haltuunottohetkellä lunastettavan omaisuuden omistaja menettää käyttövaltansa kiinteistönsä. Lunastuslain mukaan säännönmukainen haltuunotto on mahdollinen vasta kertakaikkisen korvauksen tultua maksetuksi. Vesilain 11 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan kertakaikkinen korvaus on säännön mukaan määrättävä maksettavaksi tai talletettavaksi ennen korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen ryhtymistä. Oikeus ryhtyä haltuunottoon tai toimenpiteeseen edellyttää vastavuoroisesti korvauksen maksamista.

Toisaalta vesioikeudellinen lupa tai valtioneuvoston lunastuslain nojalla myöntämä lunastuslupa usein vaikuttaa hankkeen vaikutuspiiriin kuuluvien alueiden tosiasiallisiin käyttömahdollisuuksiin, vaikka luvan tarkoituksena hankkeen toteuttamiseksi ei olisi ryhdytty eikä esimerkiksi muutoksenhaun vuoksi voitukaan ryhtyä konkreettisiin toimiin. Jos vesioikeus on myöntänyt luvan kalankasvatustalokselle rantakiinteistöjen edustalla olevalle vesialueelle, lomarakennuspaikkojen myynti vaikeutuu ja hintataso alenee, vaikka minkäänlaisia ulkoisia merkkejä odotettavissa olevista haitoista ei olisi näköpiirissä. Valtioneuvoston annettua lunastusluvan maanomistajan ei ole järkevää ryhtyä

aluettaan koskeviin kehittämis- tai määräämis-toimiin (ks. myös lunastuslain 34 §).

Nykyisten vesilain säännösten mukaan korvausvelvollisuus ja siihen liitännäinen koronmaksuvelvollisuus eivät kuitenkaan perustu luvan myöntämiseen, vaan konkreettiseen haltuunottoon. Vesilain ja lunastuslain korskosäännökset koskevat erityistilanteita, joissa on kysymys korosta, jonka maksuvelvollisuus perustuu päätöksessä annetun oikeuden saantiin ennenaikaisesti (esimerkiksi enakkohaltuunotto). Näissä tapauksissa on kysymys siitä, että jollakulla on hallussaan ikään kuin toiselle kuuluvia, tuottavasti sijoitettavissa olevia varoja, vaikka asianomainen ei syyllistykään moittittavaan menettelyyn, niin kuin viivästyskorotilanteissa. Tältäkin osin seurataan johdonmukaisesti ajatusta, jonka mukaan haltuunottohetki synnyttää korvausvelvollisuuden. Samasta hetkestä alkaa myös juosta korko, koska korvausta ei vielä ole maksettu.

Vesioikeudellisen menettelyn erityisluonne ja moniaineisuus heijastuvat korkosääntelyn tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Osaltaan vesioikeudelliset korvaukset ovat lunastusoikeudellisia, omaisuuden lunastuksesta tai käyttöoikeuden perustamisesta määrättäviä. Näiltä osin liittynyt lunastusoikeudelliseen traditioon on ilmeinen. Toisaalta osa vesilainsäädäntöön perustuvista korvauksista on luonteeltaan vahingonkorvauksia, joita ei luonteeltaan juurikaan voi erottaa muilla oikeudenaloilla määrättävistä korvauksista. Kahtiajako ei kuitenkaan ole aina selkeä, eikä se myöskään ole 11 luvun korvaussäännösten rakenteen pohjana.

Vesilain mukaan korvaukset ennakoitavissa olevista menetyksistä määrätään viran puolesta lupamenettelyn yhteydessä. Tämä koskee sekä lunastustyyppisiä että vahingonkorvaustyyppisiä korvauksia. Eräiltä osin korvauksia vaaditaan jälkikäteen hakemuksella, jolloin prosessi-asetelma lähenee riita-asioita. Vesilain vastaisesti aiheutettujen (laittomien) vahinkojen korvaaminen taas ei perustu vesilain säännöksiin, vaan vahingonkorvauslakiin (412/74).

4.7.2. Ehdotetut muutokset

Vesilain korvauksen maksamista ja korkoa koskevat säännökset ehdotetaan jaettaviksi eri pykäliin sen mukaan, onko kysymyksessä korvausten määrääminen lupapäätöksen yhteydessä vai erillisenä hakemusasiانا. Säännökset

koskisivat paitsi vesioikeutta myös ympäristön-suojelulautakuntaa tai ojitustoimitusta niiden määrätessä korvauksia vesilain mukaan.

Korvauksen maksamista ja korkoa koskevia vesilain pykäläiä sovellettaisiin kaikkiin niin sanottuihin laillisiin vahinkotilanteisiin. Uudistuksella ei ole tarkoitus muuttaa yleistä periaatetta, jonka mukaan korvaukset vesilain vastaisesti aiheutetuista vahingoista määrätään vahingonkorvauslain, tai myöhemmin osin myös nyt eduskunnan käsiteltävänä olevan ympäristövahinkojen korvaamista koskevan lain (HE 165/1992 vp.) mukaan. Näissä tapauksissa korvauksille määrätään maksettavaksi korkoa siten kuin korkolaissa säädetään.

Yhteiset säännökset eräpäivän määräämisestä ja viivästyskorosta jäisivät 11 luvun 14 §:ään. Korvauksen ja koron määräämistä lupatilanteissa säänneltäisiin saman luvun 14 a ja b §:ssä. Säännökset korosta tilanteissa, joissa korvausta määrätään erillään lupa-asian käsitelystä, joko vahingonkärsijän hakemuksesta tai lopputarkastuksessa, sisältyisivät 14 c §:ään.

Enakkokorvausten poistuessa tarpeettomaksi käyvän 11 luvun 21 §:n tilalle otettaisiin uusi säännös korvauksen määräämisestä sellaisesta erityisestä menetyksestä, joka aiheutuu vesioikeudellisen luvan myöntämisen ja toimenpiteisiin ryhtymisen välisenä aikana.

Vesioikeudellisen yhteisön osakkaan ennakkomaksuja koskevia viivästyskorkosäännöksiä (6 luvun 29 § muualla laissa olevine viittauksineen) ei ehdoteta muutettaviksi. Asiaan liittyy sellaisia erityispiirteitä, muun muassa osakkaiden pakko-osallisuus yhteisössä, jotka eivät ainakaan yksiselitteisesti puolla viivästyskoron määräämistä korkolain mukaiseksi 16 prosentiksi. Muutosta ei ehdoteta myöskään merkitykseltään vähäiseen 6 luvun 22 §:ään, jonka suhde ojituksen rahoitusjärjestelmään olisi mahdollisen muutoksen yhteydessä selvitettävä.

Korkosäännösten uudistamiseen liittyvät eräät muut ehdotetut muutokset, joita on tarkasteltu edellä kohdassa 4.2. Vesirakentamisluvan voimassaoloajan pidentämistä koskevaa 2 luvun 12 §:n säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että pidentämisen yhteydessä voitaisiin tarkistaa myös lupapäätöksen korvauksia koskevia määräyksiä (muutettavaksi ehdotettu 1 momentti). Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan päätöksessä tarkoitettuun rakennustyöhön olisi ryhdyttävä vesioikeuden määräämisessä ajassa, enintään kolmessa vuodessa päätöksen lainvoimaiseksi tu-

lemisestä. Lain 10 luvun 32 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan vastaava määräaika koskisi 10 luvussa tarkoitettuja lupia. Nämä säännökset ovat omiaan nopeuttamaan sen selvittämistä, toteutetaanko hanke, sekä vauhdittamaan hankkeen toimeenpanoa. Näin supistuisi se edunmenettäjien kannalta epävarma välitila, jonka aikana aiheutuvien menetysten hyvittämiseksi edellä mainittu 11 luvun 21 § ehdotetaan säädettäväksi. Rahanarvo ei liioin korvausten määräämisen ja niiden maksamisen välisenä aikana ehtisi alentua siinä määrin kuin voimassa olevien säännösten perusteella saattaa tapahtua. Edellä kohdassa 4.3.4 selostetun 12 luvun 16 §:n muutosehdotuksen mukaan luvan saajan olisi ennen toimenpiteeseen ryhtymistä tehtävä valvontaviranomaiselle ilmoitus yrityksen aloittamisajankohdasta. Muutos helpottaisi osaltaan koron laskemisen alkamisajankohdan määrittämistä.

4.8. Muut muutosehdotukset (16 luvun 42 a §)

Laissa ilmennyt viittausvirhe ehdotetaan tässä yhteydessä korjattavaksi.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia. Säännöstelylupien tarkistaminen ehdotetun 8 luvun 10 b §:n mukaisesti voi joissakin tapauksissa johtaa valtion korvausvelvollisuuteen yksityiselle oikeudenhaltijalle, mutta tarkistamiselle ehdotetut edellytykset ovat siinä määrin ankarat, ettei sanottavaa korvausvastuuta ole odotettavissa. Tarkistaminen ei tulisi lainkaan kyseeseen, jos se muuttaisi olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta tai vähentäisi huomattavasti säännöstelystä saatua kokonaisuhyötyä. Tarkistamisesta saatavan hyödyn olisi joka tapauksessa oltava yleisen edun kannalta merkittävä. Tarkistamis-

ta koskevan asian voisi saattaa vireille vain viranomainen.

5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole varsinaisia organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Useiden ehdotettujen muutosten tarkoituksena kuitenkin on asioiden käsittelyn jouduttaminen ja yksinkertaistaminen. Tältä kannalta ehdotukset johtavat valtiotaloudelliseen säästöön ja parempaan mahdollisuuteen kohdentaa hallinnon voimavaroja.

5.3. Ympäristövaikutukset

Koska vesiasioissa on usein kysymys ympäristönsuojelusta, voidaan asioiden tehokkaamalla käsittelyllä välillisesti myös odottaa olevan myönteinen vaikutus ympäristön tilaan. Välittömiä myönteisiä ympäristövaikutuksia olisi erityisesti ehdotetulla mahdollisuudella tarkistaa voimassa olevia säännöstelylupia. Myös eräiden lupaharkintaa koskevien muutosten tarkoituksena on, että ympäristövaikutukset otetaan huomioon aiempaa paremmin.

6. Asian valmistelu

Esitys perustuu oikeusministeriön 19 päivänä maaliskuuta 1992 asettaman vesilupatoimikunnan yksimieliseen mietintöön, joka valmistui keväällä 1993. Toimikunnassa olivat edustettuina alan keskeiset viranomaiset ja järjestöt.

Mietinnöstä on kesällä 1993 pyydetty lausunto 20 eri viranomaiselta ja järjestöltä, minkä jälkeen esitys on viimeistelty virkatyönä oikeusministeriössä. Lausunnoissa ehdotuksia on laajalti kannatettu. Useat lausunnoissa tehdyistä yksittäisistä huomautuksista ja tarkistusehdotuksista on viimeisteltyssä otettu huomioon. Eräiden yksittäiskysymysten osalta lausunnonantajien kannanotot olivat keskenään siinä määrin erisuuntaisia, että näiltä osin toimikunnan ehdotuksessa omaksuttu ratkaisu on säilytetty.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

2 luku. Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

2 luvun 5 §. Pykälän nykyinen sanamuoto kieltää aiheuttamasta huomattavia ja laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa. Sananmukaisesti tulkittuna lainkohdta edellyttää, että vahingolliset muutokset ovat sekä huomattavia että laajalle ulottuvia.

Ehdotetulla säännöksellä, jonka mukaan kiellettyjä olisivat huomattavat vahingolliset muutokset ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa, tavoitellaan ensinnäkin sanonnan yksinkertaistamista. Toisaalta muutoksella pyritään ilmentämään sitä, että vesilaille on pikemminkin ominaista ympäristömuutoksen laadullinen harkinta kuin huomion kiinnittäminen laaja-alaisuuteen sinänsä. Säännös, jossa vaikutusten laaja-alaisuudelle annetaan entistä vähäisempi merkitys, on sopusoinnussa myös ehdotetun 16 luvun 5 §:n kanssa. Laaja-alaisuus tietenkin voi olla yksi huomattavuuden arvioimisen kriteeri. Säännöksen muutoksella ei sinänsä pyritä merkittävästi laventamaan 2 luvun 5 §:n nykyistä, pidättyvää tulkintaa.

2 luvun 6 §. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta yleisestä tarpeesta rakentamisluvan myöntämisperusteena. Sanottu käsite on juuriltaan sikäli pakkolunastusoikeudellinen, että "yleisen tarpeen" perusteella on mahdollista syrjäyttää muut lupaharkinnan perusteet, ei kuitenkaan 2 luvun 5 §:ää. Yleiseen tarpeeseen nojaututtaessa jopa erilaisten yleisten etujen välinen vertailu ainakin periaatteessa syrjäytyy, ja lupa olisi myönnettävä pelkästään hanketta tukevan intressin perusteella, muihin, ehkä tärkeämpiin yleisiin etuihin kohdistuvien haittojen estämättä. Yleisen tarpeen edellytys ei myöskään riittävästi turvaa hankkeen erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen tarkastelua. Tällainen edellytys ei rakenteeltaan muutenkaan sovellu eri etujen tasapuoliselle vertailulle perustuvaan vesioikeudelliseen järjestelmään. Kun yleinen tarve käytännössä yleensä on täyttynyt lähinnä vain eräissä viranomaisten hakemissa hankkeissa, on seurauksena joskus voinut olla myös se, että laajamalta kannalta epätarkoituksenmukainen hanke on

tullut sallituksi vain, koska hakijana on viranomainen. Aihetta olla käyttämättä intressivertailua kattavana lupaedellytyksenä ei nykyisin enää ole, koska 6 §:ään kiinteästi liittyvässä 11 §:ssä joka tapauksessa edellytetään myös hakijan etujen punnitsemista yleiseltä kannalta.

Yleisen tarpeen poistaminen 6 §:stä ei käytännössä vaarantaisi tärkeiden julkisten vesirakentamishankkeiden tai esimerkiksi tie- tai siltahankkeiden toteuttamista. Muutoksen tarkoituksena ei ole vaikeuttaa tällaisten hankkeiden toteuttamista, vaan poistaa lupaharkinnan rakenteellinen yksipuolisuus ja varmistaa etuvertailun toteutuminen myös erisuuntaisten yleisten etujen kesken. Niin hanketta tukevat kuin siitä kärsivät edut tulee intressivertailussa ottaa huomioon. Hakijan edustama yleinen etu vaikuttaisi nyt kaikissa hankkeissa samalla, luvun 11 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Sanotun lainkohdan mukaan on luvan edellytyksiä harkittaessa verrattava yrityksen ja menetetävän edun merkitystä yleiseltä kannalta katsottuna muun muassa silloin, kun yrityksellä on raha-arvon lisäksi muutakin merkitystä. Tätä yleissääntöä on oikein sovellettu riittävä myös viranomaishakijan etujen turvaamiseksi ja yhteiskunnallisesti tärkeiden hankkeiden toteuttamiseksi.

Ehdotettu muutos ei mitenkään vaikuta siihen, mitä luvun 8 §:ssä säädetään omistusoikeuden lunastamisesta tai käyttöoikeuden saamisesta siihen toisen omaisuuteen, joka on tarpeen yrityksen toteuttamiseksi. Tarvittava pakkotoimioikeus olisi edelleen mahdollista saada yleisen tarpeen nojalla riippumatta luvun 7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Tässä yhteydessä yleinen tarve esiintyy asianmukaisesti lunastusoikeudellisessa merkityksessä. Juuri 8 §:stä on säännön mukaan ollut kyse niissä käytännön tapauksissa, joissa hankkeen sallittavuus on ollut yleisen tarpeen varassa (esimerkiksi KHO 1975 A II 92, KHO 1981 A II 90, KHO 1987 A 64 ja 1988 A 89).

2 luvun 12 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta siitä, että luvan voimassaoloaikaa pidennettäessä vesioikeus voi tarkistaa tai täydentää aiemman päätöksen määräyksiä. Tällä viitataan myös korvauksia koskeviin määräyksiin.

Korvausta koskevien määräysten tarkistaminen voisi olla tarpeen esimerkiksi rahanarvon alenemisen vuoksi. Lähes kymmenen vuotta

aiemmin määrätty korvaukset eivät ehkä vastaa sitä reaalista menetystä, jonka vahingonkärnsijä hankkeen aikana toteutuessa kokee.

Ehdotuksen mukaan lupapäätöksessä tarkoitettua rakennustyön aloittamiselle asetettaisiin määräaika niin kuin rakennuslainsäädännössäkin. Töihin olisi *2 momentin* mukaan ryhdyttävä vesioikeuden määräämässä ajassa, joka saisi olla enintään neljä vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Määräajan asettaminen on tärkeää paitsi edunmenettäjien aseman selkeyttämiseksi (epävarmuus hankkeen toteuttamisesta) myös yleisten etujen kannalta. Olosuhteet ovat paikalla saattaneet muuttua luvan myöntämisestä siten, että vuosikausia luvan myöntämisen jälkeen aloitettava hanke ei enää olisi sallittavissakaan.

Ellei rakennustyötä aloiteta määräajassa, lupa olisi katsottava rauenneeksi. Nimenomainen säännös tästä olisi paikallaan ottaen huomioon eräät lainkohtaan kohdistuvat viittaukset (esimerkiksi 21 luvun 8 a §:n 2 momentti). Vesioikeus voisi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määräaika enintään kolmella vuodella. Yhden kolmivuotiskauden jälkeen määräaika ei enää voitaisi pidentää.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan rakennustyön päättymisestä ja rakennelman käyttöön-otosta olisi vesioikeuden määräämänä aikana tehtävä ilmoitus vesioikeudelle ja valvontaviranomaisille. Näin tuotaisiin vesistöön rakentamista koskevissa yleisissä säännöksissä esille velvollisuus niin sanotun valmistusilmoituksen tekemiseen. Tällaisen ilmoituksen olemassaoloa edellytetään jo nyt 16 luvun 30 §:n 1 momentissa, ja vesioikeudet ovat käytännössä määränneet tällaisen ilmoituksen tehtäväksi.

Valmistusilmoituksella olisi vaikutusta esimerkiksi siihen määräaikaan, jona vaatimus sellaisen vahingon korvaamisesta tulisi tehdä, jota luvassa ei ole edellytetty (ks. ehdotettu 2 luvun 27 §:n 2 momentin muutos).

2 luvun 14 §. Ehdotetun *3 momentin* mukaan rakentamispäätöksiin sisältyviä vedenkorkeutta ja -juoksutusta koskevia määräyksiä voitaisiin tarkistaa vastaavalla tavalla kuin ehdotetussa uudessa 8 luvun 10 b §:ssä. Varsinaisten vedenkorkeus- ja juoksutusmääräysten sijasta tai niiden lisäksi voitaisiin antaa myös sellaisia uusia määräyksiä, joilla vedenkorkeudesta ja -juoksutuksesta aiheutuvia haittoja vähennetään. Esimerkiksi voimalaitoksen lyhytaikais-säännöstelystä aiheutuvien haitallisten vaiku-

tusten vähentämiseksi pannaan vireille edellä mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettu yhteistyömenettely. Tarvittaessa kunta, kalatalousviranomainen tai vesi- ja ympäristöpiiri voisi panna vesioikeudessa vireille hakemuksen, jonka tarkoituksena on vähentää lyhytaikais-säännöstelyn haitallisia vaikutuksia joko juoksutuksia muuttamalla tai muiden kysymykseen tulevien teknisten toimenpiteiden avulla.

2 luvun 22 §. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetun lisäyksen perusteella vesioikeus voisi kalataloudellisia velvoitteita muotoillessaan entistä selvemmin antaa myös toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailua koskevia velvoitteita esimerkiksi istutusvelvoitteiden lisäksi. Tarkoituksena ei ole estää antamasta käytännössä joustaviksi havaittuja määräyksiä, joilla vesioikeus on antanut kalatalousviranomaiselle vallan panna velvoitteita toimeen esimerkiksi vaihtamalla tarpeen mukaan istutettavia kalalajeja. Erimielisyystilanteessa päätösvalta tosin kuuluu vesioikeudelle. Se, että laissa mainittaisiin nimenomaisesti myös mahdollisuus määrätä toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailusta, perustuu nykyiseen käytäntöön.

Voimassa olevassa pykälässä puhutaan kalakannalle aiheutuvista vahingoista. Vahinko-sana tarkoittaa tässä vahingollista seurausta niin yleisen kuin yksityisenkin edun kannalta. Kalakannalla tarkoitetaan tavallisesti tietyn kalalajin alueellista populaatiota tai perinnöllistä muotoa. Kielenkäytön selvytyden saavuttamiseksi nimitys ehdotetaan korvattavaksi sanoilla "kalastolle tai kalastukselle". Tällöin kalasto olisi ymmärrettävä laajasti siten, että vahinkona kalastolle pidettäisiin myös vahinkoa jollekin vesialueen kalaston osalle, esimerkiksi tietyn arvokkaan kalalajin kannalle. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ehdoteta tarkistettaviksi niitä muita lain säännöksiä, joissa kalaston sijasta edelleen puhutaan kalakannasta (esimerkiksi 1 luvun 19 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohta). Koska ehdotettu muutos ei tältä osin koske lain asiasisältöä, säännökset on kuitenkin ymmärrettävä samalla tavoin.

Ehdotuksen mukaan velvoitteita voitaisiin määrätä paitsi vahinkojen vähentämiseksi myös niiden ehkäisemiseksi. Ympäristöpolitiikassa ennalta ehkäisevien toimenpiteiden merkitykseen on viime aikoina kiinnitetty erityistä huomiota. Pykälän 1 momentin säännös mahdollistaa tässä suhteessa erilaisia ratkaisuja, joiden osalta momentin rakennetta on ehdo-

tuksessa selvennetty. Jos haitta kalastolle joutuisi väylän sulkemisesta, voidaan sitä eräissä tapauksissa pyrkiä estämään kalatien avulla. Tällaisissa tapauksissa kalatien rakentaminen ja ylläpito sekä istutusvelvoite ovat vaihtoehtoja, jotka kummatkin olisivat määrättävissä momentin nojalla. Tarvittava toimenpide voisi muodostua myös näiden yhdistelmästä. Momentti kattaa myös tehopyynnin niin sanotun biomanipulaation tarkoituksessa. Sanotun pyynnin kalastusoikeudelliset edellytykset on kuitenkin järjestettävä erikseen.

Vanhahtavat termit kalanhoitovelvoite ja -maksu ehdotetaan nykyaikaistettaviksi muuton kalatalousvelvoite ja -maksu. Vastaava muutos on tällöin tehtävä lukuisiin lain säännöksiin.

Kalatalousviranomaisen hyväksymiä suojelusuunnitelmia koskevaan 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutosten edellyttämiä sanonnallisia tarkistuksia. Lisäksi siinä mainittaisiin nimenomaisesti kalastuslaissa (286/82) tarkoitettu kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Myös se olisi siten tarpeen mukaan otettava huomioon velvoitetta asetettaessa. Suunnitelmilla ei olisi sitovaa vaikutusta jo senkään vuoksi, että niitä laadittaessa ei välttämättä ole ollut tietoa siitä hankkeesta, josta tarve velvoitteen asettamiseen aiheutuu.

Pykälän 3 momentin mukaan maksu kalatalousviranomaiselle olisi edelleenkin luvan saajalle suoraan määrättävän velvoitteen vaihtoehto silloin, kun 1 momentin soveltaminen olisi laissa tarkoitettulla tavalla kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista. Syynä voisi olla esimerkiksi tarve koordinoida useiden luvanhaltijoiden hoitotoimenpiteet samalla vesialueella. Ne toimenpiteet, joihin maksu tulisi käytettäväksi, olisivat laadultaan samoja kuin 1 momentin mukaiset velvoitteet. Maksua voitaisiin siten käyttää myös toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailuun. Momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vesioikeus voisi antaa määräyksiä kalatalousmaksun käyttämisestä. Tämä voisi olla tarpeen esimerkiksi 2 momentin soveltamiseksi tai siksi, että maksun käytön lopputulos vaikuttaa lupa-asiaan muissa suhteissa, esimerkiksi luvan edellytyksiin tai korvausmääräyksiin.

Muutoksissa korostuu vesioikeuden asema kalanhoitovelvoitteista ja -maksuista keskitysti päättävänä toimieliimenä. Vesioikeudelle annettaisiin mahdollisuus ohjata tietyistä lupapäätöksestä kerättävien maksuvarojen käyttöä

kalatalousviranomaisesta sitovalla tavalla sillä vesialueella, johon toiminnan vahingollinen vaikutus ulottuu. Näin varmistettaisiin maksun erilaiset yleiset ja yksityiset kalataloudelliset edut huomioon ottava käyttö.

Kalatalousmaksu voitaisiin määrätä kaikkien 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden sijasta, ei ainoastaan kalakannan säilyttämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden asemesta.

Momentissa ehdotetaan myös säädettäväksi, että maksu suoritettaisiin kalatalousviranomaiselle. Kalatalousviranomaisena toimii keskuhallinnon tasolla maa- ja metsätalousministeriö, mutta käytännössä maksun käyttöön liittyvät järjestelyt olisi yleensä paikallaan hoitaa alueellisena viranomaisena toimivassa maaseutuelinkeinopiirissä.

Mahdollisuuksia tarkistaa lainvoimaista lupaa kalanhoitovelvoitteiden ja -maksujen osalta ehdotetaan laajennettaviksi pykälän 4 momentin loppuun lisättävällä säännöksellä. Velvoite voidaan havaita kalataloudellisesti epätarkoituksenmukaiseksi ja tarkoitustaan vastaamattomaksi, vaikka olosuhteet eivät olisi-kaan muuttuneet. Velvoitteen muuttamiseen voitaisiin tällaisessa tapauksessa ryhtyä, mikäli velvoitteesta muutoksen ansiosta olisi odotettavissa selvästi parempi kalataloudellinen tulos. Tarkoituksena olisi mahdollistaa epätarkoituksenmukaisten velvoitteiden muuttaminen suunnilleen aikaisemmin vahvistetun kustannustason puitteissa silloin, kun kysymys ei ole olosuhteiden muuttumisesta aiheutuvasta tarkistamistarpeesta. Ehdotettu tarkistaminen ei saisi merkittävästi lisätä velvoitteen toteuttamiskustannuksia. Jos kysymys on laadultaan erilaisia kustannuksia aiheuttavista velvoitteista kuten kalatien ja istutusten vertaamisesta, olisi kustannukset laskennallisesti saatettava vertailukelpoisiksi.

2 luvun 22 b §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muista muutoksista aiheutuvia sanonnallisia tarkistuksia. Maa- ja metsätalousministeriön sijasta indeksitarkistuksen tekisi se kalatalousviranomaisena, jolle maksukin suoritetaan. Kalanhoitomaksun nimitys muuttuisi kalatalousmaksuksi.

2 luvun 22 c §. Lain 22 luvun 2 §:stä johtuu, ettei lain säännöksiä voida soveltaa aiemman vesilainsäädännön nojalla annettuihin päätöksiin, jollei tässä laissa nimenomaisesti säädetä toisin. Erityissäännöksen puuttuessa 2 luvun 22 §:n 4 momenttia ja 22 b §:ää ei voida soveltaa muihin kuin vesilain nojalla annettuihin

päätöksiin ja niihin sisältyviin velvoitteisiin. Tämä tulkinta on omaksuttu myös oikeuskäytännössä. Sanottu lopputulos ei kuitenkaan ollut vuonna 1987 tehtyjen vesilain muutosten tarkoituksena. Sen vuoksi luvun kalataloudellisia velvoitteita ja maksuja koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi uudella 22 c §:llä, jonka nojalla velvoitteiden tarkistamismahdollisuuksia ja maksun indeksikorjausta voitaisiin soveltaa vastaaviin aikaisemman lainsäädännön nojalla annettuihin päätöksiin.

Jos vesilain nojalla asetettu kalataloudellinen velvoite tai maksu ei vastaa nykytarpeita, tarkistaminen perustuu aina luvun 22 §:n 4 momenttiin. Jos taas maksun muutostarve johtuu rahanarvon alenemisesta, vesilain nojalla tehtyä lupapäätöstä ei tarvitse muuttaa, vaan maa- ja metsätalousministeriö perii maksun kustannustason nousua vastaavasti. Ehdotetun 22 c §:n mukaan kalatalousmaksun tarkistamismahdollisuus ulottuisi myös ennen vesilakia voimassa olleisiin säännöksiin perustuviin toimenpide- ja maksuvelvoitteisiin. Maksun ollessa kysymyksessä kalatalousviranomaisen ei kuitenkaan voisi 2 luvun 22 b §:n mukaisesti automaattisesti periä maksua indeksikorotusten mukaisesti tarkistettuna, vaan muuttamispäätös olisi ensimmäisen kerran tehtävä vesioikeudessa.

Maksun tarkistamisen edellytyksenä olisi, että tarkistaminen on yleisen tai yksityisen edun kannalta tarpeellista. Vesioikeuden tulisi kalatalousmaksun tarkistamispäätöstä tehdessään lähteä arviosta sen suhteen, mikä olisi aikanaan määrätyn maksun perusteena olleiden toimenpiteiden hinta nykyhetkellä. Huomioon on otettava, kuinka suuret ovat hankkeen aiheuttamat kalataloudelliset menetykset. Kysymys ei olisi pelkästään kaavamaisesta indeksitarkistuksesta, vaan maksun määrää voitaisiin sovitella. Näin tarkistettuun kalanhoitomaksuun sovellettaisiin sen jälkeen 2 luvun 22 b §:ää, jolloin kalatalousviranomaisen perisi maksun kustannustason nousua vastaavasti tarkistettuna.

2 luvun 26 §. Samalla kun ennakkokorvausjärjestelmä ehdotetulla tavalla poistetaan 16 luvun 24 §:stä, on siihen kohdistuvat viittaukset poistettava. Tämän vuoksi 2 luvun 26 §:n 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Samoin ehdotetaan 18 luvun 6 § kumottavaksi ja voimassa olevan 11 luvun 21 §:n säännökset poistettaviksi laista.

2 luvun 27 §. Pykälän 2 momentissa on

säännös edellyttämätöntä vahinkoa koskevan korvausvaatimuksen vireillepanoajasta. Asia on pantava vesioikeudessa vireille, jollei lupapäätöksessä ole varattu pitempää aikaa, kymmenen vuoden kuluessa rakennustyön loppuun saattamisesta. Momenttiin ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan tällaisen vahingon korvaamista tai lainkohdan 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamista olisi haettava kymmenen vuoden kuluessa rakennustyön loppuun saattamisesta tai 12 §:n 3 momentissa tarkoitettun valmistusilmoituksen tekemisestä.

Lisäys poistaisi rakennustyön valmistumisaikaan liittyvät epäselvyydet ja määritteli selkeästi ajankohdan, josta 1 momentissa tarkoitettujen vahinkojen vanhentumisaika laskettaisiin. Vanhentumisaika alkaisi siis siitä, kun työ olisi saatettu loppuun ja valmistusilmoitus tehty. Myöhempi ajankohta olisi ratkaiseva, joten ilmoitusta ei voitaisi tehokkaasti tehdä ennakolta. Vanhentumisaikan kytkeminen valmistusilmoituksen tekemiseen olisi omiaan nopeuttamaan ilmoituksen tekemistä ja siten esimerkiksi mahdollisen lopputarkastuksen määrittämistä.

2 luvun 28 §. Kalanhoitovelvoitteen ja -maksun nimien muuttamisen vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muodolliset tarkistukset. Vastaavasti tarkistettaisiin 8 luvun 25 §:ää sekä 10 luvun 24 a ja 27 §:ää. Selvyyden vuoksi momentissa myös mainittaisiin, etteivät sen säännökset vaikuta ehdotetun 2 luvun 14 §:n 3 momentin soveltamiseen.

2 luvun 29 §. Ehdotetut 2 luvun 14 §:n 3 momentti ja siinä tarkoitettu 8 luvun 10 b § koskisivat osittain ja 2 luvun 22 c § yksinomaan ennen vesilain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuja lupapäätöksiä. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka sanamuoto olisi sama kuin ehdotetun 2 luvun 28 §:n 3 momentin.

6 luku. Ojitus

6 luvun 11 §. Pykälän 5 momentissa on säännös ojituslaitteiden vahvistetun suunnitelman toteuttamismääräajasta. Määräajasta on voimassa, mitä 2 luvun 12 §:ssä säädetään vesioikeuden lupaan perustuvan rakennustyön määräajasta. Samalla kun 2 luvun 12 §:ään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 ja 3 momentti, 6 luvun 11 §:ään sisältyvää viittausta on tarkis-

tettava. Ojitussuunnitelmien eräiden erityispiirteiden, erityisesti rahoitusjärjestelyjen, vuoksi ei olisi perusteltua soveltaa 2 luvun 12 §:n 2 momentin säännöstä toimenpiteiden aloittamisesta enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta ojitustoimituksessa vahvistettujen suunnitelmien toteuttamiseen. Lisäämällä lainkohtaan viittaus 2 luvun 12 §:n 1 momenttiin tilanne säilytettäisiin tältä osin nykyisellään. Sama koskee 19 luvun 5 a §:n 3 momenttia, joka sisältää viittauksen 6 luvun 11 §:n 5 momenttiin.

7 luku. Vesistön järjestely

7 luvun 6 a §. Pykälään lisätään viittaus 8 luvun 10 b §:ään, jolloin järjestelyyn sisältyvää säännöstelyä koskevia määräyksiä voitaisiin tarkistaa vastaavalla tavalla kuin ehdotetussa uudessa 8 luvun 10 b §:ssä.

8 luku. Vesistön säännöstely

8 luvun 10 b §. Säännöstelystä aiheutuvia ympäristöhaittoja voidaan vähentää kunnostushankkeilla ja säännöstelykäytäntöä kehittämällä. Ehdotuksen lähtökohtana onkin, että yhteistyössä eri asianosaisten kesken selvitetään ensin mahdollisuudet säännöstelyn haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Vastuu selvitystyöstä kuuluisi vesi- ja ympäristöpiirille. Jos vesistö kuuluu useampaan vesi- ja ympäristöpiiriin, vastuu olisi näillä yhteisesti. Jos selvitystyö osoittaisi, ettei mahdollisuutta vapaaehtoiseen säännöstelyn tarkistamiseen ole, on asia määräedellytyksin saatettava vesioikeuden käsiteltäväksi.

Ehdotetun pykälän säännöksiä sovellettaisiin myös rakentamiseksi luettavaan padottamiseen ja juoksuttamiseen sekä vesistön järjestelyyn sisältyvään säännöstelyyn. Tätä tarkoittavat viittaukset otettaisiin 2 luvun 14 §:ään ja 7 luvun 6 a §:ään.

Säännökset koskisivat myös ennen vesilakia voimassa olleiden säännösten nojalla annettuja lupia.

Selvitys voidaan 1 momentin mukaan aloittaa, jos säännöstelystä aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia eikä säännöstelylupa tule tarkistettavaksi vuodesta 1991 voimassa olleen, uusia säännöstelyjä koskevan 8 luvun 10 a §:n nojal-

la. Selvitykseen voidaan ryhtyä esimerkiksi vaikutusalueen kunnan, ympäristönsuojelulautakunnan, kalastuskunnan, kalastusalueen, yksityisen asianosaisten tai asianomaisten viranomaisten vesi- ja ympäristöpiirille tekemästä ehdotuksesta tai vesi- ja ympäristöpiirin omasta aloitteesta.

Selvitys säännöstelyn haittojen vähentämiseksi tarvittavista toimenpiteistä on tarkoituksenmukaista laatia erityisessä suunnitteluprosessissa asianosaisten viranomaisten, luvanhaltijan, kuntien ja muiden hyödynsaajien yhteistyönä. Suunnittelua ohjaa vesi- ja ympäristöpiiri, joka yleisen edun valvojana on selvillä vesistön tilasta, sen moninaiskäytön (vedenhankinta, vesivoimatalous, tulvasuojelu, jätevesien johtaminen, kalatalous, virkistyskäyttö) tarpeista ja vaikutuksista vesistöön sekä yleisen edun vaatimista toimista ja niiden suhteesta säännöstelyyn. Suunnitelmaa tehtäessä vesi- ja ympäristöpiiriin tulee tarvittaessa kuulla muita tahoja kuten rannanomistajia, jotka eivät osallistu selvitykseen.

Yhteistyössä osapuolten kesken on mahdollista toteuttaa sellaisia toimenpiteitä, joilla voidaan päästä kokonaisuuden kannalta hyvään lopputulokseen. Jos vahinkoja voidaan riittävästi vähentää suunnitellulla tavalla voimassa olevista lupamääräyksistä poikkeamatta, ei vesioikeuskäsittely olisi välttämätön. Vesioikeuskäsittelyn välttäminen puolestaan motivoisi luvan haltijaa noudattamaan suunniteltuja toimenpiteitä. Sellaisesta toimenpiteestä, joka edellyttää poikkeamista voimassa olevasta luvasta, ei luonnollisestikaan voida sopia.

Mikäli selvityksen perusteella ei saataisi aikaan osapuolia tyydyttävää ratkaisua, selvityksessä saatua tietoa voitaisiin käyttää hyväksi vesioikeudelle tehtävässä lupaehtojen tarkistamisesta koskevassa hakemuksessa.

Vesi- ja ympäristöpiiri, kalatalousviranomaisen tai kunta voisi 2 momentin mukaan tehdä hakemuksen vesioikeudelle lupapäätöksen tarkistamiseksi sen jälkeen, kun edellä mainittu selvitys on tehty, jos haitallisten vaikutusten vähentäminen edellyttää voimassa olevien lupaehtojen tarkistamista tai jos lupaehtojen tarkistamiseen muutoin on syytä. Hakemuksen vireille saattaminen perustuu siten pitkälti tapauskohtaiseen harkintaan. Vesioikeuskäsittelyyn olisi luonnollisesti saatettava sellainen luvanhaltijan hyväksymäkin muutos, joka merkitsee poikkeamista luvan määräyksistä.

Kunnan oikeus toimia hakijana on perustel-

tu etenkin silloin, kun luvan haltijana on valtio, mutta muutoinkin, kun tarkistamisella on lähinnä paikallinen merkitys. Koska tarkistamisella saattaa olla keskeinen merkitys alueen kalataloudelle, ehdotetaan hakemusvaltuutta myös valtion kalatalousviranomaiselle.

Säännöstelypäättöksen tarkistamisen edellytyksistä säädettäisiin *3 momentissa*. Edellytyksenä olisi ensinnäkin, että tarkistamisesta yleisen edun kannalta saatavan hyödyn tulee olla olosuhteisiin nähden merkittävä. Toiseksi tarkistaminen ei saa olennaisesti muuttaa säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta ja kolmanneksi se ei saa huomattavasti vähentää säännöstelystä saatua kokonaishyötyä. Hyödyn ei siten tarvitse olla absoluuttisesti suuri, jos se on olosuhteisiin nähden merkittävä. Säännöstelystä saatua kokonaishyötyyn sisältyisivät kaikki ne hyödyt, jotka ovat olleet eri osapuolten käytettävissä ennen lupaehtojen tarkistamista.

Kun hakemus on tehty, vesioikeus harkitsisi, ovatko tarkistamisen edellytykset ilmeisesti olemassa. Harkinta perustuisi tehtyyn selvitykseen ja muihin hakemuksen mukana toimitettuihin asiakirjoihin sekä luvanhaltijalta pyydettävään lausuntoon. Mikäli tarkistamisen edellytykset ilmeisesti olisivat olemassa, vesioikeus voisi päätöksessään määrätä luvanhaltijan toimittamaan vesioikeudelle tarpeelliset lisäselvitykset. Päätökseen ei voitaisi erikseen hakea muutosta. Lisäselvitysten hankinnassa voidaan tarvittaessa soveltaa myös 16 luvun 20 §:ää, joka koskee ensisijaisesti hakijaa. Jos selvityksen vaatiminen luvanhaltijalta olisi tämän kannalta kohtuutonta, tarkistamisen hakijan tulisi itse hankkia tarvittavat lisäselvitykset. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun luvanhaltijana on pieni perkausyhtiö tai kun selvitys olisi tarpeen pelkästään yksityisille asianosaisille aiheutuvien edunmenetysten vuoksi. Sama koskee tapauksia, joissa luvanhaltijana toimivan vesioikeudellisen yhteisön, kuten vanhan perkausyhtiön toiminta on käytännössä lakannut ja sen uudelleen organisoiminen selvitysvaiheessa hidastaisi asian käsittelyä.

Saatuaan tarpeelliset selvitykset vesioikeus ottaisi tutkittavakseen kysymyksen lupaehtojen tarkistamisesta.

Pykälän *4 momentin* mukaan luvanhaltija ei olisi vastuussa tarkistamisesta muille aiheutuvista edunmenetyksistä. Säännöstelyn lupaehtojen tarkistamisesta aiheutuvat edunmenetykset, mikäli ne eivät olisi vähäisiä, korvattaisiin hakijan varoista 11 luvun säännöksiä noudat-

taen. Siinä tapauksessa, että tarkistamisella on muutakin kuin paikallista merkitystä, valtio maksaisi korvaukset.

Luvanhaltija ja muut säännöstelystä hyötyä saavat olisivat velvollisia sietämään ilman korvausta vähäiset edunmenetykset. Lisäksi säännöstelyhyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voitaisiin sovittelalla. Tällöin otettaisiin huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen. Siten esimerkiksi vanhoille voimalaitoksille saisi aiheutua selvästi enemmän korvaamatta jäävää hyödyn menetystä kuin uudemmille voimalaitoksille. Korvauksia määrättäessä otettaisiin kuitenkin huomioon myös voimalaitoksen uusimis- ja täydennysinvestoinnit. Voimalaitoksen rakenteiden poistoaika verotuksessa on 40 vuotta. Rakennusten poistoaika on samoin hyvin pitkä. Ainoastaan koneilla se on lyhyt. 20 vuoden käytön jälkeen voimalaitosinvestoinneista on poistamatta noin 20—30 % ja 30 vuoden jälkeen noin 10—15 %. Siten vanhimpien voimalaitosten säännöstelyhyötyä koskeva sovittelumahdollisuus olisi olennaisesti laajempi kuin vastaava mahdollisuus uusilla laitoksilla.

Lisäksi siirtymäkauden ongelmia voisi aiheutua voimassa olevien sopimusten, voimalaitoskauppojen sekä voimalaitosten uusimis- ja täydennysinvestointien osalta. Luvanhaltijan ja kolmannen tahon välisen sopimuksen olemassaolo ei lupapäätöstä tarkistettaessa ole sinänsä merkityksellinen seikka, koska sopimuksella ei voida taata luvan pysyvyyttä yli lain säännösten tai lupamääräysten. Lain voimaantulon jälkeen tehtyjen kauppojen tai investointien osalta olisi korvausvelvollisuudesta päätettäessä otettava huomioon, että lupapäätöksen tarkistamismahdollisuus on jo ollut tiedossa.

8 luvun 25 §. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi teknisesti 2 luvun 22 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta.

10 luku. Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet

10 luvun 24 §. Pykälän *1 momentin* sanamuoto, jossa viitataan hakemuksessa tarkoitettun toiminnan merkityksen huomioon ottamiseen, on vaikeasti tulkittavissa. Toimintaan liittyvillä, esimerkiksi työllisyyspoliittisilla, kerrannaiseduilla saattaa säännöstä tulkittaessa olla huo-

mattava merkitys etuvertailussa. Muutosehdotuksen mukaan huomiota olisi kiinnitettävä nimenomaan hakemuksen tarkoitamasta päästötoimenpiteestä aiheutuvaan haittaan ja hyötyyn. Tällä selvennyksellä pyritään kohdentamaan haitan ja edun vertailu vesiympäristöön ja vesitaloudellisiin etuihin. Muussa tapauksessa vertailu voisi muodostua epätasapainoiseksi siten, että siinä otetaan huomioon toimintakokonaisuuden kaikkien hyötyjen vastapainona vain eräät haitat. Kun pykälä sai voimassa olevan sisältönsä vuonna 1987, oli tarkoituksena nimenomaan vesiensuojelun korostaminen. Ehdotettukin sanamuoto edellyttäisi myös etunäkökohtien tarkasteltua yleiseltä kannalta, mutta tällöin etujen tulee olla nimenomaan päästötoimenpiteestä koituvia.

Voimassa oleva momentti ei myöskään sovellu hyvin uusiin ympäristövaikutusten arviointia koskeviin periaatteisiin, jotka edellyttävät hankkeen erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen vaikutusten selvittämistä. Päätöksentekijä ei ole sidottu hakemukseen, vaan hän voi edellyttää selvitystä esimerkiksi vaihtoehtoisista purkupaikoista. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että intressivertailussa tulee kiinnittää huomiota mahdollisuuksiin harjoittaa toimintaa mahdollisimman haitattomasti.

Pykälän 3 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi viittaus lupapäätöksen voimassaoloa koskeviin säännöksiin. Toimenpiteestä johtuva vahinko, haitta ja muu edunmenetyks olisi määrättävä korvattavaksi ottaen huomioon, mitä lupapäätöksen voimassaolosta 10 luvun 24 b §:ssä säädetään. Ehdotuksen tavoitteena on korostaa sitä, ettei luvan myöntäminen toistaiseksi automaattisesti merkitse myös korvausten määräämistä kertakaikkisina. Ehdottomia säännöksiä ei kuitenkaan ehdoteta, koska käytännön tilanteet saattavat vaihdella. Ehdotus liittyy 10 luvun 24 b §:n 2 momentin muutosehdotukseen.

10 luvun 24 a §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi teknisesti 2 luvun 22 §:ään tehtävien muutosten johdosta. Samalla sana vahinko muutettaisiin sanaksi seuraukset, koska tässä ei tarvitse olla kysymys vahingosta yksilöllisen edunmenetyksen merkityksessä. Irrallinen vahinko-sana voi antaa asiasta väärän käsityksen.

10 luvun 24 b §. Pykälän 1 momentin mukaan pilaamislupa myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi. Harkinta on tapauskohtaista siten, ettei kumpikaan vaihtoehto ole

lähtökohtaisesti toisen edellä. Valintaan sekä mahdollisten määräaikaisten pituuteen vaikuttavat useissa tapauksissa myös ETA-sopimuksista johtuvat velvoitteet, joista säädetään luvun 24 c §:ssä. Luvun 24 b §:n 2 momentin alkuun ehdotetaan otettavaksi selventävä maininta siitä, että momentti koskee nimenomaan toistaiseksi myönnettyä, ei määräaikaista lupaa. Toistaiseksi myönnettyssä tarkistamiseksi luvassa tulisi määrätä, mihin mennessä luvan haltijan on tehtävä hakemus luvan määräysten tarkistamiseksi. Ehdotettu sanamuoto ulottaisi tarkistamisen koskemaan myös korvauksia koskevia luvan määräyksiä. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että samalla tarkistamispäätöksellä tulisi välttämättä ratkaista sekä lupaehtojen muutokset että kulloinkin ajankohtaiset korvauskysymykset.

10 luvun 27 §. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi teknisesti 2 luvun 22 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta.

10 luvun 32 §. Lukuun lisättäväksi ehdotetun pykälän mukaan 10 luvun nojalla myönnettävien jätevesilupien haltijoita koskisi, niin kuin rakentamista koskevien lupien saajiakin ehdotetun 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan, enimmäisaika, jonka kuluessa luvassa sallittuun toimintaan on ryhdyttävä. Lupaviranomaisen tulisi määrätä toiminnan aloittamiselle määräaika, enintään neljä vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Jollei toimintaa olisi aloitettu määräajassa, lupa raukeaisi. Viranomaisen voisi erityisestä syystä pidentää määräaika enintään kolmella vuodella.

Muutoksella vähennettäisiin niitä epäkohtia, joita saattaa aiheutua luvassa sallitun toiminnan vaikutusalueella jo ennen toiminnan eli jätevesipäästöjen aloittamista. Pitkään kestävä epävarmuutta siitä, aiotaanko luvalla sallittu hanke ylipäätään toteuttaa ja milloin, on pidettävä esimerkiksi mahdollisten edunmenettäjien kannalta epätydyttävänä. Myös olosuhteet hankkeen vaikutusalueella saattavat muuttua niistä, jotka alueella lupaa myönnettäessä vallitsivat.

Jätevesiluvat myönnetään 10 luvun 24 b §:n mukaan määräajaksi tai toistaiseksi. Aloittamisajan määrittäminen lupapäätöksessä ei aiheuttaisi tarvetta muuttaa luvan kestoa koskevia säännöksiä. Määräajaksi myönnettyssä luvassa tarkoitettuun toimintaan on luvan raukeamisen uhalla ryhdyttävä tuona aikana. Luvan voimassaoloaikaa toiminnan aloittamisen viivästyminen ei tietenkään pidentäisi.

Samalla ehdotetaan säädettäväksi, että lupa-
viranomaisen voisi määrätä luvansaajan il-
moittamaan valvontaviranomaiselle lupavel-
voitteiden toteuttamisesta. Valvonnan kannalta
voi olla tärkeää saada esimerkiksi tieto siitä,
milloin lupamääräyksessä tarkoitettu jäteveden
puhdistamo otetaan käyttöön. Näin voidaan
seurata lupavelvoitteiden toteutumista.

11 luku. Korvaukset

11 luvun 8 §. Pykälän 1 momenttiin ehdote-
taan tehtäväksi 16 luvun 24 §:n muutoksista
johtuva selventävä tarkistus.

11 luvun 14 §. Pykälän 1 momentin alkuosa
jäisi entiselleen kaikkia korvaustilanteita kos-
kevaksi yleissäännöksi, jonka mukaan korva-
usvelvollisuutta koskevassa ratkaisussa olisi ai-
na määrättävä korvauksen suorittamisajasta
(eräpäivästä) ja suorittamistavasta. Momentin
loppuosan säännös ehdotetaan otettavaksi uuden
14 a §:n 1 momenttiin.

Uuteen 2 momenttiin ehdotetaan mainintaa
korkolain mukaisen viivästyskoron määräämi-
sestä niissä tapauksissa, joissa maksuvelvolli-
suutta ei täytetä eräpäivään mennessä. Viran-
omaisen tulisi määrätä myös viivästyskorko
viran puolesta, jottei vesilain virallisperiaatteen
tukeutuvaan järjestelmään luottaville kor-
vausten saajille aiheutuisi oikeudenmenetyksiä.
Säännös koskisi kertakaikkisten korvausten
ohella myös toistuvaiskorvausten maksueriä.

Pykälän 2 ja 3 momentin säännökset ehdo-
tetaan muutettuina otettaviksi uuden 14 a §:n 2
ja 3 momenttiin.

11 luvun 14 a §. Päätettäessä korvauksista
lupa-asian yhteydessä olisi 1 momentin mukaan
samalla annettava määräykset siitä, milloin
luvassa edellytettiin, korvausvelvollisuuden
synnyttäviin toimenpiteisiin saadaan ryhtyä.
Lupapäätös on tässä yhteydessä ymmärrettävä
laajasti. Sillä tarkoitetaan sekä varsinaisia lupia
että niistä erillään myönnettäviä pakkotoimioi-
keuksia. Erillisessä käyttöoikeuspäätöksessä ei
tietenkään voitaisi puuttua niihin määräyksiin
toimenpiteisiin ryhtymisestä, joita varsinaisessa
lupapäätöksessä jo on annettu.

Voimassa oleva 11 luvun 14 §:n 2 momentin
säännös siirtyisi lupatilanteita koskevan uuden
11 luvun 14 a §:n 2 momentin ensimmäiseksi
virkkeeksi sisältöltään hieman muutettuna ja
täydennettynä sekä kieliasultaan nykyaikaistet-

tuna. Säännökseen ehdotetaan lisättäväksi viit-
taus 16 luvun 24 §:n 2 momenttiin. Näin ne
tilanteet, joissa toiminnan aloittaminen ennen
kuin lupapäätös on lainvoimainen ja korvauk-
set on maksettu, on mahdollista, otetaan ni-
menomaisesti esille säännöksessä. Samalla kun
ehdotetaan väljennettäväksi edellytyksiä poike-
ta vesilain niin sanotusta samanaikaisuusperi-
aatteesta eli korvausten määräämisestä tiedossa
olevista menetyksistä luvan myöntämisen yh-
teydessä, vesilain lupatilanteisiin liittyvien kor-
kokysymysten merkitys lisääntyy olennaisesti.
Muutettavaksi ehdotetun 16 luvun 24 §:n 2
momentin mukaan vesioikeus voisi entistä use-
ammin noudattaa kaksivaiheista menettelyä,
jossa lupa-asia ratkaistaisiin korvauspäätöksestä
erillään.

Kertakaikkinen korvaus olisi ehdotuksen
mukaan määrättävä maksettavaksi tai talletet-
tavaksi vesioikeuden määräämänä aikana. Täl-
lä nykyistä säännöstä selventävällä lisäyksellä
osoitettaisiin, että vesioikeus voisi määrätä
korvauksen eräpäivän muutoksin kuin viittaa-
malla lainkohdan asettamaan takarajaan eli
toimenpiteisiin ryhtymiseen. Eräpäivä voitaisiin
määritellä esimerkiksi siten, että korvaus olisi
maksettava vuoden päästä vesioikeuden pää-
töksen antamisesta, kuitenkin viimeistään en-
nen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Lain 11 luvun 14 §:n 3 momentin säännöksen
kieliasua ehdotetaan nykyaikaistettavaksi ja
sen sisältöä täydennettäväksi. Uudistettuna
lainkohta tulisi korkoa lupatilanteissa koske-
van 14 a §:n 3 momentin ensimmäiseksi virk-
keeksi. Eräpäivästä 16 luvun 24 §:n 2 momen-
tissa tarkoitetuissa, kaksivaiheista menettelyä
koskevissa tapauksissa otettaisiin 3 momenttiin
erityinen säännös.

Momenttiin on voimassa olevaan 14 §:n 3
momenttiin verrattuna lisätty sanat "kertakaik-
kiselle korvaukselle". Säännös on alkujaankin
koskenut lähes yksinomaan kertakaikkisten
korvausten määräämistä eräänlaisen ennakko-
haltuunoton yhteydessä. Toistuvaiskorvauksis-
ta säädettäisiin 14 a §:n 4 momentissa.

Niissä tapauksissa, joissa toiminta saataisiin
kaksivaiheisessa menettelyssä annetun luvan
nojalla aloittaa ennen korvausten määräämistä
tai suorittamista, edunmenettäjällä olisi oikeus
saada vesilain mukaista kuuden prosentin kor-
koa. Korkoa olisi maksettava korvauksen erä-
päivään saakka siitä lukien, kun on ryhdytty
luvassa tarkoitettuun toimintaan (esimerkiksi
jätevesien johtamiseen) tai korvattavaa mene-

tystä aiheuttavat työt on 16 luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitettujen lupapäätöksen nojalla aloitettu (esimerkiksi säännöstelyaltaan rakentamistyöt). Kysymys olisi tavallaan eräänlaisesta ennakkohaltuunottoon rinnastettavasta tilanteesta. Tässä tilanteesta korko kuitenkin määrättäisiin jälkikäteen, kaksivaiheisen menettelyn korvausratkaisussa.

Koronmaksuvelvollisuuden alkamisajankohdasta ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi muiden vesilain säännösten kanssa. Aloitettaessa hankkeen toteuttaminen ennakoita töidenaloittamisluvan tai suostumuksen perusteella koronmaksuvelvollisuus liitettäisiin toimenpiteeseen ryhtymiseen eikä siihen, kun toimenpiteeseen on annettu oikeus esimerkiksi töidenaloittamislupapäätöksellä. Puheena olevaa 14 §:ää ei muutettu 2 luvun 26 §:ää uudistettaessa vuonna 1982, vaikka viimeksi mainitun pykälän 5 momentissa viitataan luvassa tarkoitettuihin töihin ryhtymiseen.

Momentti koskisi myös niitä tapauksia, joissa toimenpiteeseen on ennen lupa-asian ratkaisemista ryhdytty ilman lupaa sillä perusteella, ettei toimenpiteen ole voitu otaksua aiheuttavan sellaisia seurauksia, joista luvan hakemismaksuvelvollisuus johtuu. Jos sen sijaan toiminnan aloittaminen on tapahtunut oikeudenvastaisesti, sovelletaan siten aiheutettuun vahinkoon vahingonkorvauslain korvaussäännöksiä ja korkolain säännöksiä, vaikka asian käsittely saattaakin tapahtua hakemusasioista säädetystä järjestyksessä luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti. Jos tällaisessa tapauksessa hankkeelle sittemmin myönnetään lupa, joudutaan sovitamaan yhteen ehdotetun 14 a §:n ja korkolain säännökset. Koska vahingonkorvaus ja suoritettavat korvaukset ovat käytännössä varsin erilaisia, yhteensovittamisesta ei nimenomaisesti säädetäisi. Lähtökohtana kuitenkin on, ettei ehdotettu 14 a § saa oikeudenvastaisten seurausten osalta johtaa vahingonkäräjien kannalta huonompaan tulokseen kuin mihin muutoin olisi päädyttävä.

Korkokanta ehdotetaan 3 momentissa jätettäväksi entiselleen kuudeksi prosentiksi. Mikäli vesilain korkoprosenttia halutaan tarkistaa vastaamaan esimerkiksi korkolain varsinaista korkoa (korkolain 3 §:n 2 momentissa korkokanta on sidottu Suomen Pankin peruskorkoon), muutokset tulisi toteuttaa yhdellä kertaa muun pakkotoimilainsäädännön, kuten lunastus- ja tielainsäädännön, korkosäännösten tarkistamisen yhteydessä. Korkoprosentin sitominen

muuttuviin viitekorkoihin on sitä paitsi ongelmallista tilanteissa, joissa korkoa määrätään tulevalta ajalta. Muussakin lainsäädännössä tuottokoron korkokanta on saattanut jäädä kuudeksi prosentiksi, kuten esimerkiksi laitonta voitonjakoa koskevassa osakeyhtiölain 12 luvun 5 §:n 1 momentissa. Korkoprosenttia koskeva kirjoitustapa on kuitenkin nykyaikaistettu korkolain 4 §:ää vastaavaksi.

Momenttiin on selvyyden vuoksi lisätty sanat ”eräpäivään saakka”. Näin korostetaan, että maksun laiminlyönti oikeassa ajassa johtaa korkolain mukaisen viivästyskoron maksuvelvollisuuteen ehdotetun 11 luvun 14 §:n 2 momentin mukaisesti.

Momentin loppuun ehdotetaan säännöstä eräpäivän määrittämisestä 16 luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa, kaksivaiheista menettelyä koskeissa tapauksissa. Näissä tilanteissa korvaus määrätään säännön mukaan vasta töiden aloittamisen jälkeen, joten tilanne muistuttaa ehdotetussa 11 luvun 14 c §:ssä säänneltyjä tapauksia. Eräpäiväksi määrättäisiin kuitenkin kolmaskymmenes päivä korvausta koskevan päätöksen antamisesta lukien. Vaikka päätöksestä valitetaan, korvauksen maksajalla on mahdollisuus vapautua viivästyskorkovelvoitteestaan maksamalla tai tallettamalla korvaussumma. Jos taas korvausratkaisu muutoksenhaun seurauksena muuttuu, liikaa maksettu korvaus on tietenkin yleisten periaatteiden mukaan palautettava (ks. ehdotettu 14 b §). Jos toimintaa ei kuitenkaan olisi aloitettu korvauspäätöksen antamiseen mennessä, eräpäivä olisi määrättävä 2 momenttia soveltaen.

Uuteen 14 a §:n 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös korosta silloin, kun kaksivaiheisessa menettelyssä korvaukset määrätään maksettaviksi esimerkiksi vuosittain. Suurin osa niistä asioista, joissa sovellettaisiin 16 luvun 24 §:n 2 momentin kaksivaiheista menettelyä, on oletettavasti jätevesiasioita. Jätevesiasioissa korvaukset määrätään usein toistuvaiskorvauksina siten kuin 10 luvun 24 §:n 3 momentissa ehdotetaan.

Tarkoituksena on, etteivät toistuvaiskorvausten saajat jäisi rinnasteisissa tapauksissa huonompaan asemaan kuin kertakaikkisten korvausten saajat. Korkoa vastaava hyvitys on määrättävä maksettavaksi esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa toistuvaiskorvauksen ensimmäinen erä tulee maksettavaksi jälkikäteen (kaksivaiheinen menettely). Korvauksensaajan

hyväksi laskettaisiin korvauspäätöksessä kuuden prosentin vuotuinen korko luvassa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymisestä niiden maksuerien ("kertakaikkiselle") summalle, jotka kohdistuvat korvauspäätöksen antamishetkeä edeltäneeseen aikaan. Korkoa ei tietenkään laskettaisi toiminnan aloittamisesta niille vuotuisille maksuerille, jotka erääntyvät korvauspäätöksen antamisen jälkeen.

Toistuvaiskorvausten maksuerien osalta ei 16 luvun 24 §:n 2 momentin ja 11 luvun 14 c §:n tilannetta lukuun ottamatta ehdoteta erityisiä säännöksiä eräpäivästä, koska käytännön tilanteet ovat hyvin monimuotoisia. Asia jäisi vesioikeuden tapauskohtaisen harkinnan varaan. Eräpäivästä olisi joka tapauksessa 11 luvun 14 §:n mukaan määrättävä.

11 luvun 14 b §. Pykälän mukaan korvauksen maksajalla on oikeus saada perusteetta tai liikaa maksettu korvaus palautetuksi. Kysymyksessä olisi eräänlainen perusteettoman edun palautustilanne. Perusteettomasta korvauksesta voisi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun korvaus olisi 14 a §:n 2 momentin mukaan maksettu vuoden kuluttua päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta, mutta hanke jäisi sittemmin toteuttamatta. Luvan tarkoitettiin toimenpiteisiinhan olisi ehdotetun 2 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan ryhdyttävä vesioikeuden määräämässä, enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Liikaa maksetun korvauksen palauttamiseen saatettaisiin joutua muun muassa silloin, kun korvausratkaisu tämän luvun 14 a §:n 3 momentin tarkoittamassa tapauksessa muuttuisi valituksen johdosta. Korvaushan olisi eräissä tapauksissa maksettava jo ennen sitä koskevan päätöksen tulemistakin lainvoimaiseksi.

Maksetun korvauksen palauttamista olisi vaadittava hakemuksella vesioikeudessa. Vesioikeus voisi, ottaen huomioon perusteetta tai liikaa maksetun määrän vähäisyyden ja olosuhteet muutoin, määrätä, ettei takaisinmaksua tarvitse suorittaa. Tällaisen vapauttamispäätöksen voisi tehdä myös muutoksenhakutuomioistuin valitusasiaa käsitellessään.

11 luvun 14 c §. Pykälä koskee korkoa tilanteissa, joissa 11 luvun säännöksiin perustuva korvausratkaisu tehdään lupamenettelystä erillään. Näitä ovat esimerkiksi niin sanotut edellyttämättömät vahingot ja laillisesti ilman lupaa aiheutetut vahingot sekä vahingot, joiden korvaamisesta määrätään jälkikäteen lopputar-

kastuksen yhteydessä. Korkoprosentti olisi kuusi.

Vesilain vastaisesta toimenpiteestä aiheutuviin vahinkojen korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia. Eräissä tapauksissa tällaisinkin vahingon korvaaminen voidaan käsitellä hakemusasiaina. Tällaisia ovat eräät 11 luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettut niin sanotut vanhat vahingot, joiden käsittely voidaan tiettyin edellytyksin yhdistää lupa-asiaan sekä 11 luvun 8 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä mainitut laittomasti aiheutetut vahingot. Jos kysymyksessä on eduskunnan käsiteltävänä olevan ympäristövahinkojen korvaamista koskevan lain mukainen ympäristövahinko, korvaamiseen sovellettaisiin aikanaan tuota lakia. Sovellettaessa vahingonkorvauslakia tai ympäristövahinkojen korvaamisesta ehdotettua lakia korvauksille laskettavaan korkoon sovellettaisiin korkolakia yleislakina. Vesilain korkosäännökset koskisivat edelleen vain sen korvaussäännösten nojalla määrättäviin korvauksiin liittyviä korkoja.

Tilannetta, jossa oikeudettomasti aloitetulle toiminnalle on sittemmin annettu lupa, on tarkasteltu edellä 14 a §:n 3 momentin yhteydessä.

Ehdotettu 14 c § sisältää nimenomaisen säännöksen korvauksen maksamisen eräpäivästä. Korvausasiaa käsittelevä viranomainen määräisi eräpäiväksi kolmannenkymmenennen päivän päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta lukien. Näin korvausvelvolliselle varataan kohtuullinen maksuaika. Vahingon syynä on laillinen toiminta, joten korkolain edellyttämän 16 prosentin vuotuisen viivästyskoron määräämistä korvausvaatimuksesta lukien ei ole pidettävä perusteltuna.

Korko alkaisi juosta siitä, kun korvausvaatimus esitettiin haitan aiheuttajalle tai, jos sopimusmahdollisuutta yrittämättä lähdetään vaatimaan korvausta hakemuksella, siitä, kun korvaushakemus annettiin viranomaiselle siten, että korvausasia tuli vireille.

Jos korvauksista määrätään lopputarkastuksen yhteydessä ehdotetussa 18 luvun 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla, korkoa laskettaisiin 14 c §:n mukaisesti menettelyn vireilletulohetkestä lukien, vaikka edunmenettäjä ei olisi tehnyt vaatimusta sen paremmin korvauksesta kuin korostakaan. Niissä tapauksissa, joissa edellytetyn vahingon korvaamista koskeva asia on erityisestä syystä määrätty myöhemmin

ratkaistavaksi ehdotetun 16 luvun 24 §:n 2 momentin mukaisesti, sovellettaisiin 11 luvun 14 a §:ää.

Jos pykälän mukainen korvaus olisi toistuvaiskorvaus, pykälää sovellettaisiin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan. Säännös vastaisi 14 a §:n 4 momenttia. Myöhempien maksuerien osalta kysymys eräpäivästä jäisi tapauskohtaisesti määrittäväksi.

Rakentamishankkeita koskevassa 2 luvun 27 §:ssä on säännös korvausvaatimuksen esittämistä. Pykälän 2 momentin mukaan lainkohdassa tarkoitettu asia on pantava vireille, jollei rakentamislupapäätöksessä ole varattu pitempää aikaa, kymmenen vuoden kuluessa rakennustyön loppuun saattamisesta. Määräajasta riippumatta korvausta voidaan kuitenkin hakea rakennelman sortumisesta tai muusta arvaamattomasta syystä aiheutuvasta vahingosta. Viesiasioissa vanhentuminen on käytännössä otettu huomioon viran puolesta. Vahingonkorvausvaatimuksen vanhentumista koskevaa vahingonkorvauslain 7 luvun 2 §:n säännöksen ilmentämää periaatetta on lisäksi sovellettu täydentävästi, jollei muuta vanhentumisaikaa ole säädetty. Säännön mukaan korvausta on vaadittava kymmenen vuoden kuluessa vahingon tapahtumisesta. Sääntely jäisi tälle perustalle.

11 luvun 21 §. Ennakkokorvauksia koskeva nykyinen 21 § ehdotetaan poistettavaksi laista 16 luvun 24 §:n uudistamisen myötä. Lupapäätöksen ja toimenpiteeseen ryhtymisen tai hankkeesta luopumisen välisenä aikana syntyneiden taloudellisten menetysten korvaamiseksi vesilakiin ehdotetaan uutta säännöstä, joka otettaisiin 11 luvun 21 §:n 1 momentiksi.

Ongelmaksi on koettu se, että käytännössä korvaukset saatetaan määrätä maksettaviksi ennen töiden aloittamista, täsmentämättä mitenkään tätä laissa edellytettyä suhteellista maksamisajankohtaa. Maksupäivä jää riippumaan toiminnanharjoittajan toimenpiteistä. Tästä syystä on tarvetta kehittää järjestelyjä, joilla korvattaisiin edunmenettäjille esimerkiksi se erityinen menetys, joka saattaa aiheutua vesioikeudellisen luvan myöntämisestä jo ennen toiminnan aloittamista. Esimerkkinä tästä voidaan esittää jätevesiluvan vaikutus rantakiinteistöjen myyntimahdollisuuksiin. Luvan yhteydessä määrättävät korvaukset koskevat luvassa tarkoitettusta toiminnasta aiheutuvia menetyksiä. Momentissa ehdotettu järjestely mahdollis-

taisi nimenomaan luvan myöntämisen ja sen tarkoitamiin toimiin ryhtymisen välisenä aikana aiheutuvien menetysten hyvittämisen. Samoin perustein tulisivat korvattaviksi ne erityiset menetykset, jotka aiheutuisivat luvan myöntämisen ja luvan raukeamisen välisenä aikana. Luvan raukeamisesta säädetään 2 luvun 12 §:ssä sekä jäljempänä 2 momentissa.

Luvan myöntämisen ja toiminnan aloittamisen tai omaisuuden haltuunoton taikka luvan raukeamisen välillä saattaa vesilain järjestelmässä kulua sangen pitkä aika (lupapäätös — muutoksenhaku — luvan voimassaolo). Luvan myöntämisen jälkeen saattaa olla käytännössä selvää, että hanke toteutuu paikalla aiheuttaen muutoksia vahingonkäräjöiden oikeusasemaan. Tieto tulevasta hankkeesta voi estää jotkin sellaiset investoinnit tai käyttömuodot lunastettavalla alueella tai vahinkoalueella, jotka olisivat parantaneet omaisuudesta saatavaa tuottoa. Maan arvo saattaa alentua tai sen myytävyys paikalla vaikeutua huomattavasti jo lupapäätöksen vaikutuksesta, vaikka toimenpiteisiin ei vielä olisi ryhdytty eikä korvauksia siis ehkä ole tarvinnut maksaa. Myös sellaiset lupapäätöksen jälkeen hankkeen vaikutusalueella toteutetut kaavanmuutokset, joita ei korvausratkaisussa ole voitu ottaa huomioon, saattavat vaikuttaa menetyksen määrään.

Momentin säännös ei koske töidenaloittamislupa- ja perustuvaa tai muutoin laillisesti syntynyttä oikeutta aloittaa toimenpiteet ennen korvauksen maksamista. Näissä ennakkohaltuunottotilanteissa korvauksen saannin viivästyminen hyvitetään korolla. Tarkoituksena on luoda uusi korvausjärjestelmä sellaisten — lähinnä huomattavien ja poikkeuksellisten — taloudellisten edunmenetysten korvaamiseksi, jotka johtuvat luvan myöntämisen sekä hankkeen toteuttamisen ja siihen liittyvän korvausten maksamisen välisestä, usein pitkästäkin epävarmasta tilanteesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanhaltijan oikeudesta hakea luvan raukeamista hänen oikeussuojansa tätä edellyttäessä. Ehdotetun 14 a §:n 2 momentin nojalla korvausvelvollisuus voi syntyä jo ennen toiminnan aloittamista. Tällaisessa tapauksessa ei ole perusteltua, että lainvoimaisesti määrätty korvausvelvollisuus pysyy voimassa, koska itse vahinkoa ei lopulta synny. On kuitenkin mahdollista, että joku on ennen raukeamispäätöstä kärsinyt sellaisen erityisen menetyksen, jota 1 momen-

tissa tarkoitetaan. Tällaisen menetyksen korvaamisesta olisi luvan raukeamisen yhteydessä määrättävä.

12 luku. Erinäisiä säännöksiä

12 luvun 16 §. Hakijan olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava töiden aloittamisesta valvontaviranomaiselle ennen luvan tarkoitamiin töihin tai toimintaan ryhtymistä ja esitettävälle selvitys vakuuden asettamisesta vesioikeuden päätöksessä edellytetyllä tavalla. Näin valvottaisiin muun muassa, että 2 luvun 26 §:n 3 momentissa ja 16 luvun 24 §:n 3 momentissa edellytetyt vakuudet asianmukaisesti asetettaisiin. Ilmoitus töiden tai toiminnan aloittamisesta on tarpeen myös ehdotettujen 11 luvun korkosäännösten soveltamisen kannalta.

Ehdotettu säännös tulisi pykälän 1 momentiksi, jolloin nykyinen pykälä siirtyisi 2 momentiksi. Vesiasetuksen 85 §:n sisältämiä ilmoittamisvelvollisuutta koskevia erityissäännöksiä olisi lain voimaantulon yhteydessä tarkistettava. Ilmoittamisvelvollisuus on monissa tapauksissa asetettu myös vesioikeuden lupapäätöksessä lupamääräyksenä.

16 luku. Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

16 luvun 1 §. Hakijan selvitysvelvollisuutta koskevaan pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta hankkeen vaikutusten selvittämismenettelyistä. Vesiasetuksessa on jo nyt säännökset erilaisten vesitaloudellisten yritysten suunnitelmiin liitettävistä selvityksistä. Vesilaki ja -asetus eivät edellytä vain varsinaisten ympäristövaikutusten selvittämistä, vaan myös vaikutukset muun muassa vesistön muihin käyttömuotoihin ja vesistöissä oleviin rakennelmiin on selvitettävä. Selvitettävien vaikutusten lajeja ei ole mahdollista laissa yksityiskohtaisesti luetella.

16 luvun 5 §. Pykälän 1 momentin säännöksiä asian määrittämisestä käsiteltäväksi katselmustoimituksessa ehdotetaan muutettaviksi siten, että katselmustoimitusten määrä saataisiin entisestään vähenemään. Samalla pykälään tehtäisiin eräitä muutoksia, joiden mukaan katselmustoimituksen pitämistarve nykyistä selvemmin liitettäisiin asiassa tarvittavan selvityksen tarpeeseen eikä enää yksinomaan hankkeen vaikutusalueen laajuuteen.

Katselmustoimitus olisi määrättävä pidettäväksi vain niissä tapauksissa, joissa tarvittavaa selvitystä ei muutoin voi saada. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta, jonka mukaan yrityksen vaikutusalueen laajuus sinänsä johtaa toimituksen tarpeellisuuteen. Katselmustoimitusta tulisi ehdotuksen mukaan käyttää vain, jos asiassa on erityisen lisäselvityksen tarvetta, mikä kyllä monesti voi ilmetä laajallakin alueella.

Säännökseen ehdotetaan otettavaksi myös erityinen maininta 16 luvun 24 §:n mukaisista tapauksista, joissa hakemusia käsitellään ja ratkaistaan osina (osapäätökset ja kaksivaiheinen menettely). Näissä tapauksissa katselmustoimituksen käyttöala rajautuisi siihen osaan menettelyä, jossa vaikutusten tai edunmenetyksen yksityiskohtainen selvittäminen toimituksessa on välttämätöntä. Tällöin vain jokin hakemusasian osa voisi tulla käsiteltäväksi katselmustoimituksessa, kun taas muu osa ratkaistaisiin kuulutus- ja tarvittaessa siihen liittyvän selvitysmenettelyn perusteella. Tämä voisi vastedes olla tilanne silloin, kun hankkeen vaikutuksia olisi jo ennen lupamenettelyä selvitetty esimerkiksi sellaisessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jota koskeva esitys on annettu eduskunnalle. Jo käytettävissä olevat, hakijan ja valvontaviranomaisten toimittamat selvitykset, ehkä yhdessä 16 luvun 11 a §:n mukaisen selvitysmenettelyn kanssa, saattavat olla riittäviä luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua luparatkaisun tekemiseksi. Sen sijaan kiinteistökohtaisten edunmenetysten selvittämiseksi ja toisen vaiheen korvauspäätöksen tekemiseksi vesioikeudellinen katselmustoimitus saattaisi näissäkin tapauksissa olla välttämätön.

Pykälän nykyisen 2 momentin säännökset poistettaisiin tarpeettomina. Ehdotettu 2 momentti korvaisi nykyisen 3 ja 4 momentin, joissa säädetään katselmustoimituksen jakamisesta osiin tiettyjä asiakysymyksiä varten tai alueellisin perustein muissa kuin 2 momentin tapauksissa. Tarkoituksena on väljentää vesioikeuden valtaa päättää asian katselmustoimituksessa tapahtuvan selvittämisen laajuudesta. Itse hakemusasian jakamisesta ei olisi kysymys.

Katselmustoimitus voitaisiin nykyistä joustavammin määrätä jaettavaksi eri osiin erityisestä syystä. Jakamisen perusteena olisi mahdollisimman tarkoituksenmukaisen käsittelyn aikaansaaminen. Tarvittavan selvityksen hankkiminen saattaisi tiettyssä asiassa joltakin osalta edellyttää katselmustoimitusta, kun taas muilta osin

asia olisi ratkaistavissa kuulusmenettelyssä. Hakemusasiassa katselmustoimitus voisi olla tarpeen jollakin hankkeen vaikutusalueen osalla, vaikka muualla kuulusmenettely mahdollisine täydentävine selvityksineen riittäisi. Katselmustoimitus voitaisiin pitää myös vain tiettyä tarkoitusta, kuten kalataloudellisten vahinkojen selvittämistä, varten. Alueellisella pohjalla tapahtuva käsittelyn jakaminen olisi mahdollinen esimerkiksi laajassa uittosääntöasiassa. Vesioikeudella olisi nykyiseen tapaan luonnollisesti mahdollisuus myöhemmin määrätä kuulusmenettelyssä käynnistetty asia käsiteltäväksi katselmustoimituksessa tai siitä riippumatta pitää selvitysmenettely.

16 luvun 6 §. Kuulusmenettelyssä muistutukset ja vaatimukset on puhevallan menettämisen uhalla tehtävä vesioikeudelle sen määräämässä ajassa, joka ei saa olla kolmeakymmentä päivää lyhyempi eikä kuuttakymmentä päivää pitempi. Muistutusten ja vaatimusten esittämisajaksi ehdotetaan menettelyn nopeuttamiseksi lyhennettäväksi. Kaikki muistutukset ja vaatimukset olisi esitettävä vesioikeudelle 7 §:ssä tarkoitettuna kuulusmenettelyn nähtävänäoloaikana, joka on yleensä kolmekymmentä päivää vesioikeuden määräämästä päivästä. Samalla ehdotetaan tarkistettavaksi pykälän lopussa olevan, puhevallan säilyttämisperusteita koskevan säännöksen kirjoittamistapaa. Tähän yhteyteen liitettäisiin selventävä säännös siitä, että myös se asianosainen säilyttäisi puhevaltansa, jonka osalta tiedoksiantamisessa ei ole menetelty luvun säännösten mukaisesti. Kun tiedoksiantamisvirhe saattaa olla jopa lainvoimaisen päätöksen purkamisen peruste, on tarpeellista selventää lakia siten, että myös varsinainen muutoksenhaku näissä tapauksissa mahdollistuu. Lisäyksessä on otettu huomioon, ettei laki välttämättä edellytä luvun 8 §:n mukaista yksilöllistä tiedoksiantamista kaikille niille, joilla asiassa on asianosaisen puhevalta. Tällöin säännöksen soveltaminen saattaa perustua esimerkiksi siihen, että hakemus on asianosaisen kotikunnassa jäänyt virheellisesti kuuluttamatta. Vastaava tarkistus tehtäisiin 18 luvun 10 §:ään.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin selventävä säännös siitä, että puhevallan menettämisen ja säilyttämisperusteita sovelletaan kiinteistön, laitoksen tai yrityksen uuteen oikeudenhaltijaan kuten hänen edeltäjänsä, jos sanotunlainen oikeus on osaltaan puhevallan asiallisena perusteena.

16 luvun 6 a—6 c §. Pykälät ehdotetaan kumottaviksi. Yleisperustelujen kohdassa 4.1.2 selostetusta syystä vastaavat selvitysmenettelyä koskevat säännökset siirrettäisiin tarkistettuina lisättäväksi ehdotettuihin 11 a—11 c §:ään.

16 luvun 7 §. Ehdotettu muutos liittyy luvun 6 §:ään. Luvun 7 §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kuulus on pidettävä vesioikeuden ja asianomaisten kuntien ilmoitustaululla nähtävänä kolmekymmenen päivän ajan vesioikeuden määräämästä päivästä. Poikkeustapauksissa vesioikeus voisi kuitenkin asian laadun perusteella määrätä nähtävänäoloajan enintään neljäksikymmeneksi päiväksi. Tämä mahdollisuus on tarpeellinen sen vuoksi, että katselmustoimituksen käyttäjä ehdotetaan 5 §:ssä rajattavaksi merkittävimpiin hankkeisiin. Tällöin kuulusmenettelyssä tulee käsiteltäväksi aiempaa laajempia hankkeita, joissa normaalia pitempi perehtymisaika voi olla asianosaisille tarpeen.

Nähtävänäoloajasta on otettava maininta vesioikeuden kuulusmenettelyyn, jotta muistutusten ja vaatimusten tekijät saavat tiedon siitä, mihin mennessä puhevaltaa on valvottava.

16 luvun 11 a §. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi kumottavaksi ehdotetun 6 a §:n säännökset. Selvitysmenettelyn suorittajan määräisi vesioikeuden sijasta vesi- ja ympäristöpiiri. Voimassa olevan 6 a §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi kohta, joka estää selvitysmenettelyn käytön katselmustoimitukseen määrättyssä asiassa. Siten olisi mahdollista korvata täydentävä katselmustoimitus selvitysmenettelyllä. Asian mahdollistava muutos on ehdotettu tehtäväksi luvun 18 §:ään. Uskottujen miesten käyttäminen ehdotetaan poistettavaksi selvitysmenettelystä. Menettelyn kustannuksista säädetäisiin 11 c §:ssä.

16 luvun 11 b §. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi kumottavaksi ehdotetun 6 b §:n säännökset. Voimassa olevasta 6 b §:stä ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi kohta, jonka mukaan vesioikeus voi kuulla asianosaisia myös selvitysmenettelyn jälkeen. Lisäksi pykälän kieliasua ehdotetaan parannettavaksi asiasisältöä muuttamatta.

16 luvun 11 c §. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi kumottavaksi ehdotetun 6 c §:n säännökset. Selvitysmenettelyn lausunnolle nykyisessä 6 c §:ssä varattu 45 päivän enimmäisaika ehdotetaan muutettavaksi 60 päiväksi. Määräajan pidennyksessä on otettu huomioon mahdollisen kokouksen vaatima aika. Vesioikeus

voisi kuitenkin erityisestä syystä asettaa lyhyemmän tai pidemmän määräajan ottaen huomioon olosuhteet. Säännöksessä on otettu huomioon se, että lausunnonantajien näkemykset asiasta ovat olleet keskenään ristiriitaisia.

Erityistä säännöstä vielä selvitysmenettelyn jälkeen tapahtuvasta asianosaisten kuulemisesta ei lakiin ehdoteta. Jos selvitysmenettelyn tulos yksittäistapauksessa antaisi vielä aiheen kuulla asianosaisia tai jotakin heistä, on näin meneteltävä ilman nimenomaista säännöstäkin.

16 luvun 18 §. Uutta ja täydentävää katselmustoimitusta koskevaa pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että katselmustoimituksen puutteellisuus ei johda täydentävään toimitukseen, jos selvitysmenettely olisi tilanteessa riittävä. Näin pyritään joustavoittamaan asioiden käsittelyä.

16 luvun 24 §. Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa on säännös mahdollisuudesta poiketa 16 luvun 21 §:n 1 momentista ja 11 luvun 8 §:n 1 momentista ilmenevästä luvan ja korvausten samanaikaisuuden periaatteesta. Tämän mukaan lupaa myönnettäessä on samalla määrättävä korvaukset tiedossa olevista menetyksistä. Jollei korvattavia vahinkoja voida lupaa myönnettäessä edellyttää olevan, lupapäätös annetaan ilman korvausratkaisua. Asiaan ei vaikuta se, että vahinkoja myöhemmin voi ilmetä.

Voimassa oleva 16 luvun 24 § mahdollistaa kuitenkin periaatteesta poikkeamisen hyvin rajoitetusti. Pykälän 2 momentti edellyttää säännön mukaan ennakkokorvausten määräämistä ensimmäisen vaiheen päätöksessä. Tämä johtaa ainakin osin kaksinkertaiseen käsittelyyn ja hidastaa lupa-asian ratkaisemista.

Ehdotuksessa laajennetaan ja täsmennetään vesioikeuden mahdollisuutta turvautua kaksivaiheiseen menettelyyn, joka samalla uudistetaan. Ennakkokorvauksia ei enää määrättäisi, vaan niiden sijasta hakijan olisi asetettava pykälässä tarkoitettu vakuus. Tarkoituksena on, että menettelyä käytettäisiin nykyiseen tapaan vain niissä tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa. Edellytyksenä lupa- ja korvauskysymysten erilliskäsittelylle olisi niin ikään, että menetyksen yksityiskohtainen selvittäminen kohtuuttomasti viivästyttäisi lupa-asian ratkaisemista. Edunmenetyksen kokonaismäärällä on vaikutusta luvan edellytysten harkintaan intressivertailussa, joten vahinkojen suuruusluokasta on joka tapauksessa oltava käsitys, vaikka tila-

ja vahingonkäräjakohtaisesti tapahtuva arviointi jäisikin toiseen vaiheeseen.

Vesioikeus harkitsisi tapauskohtaisesti, milloin erottaminen on tarkoituksenmukaista. Ratkaisu voisi koskea korvauskysymyksen erilliskäsittelyä kokonaan tai osittain. Erityistä tarvetta lupa- ja korvauskysymysten erilliskäsittelyyn voisi olla 10 luvun mukaisissa jäteveden johtamista koskevista lupa-asioissa. Ratkaisua tehtäessä olisi otettava huomioon, missä määrin hankkeesta aiheutuvat menetykset ylipäänsä ovat ennalta, siis ennen toiminnan alkamista, arvioitavissa.

Korvaus omaisuuden lunastamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta toisen omaisuuteen olisi kuitenkin määrättävä luvan myöntämisen yhteydessä samaan tapaan kuin pakko-toimilainsäädännössä muutoinkin. Tämä koskisi lain 2 luvun 7 §:n säännösten mukaisesti myös esimerkiksi toisen maa-alueen saattamista pysyvästi veden alle. Korvauskysymysten ratkaiseminen luvasta erillään koskisi vain rahakorvauksia, joiden sijasta määrättävät toimenpidevelvoitteet taas olisi määrättävä jo lupapäätöksessä siitä riippumatta, ovatko velvoitteiden perusteena asianomaiset 2—10 luvun säännökset (joiden edellytyksenä ei ole menetyksen yksityisoikeudellinen korvattavuus) vai 11 luvun 11—13 §:n säännökset. Koska jälkimmäiset kuitenkin ovat osa 11 luvun korvausjärjestelmää, niitä koskevaa ratkaisua voitaisiin 4 momentissa säädettävin edellytyksin tarkistaa korvauksia koskevan päätöksen yhteydessä.

Lupahakemuksen lisäksi korvauskysymyksen vireille saattamiseksi ei vaadittaisi eri toimenpiteitä, koska vesioikeuden tulee viran puolesta määrätä korvaukset tiedossa olevista vahingoista, haitoista ja muista edunmenetyksistä. Kaksivaiheisessa menettelyssä vesioikeus vain kokonaan tai osittain siirtäisi korvauskysymysten käsittelyn lupamenettelystä erilleen. Vahinkokysymyksen selvittämiseksi vesioikeus voisi tarpeen mukaan käyttää selvitysmenettelyä tai määrätä korvausasian käsiteltäväksi katselmustoimituksessa riippumatta siitä, millainen menettely lupa-asiaassa on ollut. Lupakysymyksen ja korvausasian käsittelyvaiheet olisivat siis prosessuaalisesti täysin itsenäisiä ja johtaisivat toisistaan riippumatta päätösten antamiseen.

Pääsäännöstä poiketen olisi myös mahdollista, että vesioikeus määrää jonkin toimenpiteestä aiheutuvan vahingon, joka sinänsä on odotettavissa, ratkaistavaksi korvausten osalta myöhemmin luvanhaltijan hakemuksesta. Edel-

lytyksenä olisi, että tähän on tarpeellisen selvityksen puuttuessa erityistä syytä. Tällaisessa tapauksessa myöhemmin määrättäviin korvauksiin sovellettaisiin lupa-asian toisen vaiheen päätöksestä muutoin voimassa olevia säännöksiä, myös vakuuden osalta.

Vesioikeuden määräys kaksivaiheisesta käsittelystä ei estäisi vahingonkäräjää itse vaatimasta korvauksia 11 luvun 8 §:n 3 momentin nojalla erillisellä hakemuksella. Korvausvaatimuksen tekemisajankohdalla olisi eräissä tapauksissa vaikutusta koronmaksuvelvollisuuden alkamisaikaan.

Ennakkokorvausjärjestelmästä ehdotetaan luovuttavaksi, koska se käytännössä edellyttää vahinkokysymysten kaksinkertaista käsittelyä. Vahingonkäräjöiden aseman turvaamiseksi ehdotetaan kuitenkin velvollisuutta asettaa vakuus selvittämättä jääneiden ennalta arvioitavissa olevien menetysten korvaamisesta. Tästä otettaisiin säännös 3 momenttiin.

Ehdotuksen 2 luvun 22 §:ssä tarkoitettua kalatalousmaksua ja -velvoitetta koskeva ratkaisu liittyy kiinteästi luvan edellytysharkintaan ja muihin lupamääräyksiin, eikä sitä voitaisi jättää käsiteltäväksi toisen vaiheen korvausmenettelyn yhteydessä. On välttämätöntä, että kalastonhoitotoimet käynnistetään samaan aikaan kuin asianomainen hankekin. Kalatalousmaksun tarkistamisesta säädettäisiin 2 luvun 22 §:n 4 momentissa ja 22 b §:ssä. Nykyisen 16 luvun 24 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan maksua koskeva ratkaisu voitaisiin siirtää käsiteltäväksi lupa-asiasta erillään, ehdotetaan näistä syistä poistettavaksi. Vastaavasti myös 10 luvun 27 §:n mukainen vesiensuojelumaksu ja 8 luvun 25 §:n mukainen säännöstelymaksu tulevat määrättäviksi jo luvan yhteydessä. Sanoittujen maksujen tarkistamiseen sovelletaan 2 luvun 22 b §:ää.

Vakuuden asettaminen 3 momentin mukaisesti turvaisi korvauksensaajan oikeuden sellaisissakin tapauksissa, joissa toiminnanharjoittaja myöhemmin on kykenemätön suoriutumaan aloitetun toiminnan synnyttämistä korvausvelvoitteista. Tässä suhteessa korvauksensaajan asema osin parantuisi nykyiseen verrattuna. Pääsääntöisesti vakuutena olisi pankkitakaus, mutta muukin hyväksyttävä vakuusjärjestely, kuten pankkitalletus tai toisen yrityksen antama takaus, voisi tulla vesioikeuden harkinnan mukaan kysymykseen. Vesioikeuden tulisi arvioida vakuuden hyväksyttävyyttä pitäen silmällä sen laatua ja määrää. Vakuuden määrä riippui-

si niistä odotettavissa olevista vahingoista, jotka luvan nojalla aiheutettaisiin. Asiaan voi vaikuttaa muun ohella se, onko lupa määräaikainen vai ei. Kuitenkaan vakuuden arvoa ei olisi välttämätöntä suoraan sitoa arvioitavissa olevien menetysten suuruuteen jo siksiäkään, että varsinaista vahingonarviota ei tässä vaiheessa ole tehty. Vakuuden tulee luonteeltaan olla sellainen, että edunmenettäjäiden oikeudet riittävästi turvataan muun muassa luvan saajan konkurssissa. Luvan hakijalla olisi mahdollisuus hakemuksen yhteydessä esittää kantansa vakuuden laadusta ja määrästä. Vakuuden asettamista valvottaisiin ehdotetun 12 luvun 16 §:n 1 momentin mukaisesti.

Vakuus olisi asetettava ennen korvausvelvollisuuden aiheuttavaan, luvanvaraiseen toimenpiteeseen ryhtymistä. Jos kuitenkin toimenpide olisi jo ennen luvan myöntämistä aloitettu, olisi vesioikeuden määrättävä vakuuden asettamisen ajankohdasta.

Tulevien korvauksensaajien edunvalvonnasta sekä vakuuden hallinnoinnista ja sen mahdollisesta realisoinnista olisi niin ikään säädettävä. Vakuutta asetettaessa ei vielä ole kuin ehkä suuntaa-antavaa tietoa siitä, keille korvausta myöhemmin tultaisiin määräämään. Tilanne eroaa siten merkittävästi siitä vakuustilanteesta, josta säädetään 2 luvun 26 §:n 3 momentissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asianomainen vesi- ja ympäristöpiiri, joka valvoo yleistä etua hakemusasian käsittelystä, toimisi korvauksensaajatähon etujen valvojana vakuusasiassa.

Vesi- ja ympäristöpiiri valvoisi korvauksensaajatähon etuja vakuuden asettamista koskevista asioista sekä toimisi tarvittaessa vakuuden rahaksi muuttamista ja varojen jakamista koskevista asioista. Vakuutena oleva takaussitoumus tai muu pantti olisi tulevien vahingonkäräjöiden nimissä annettava lääninhallituksen säilytettäväksi. Jos vakuutena olisi pankkitalletus, lääninhallituksen tulee ilmoittaa rahalaitokselle, että talletus on vakuutena.

Vesioikeuden tulisi ilmoituksesta vapauttaa vakuus, kun se korvaus, jota silmällä pitäen vakuus on asetettu, on maksettu tai laissa edellytetyllä perusteella, kuten 11 luvun 15 tai 16 §:n taikka rahan, arvo-osuuksien, arvopapereiden tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/31) säännösten nojalla talletettu korvausvelvollisuudesta vapautumiseksi taikka kun korvausvelvollisuutta

koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Jos kuitenkin toiminta on aloitettu ennen kuin korvausta koskeva päätös sai lainvoiman, vakuus vapautetaan vasta korvausvelvollisuuden tultua täytetyksi. Korvausprosessin vielä jatkua muutoskehakasteessa suurikin osa korvauksista on saatettu maksaa päätökseen tyytyneille asianosaisille, jolloin vakuuden määrää tulee samassa suhteessa tarkistaa. Jos korvaukset on määrätty maksettaviksi toistuvaiserin, vakuus kuitenkin vapautettaisiin silloin, kun korvauksen määräämistä koskeva päätös saa lainvoiman, jos kaikki siihen mennessä eräänneet maksuerät on maksettu tai talletettu. Vakuuden vapauttamista koskevaan vesioikeuden päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta.

Pääsääntöisesti korvauspäätöksellä ei enää voitaisi puuttua lainvoimaiseen lupapäätökseen, jolla toiminnan sallittavuus siis on tullut lopullisesti ratkaistuksi. Pykälän 4 momentin tarkoituksena on antaa vesioikeudelle poikkeustapauksissa valta korvausratkaisun yhteydessä muuttaa aiemmin tekemäänsä lupapäätöstä. Muuttamismahdollisuus rajattaisiin ahtaaksi eli vain niihin tilanteisiin, joissa muutokset olisivat välttämättömiä ristiriidattoman kokonaisloputuloksen aikaansaamiseksi muun muassa korvauksen sijasta määrättävän toimenpidevelvoitteen osalta. Lupapäätöksen muuttaminen korvausratkaisun yhteydessä voisi olla välttämättömä esimerkiksi silloin, kun 11 luvun 11—13 §:ssä tarkoitettu yksilöllinen toimenpidevelvoite ei ole täyttänyt korvausvelvollisuuden tarkoitusta. Jos ratkaisulla ei muutoin muutettaisi jo asetettuja lupamääräyksiä, olisi myös mahdollista, että toisessa vaiheessa asetetaan korvauksen sijasta kokonaan uusi 11 luvun 11—13 §:n mukainen toimenpidevelvoite. Sen sijaan 2—10 luvun nojalla asetettaviin määräyksiin ei korvausratkaisussa tulisi puuttua, koska ne säännön mukaan koskevat muitakin kuin yksittäisiä korvauksen saajia, jotka sen enempää kuin yleistä etua valvovat viranomaisetkaan eivät välttämättä ole korvausasian asianosaisia. Epätarkoituksenmukaisten kalatalousvelvoitteiden tarkistaminen tapahtuisi 2 luvun 22 §:n mukaisesti erikseen.

Lain 11 luvun 7 §:n mukainen lunastusvaatimus, jota ei ole ratkaistu lupa-asian yhteydessä, voitaisiin esittää korvauksia koskevan toisen vaiheen käsittelyn yhteydessä. Tämä olisi mahdollista myös luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua korvaushakemuksen yhteydessä.

16 luvun 30 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että vesioikeuden tulisi tarvittaessa kuulla asianomaisia viranomaisia ratkaistessaan, määrättäkö asia lopputarkastukseen. Kuuleminen tulisi kyseeseen lähinnä vain niissä tapauksissa, joissa olisi epäselvyyttä, määrättäkö asia lopputarkastukseen. Tällaisia viranomaisia olisivat lähinnä ne, jotka ovat valvoneet yleistä etua asian lupakäsittelyssä kuten esimerkiksi asianomainen vesi- ja ympäristöpiiri ja kalatalousviranomaiset.

Momenttiin ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan vesioikeuden tulisi kolmen vuoden kuluessa valmistusilmoituksen saapumisesta ratkaista, määrättäkö asia lopputarkastukseen. Tällä tavoin poistettaisiin lopputarkastuksen määräämisajankohtaa koskeva epämääräisyys. Siten asian määrääminen lopputarkastukseen jäisi avoimeksi enintään kolmen vuoden ajaksi, mikäli lopputarkastusta ei määrätä pidettäväksi heti valmistusilmoituksen tekemisen jälkeen. Tämän jälkeen asiaa ei voitaisi enää määrätä lopputarkastukseen, mutta mahdollisesti ilmenevät edellyttämättömät vahingot voitaisiin edelleen käsitellä 2 luvun 27 §:n ja 11 luvun 8 §:n 3 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin alkuosan virheellinen aikamuoto ehdotetaan korjattavaksi ja samalla sanamuotoa lyhennettäväksi asiasisältöä muuttamatta. Momentin viimeinen virke ehdotetaan poistettavaksi. Katselmustoimituksessa ollut asiaa koskevan virkkeen alkuosan sisältö ilmenee jo 1 momentista. Virkkeen loppuosa taas on harhaanjohtava, koska asian määrääminen lopputarkastukseen perustuu vesioikeuden harjintaan.

16 luvun 32 §. Pykälän 2 momentin lopussa oleva maininta siitä, että 12 luvun 19 §:ssä tarkoitettua vaarantorjuntatoimia koskevan hakemuksen johdosta annettavassa 16 luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksessä voidaan ennakkokorvaus jättää määräämättä, ehdotetaan poistettavaksi. Käytännössä ennakkokorvauksia ei näissä asioissa olekaan määrätty. Ennakkokorvauksia koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi 16 luvun 24 §:n 2 momentista. Sen tilalle tuleva vakuuden asettamisvelvollisuus ei koske valtiota, joten vakuuden asettamisvelvollisuus ei vaarantorjuntatoimia koskevassa asiassa voisi tulla kysymykseenkään, koska hakijana on vesi- ja ympäristöhallitus.

16 luvun 42 a §. Pykälän 3 momentin viittaus-

säännöksessä oleva virhe ehdotetaan korjattavaksi. Momentin tarkoituksena on ollut viitata vesilain 21 luvun 9 §:ään, ei oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 9 §:ään, joista ensin mainittua on riita-asiaa ilman sanottua viittaustakin sovellettava.

17 luku. Muutoksenhaku

17 luvun 5 §. Pykälässä säädetään siitä, mille viranomaiselle valitus vesiyläioikeuden päätöksestä tehdään. Muutoksenhakutuomioistuimena haettaessa muutosta vesiyläioikeuden päätökseen hakemusasioissa ja niihin liittyvissä korvausasioissa on korkein hallinto-oikeus. Samalla kun 16 luvun 24 §:n 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaukset tiettyihin 11 luvun korvaussäännöksiin, olisi myös 17 luvun 5 §:n 1 momentista poistettava viittaus 16 luvun 24 §:n 4 momentin nojalla määrättäviin korvauksiin. Muutos olisi luonteeltaan tekninen. Samalla momenttiin sisältyvä epätarkkuus korjattaisiin käytäntöä vastaavaksi.

18 luku. Katselmustoimitus ja lopputarkastus

18 luvun 1 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muuttuneesta laista johtuva tekninen tarkistus.

18 luvun 4 §. Käsite "avustava virkamies" ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana, koska se tarkoittaa samaa kuin pykälässä jo mainittu asiantuntija.

18 luvun 5 §. Pykälää ehdotetaan teknisesti tarkistettavaksi, koska kaikissa katselmustoimituksissa pykälää ei enää voitaisi soveltaa sellaisenaan. Tarkistus tapahtuisi lisäämällä pykälään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

18 luvun 6 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi 16 luvun 24 §:n 2 momenttiin ehdotettujen muutosten vuoksi.

Lain 18 luvun 8 §:ää edeltävä *väliotsikko* "Loppukokous ja katselmustoimituksen päättäminen" ehdotetaan yleisperusteluissa selostetun loppukokouksen poistamisen vuoksi muutettavaksi muotoon "Katselmuskirjan nähtävänäpito ja katselmustoimituksen päättäminen".

18 luvun 8 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi loppukokouksen poistamisen vuoksi tarpeettomana.

18 luvun 9 §. Pykälän 1 ja 2 momenttia

ehdotetaan muutettavaksi siten, että niistä poistettaisiin loppukokousta koskevat maininnat tarpeettomina. Lisäksi 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asianosaiselle lähetettävään kokouskutsuun on liitettävä yritystä koskevan yhteenvedon lisäksi myös arvio yrityksen vaikutuksista asianosaisen oikeuteen tai etuun. Yhteenvedon ja arvion pohjana olisivat vesiasetuksen 42 ja 43 §:ssä tarkoitetut hakemuksen liitteet, jotka toimistinsinööri tarkastaa.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maininnat niistä viranomaisista, joille asiakirjat lähetetään, siirretään vesiasetuksen 74 §:ään, jossa on muutenkin lueteltu osa kyseisistä viranomaisista.

Koska olisi selvempää, että katselmuskirjan ja muiden asiakirjojen nähtävänä pitämisestä ja siitä tiedottamisesta säädetään omassa pykälässä, ehdotetaan katselmuskirjaa koskevat maininnat 2 ja 3 momentista poistettaviksi ja siirrettäviksi 9 a §:ään.

18 luvun 9 a §. Lukuun lisättäväksi ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, miten hakemuksen, suunnitelman ja katselmuskirjan nähtävänä pitämisestä tiedotetaan, miten ja missä asiakirjat pidetään nähtävänä sekä keille jäljennös katselmuskirjasta toimitetaan.

Asiakirjojen nähtävänä pitämisestä tiedotettiin ja asiakirjat pidettäisiin 1 momentin mukaan nähtävänä samalla tavalla kuin voimassa olevan lain mukaisessa katselmustoimituksessa. Asiakirjojen nähtävänäoloaika olisi kuitenkin 45 päivää. Voimassa olevan 9 §:n mukaan asiakirjat pidetään nähtävänä ennen loppukokousta vähintään 30 päivää. Kuulutukseen tulee ehdotuksen mukaan merkitä nähtäväsipänpäivän lisäksi nähtävänäoloajan päättymisaika, koska se ei enää päättyisi loppukokoukseen.

Asianosaiselle lähetettävään kokouskutsuun on toimitustinsinöörin 2 momentin mukaan liitettävä katselmuskirjaa koskevan yhteenvedon lisäksi myös vahingon asianosaiselle yrityksestä aiheutuvista selvityksistä, haitoista ja muista edunmenetyksistä ja toimitusmiesten esitys niiden korvaamiseksi.

Jäljennös katselmuskirjasta toimitettaisiin 3 momentin mukaan samoille viranomaisille kuin voimassa olevan 9 §:n 3 momentin nojalla.

18 luvun 10 §. Ehdotuksen mukaan asianosaisten muistutukset, vaatimukset ja huomau-

tukset sekä vaikutusalueen asukkaiden ja yhteisöjen sekä viranomaisien lausunnot tulee tehdä kirjallisesti vesioikeudelle.

Voimassa olevan lain mukaan asianosaisilla on 60 päivää loppukokouksen jälkeen aikaa tehdä muistutus. Viranomaisilla on 60 päivää aikaa lausunnon antamiseen katselmuskirjan saamisesta eli se päättyy noin 30 päivää aikaisemmin kuin asianosaisilla. Ehdotuksen mukaan sekä asianosaisia että viranomaisia koskeva aika yhtenäistettäisiin 45 päiväksi eli asiakirjojen nähtävänäoloajaksi. Pykälää on myös tarkistettava loppukokouksen poistamisen vuoksi. Muutokset tehtäisiin 1—3 *momenttiin*. Samalla puhevallan säilyttämisperusteita koskevaan 1 *momenttiin* tehtäisiin ehdotettua 16 luvun 6 §:ää vastaava tarkistus ja täydennys. Vastaavasti pykälän 4 *momenttiin* ehdotetaan 16 luvun 6 §:n 2 *momenttia* vastaavaa täydennystä.

18 luvun 11 §. Asiakirjojen lähettämistä vesioikeudelle ehdotetaan 1 *momentissa* aikaistettavaksi. Loppukokouksen poistamisen vuoksi asiakirjat on mahdollista toimittaa vesioikeuteen samaan aikaan kun ne toimitetaan kuntaan nähtäväksi. Voimassa olevan lain mukaan asiakirjat on lähetettävä vesioikeudelle 30 päivän kuluessa viimeisestä loppukokouksesta.

Toimitus katsottaisiin päättyneeksi, kun katselmuskirja ja muut asiakirjat on toimitettu vesioikeudelle. Sen jälkeen toimitusinsinöörin tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että katselmuskirjan, hakemuksen ja tarkastetun suunnitelman nähtävänä pitämistä koskeva kunnan ilmoitustaululla ollut kuulutus toimitetaan vesioikeuteen.

Ehdotettu uusi 2 *momentti* selkeyttäisi tilanetta sen suhteen, kuka maksaa vesioikeuden toimitusinsinööriltä pyytämän lausunnon antamisesta mahdollisesti aiheutuvat matka- ja muut kustannukset. Ehdotuksen mukaan niihin sovellettaisiin 21 luvun 11 §:ää eli ne kuuluisivat katselmustoimituksesta aiheutuviin, pääsääntöisesti hakijan maksettaviin kuluihin.

18 luvun 13 §. Lopputarkastuksissa on lähinnä käytännön syistä tutkittu ja ehdotettu korvattaviksi kaikki luvan myöntämisen jälkeen aiheutuneet ja aiheutuvat edellyttämättömät vahingot. Viime aikaisessa oikeuskäytännössä menettelyä on pidetty oikeana. Pykälän 1

momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lopputarkastuksessa tutkittaisiin luvan myöntämisen jälkeen syntyneet vahingot. Tarvittaessa määrättäisiin, onko ja mihin määrään maksettava korvausta.

Momentissa oleva kirjoitusvirhe ”sellaista” ehdotetaan korjattavaksi muotoon ”sellaisia”.

Pykälän 2 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että lopputarkastuksessa laadittuun lausuntoon sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin katselmuskirjaan lausunnon nähtävänä pitämisestä, kuuluttamisesta, tiedottamisesta ja sitä koskevien muistutusten toimittamisesta vesioikeuteen.

21 luku. Erityisiä määräyksiä

21 luvun 11 §. Nykyisin valtion viranomaisen joutuu maksamaan kirjeiden postituskulut. Tämän vuoksi ehdotetaan 1 *momenttia* täydennettäväksi siten, että katselmustoimituksesta aiheutuvista postituskuluista vastaa hakija samalla tavoin kuin muistakin pykälässä lueteluista toimituksen kuluista.

Voimaantulosäännös. Asiat, jotka ovat vireillä lain tullessa voimaan, käsiteltäisiin loppuun ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Vesioikeus voisi kuitenkin yksittäistapauksessa määrätä muutetut menettelysäännökset noudatettaviksi.

Ehdotettuja 2 luvun 12 §:n 1 *momenttia* sekä 22 ja 22 b §:ää sovellettaisiin myös aikaisemmin vesilain nojalla annettuihin päätöksiin. Myös vesilakia vanhemman lainsäädännön nojalla asetettujen kalataloudellisten velvoitteiden tarkistaminen tapahtuisi mainittujen 22 ja 22 b §:n nojalla siten kuin 2 luvun 22 c §:ssä ehdotetaan.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 16 luvun 6 a—6 c § sekä 18 luvun 6 ja 8 §,

sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 6 a § muutettuna 2 päivänä huhtikuuta 1990 ja 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetuilla laeilla (308/90 ja 629/91), 16 luvun 6 b ja 6 c § sekä 18 luvun 6 ja 8 § mainituissa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa,

muutetaan 2 luvun 5 §, 6 §:n 2 momentti, 12, 22 ja 22 b §, 26 §:n 5 momentti, 27 §:n 2 momentti ja 28 §:n 3 momentti, 6 luvun 11 §:n 5 momentti, 7 luvun 6 a §, 8 luvun 25 §:n 3 momentti, 10 luvun 24 §:n 1 ja 3 momentti, 24 a §:n 3 momentti, 24 b §:n 2 momentti ja 27 §:n 5 momentti, 11 luvun 8 §:n 1 momentti sekä 14 ja 21 §, 16 luvun 1 §:n 2 momentti, 5 ja 6 §, 7 §:n 1 momentti, 18 §, 24 §:n 2—4 momentti, 30 §, 32 §:n 2 momentti ja 42 a §:n 3 momentti, 17 luvun 5 §:n 1 momentti, 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 4 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 §:n 1—3 momentti sekä 10, 11 ja 13 § sekä 21 luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 5, 22 ja 22 b § sekä 28 §:n 3 momentti, 8 luvun 25 §:n 3 momentti, 10 luvun 24 §:n 1 momentti, 24 a §:n 3 momentti, 24 b §:n 2 momentti ja 27 §:n 5 momentti, 11 luvun 8 §:n 1 momentti, 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 24 §:n 2—4 momentti, 17 luvun 5 §:n 1 momentti ja 21 luvun 11 §:n 1 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), 2 luvun 26 §:n 5 momentti 6 päivänä elokuuta 1982 annetussa laissa (606/82), 6 luvun 11 §:n 5 momentti, 7 luvun 6 a § ja 16 luvun 6 § mainituissa 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa, 11 luvun 21 § ja 16 luvun 32 §:n 2 momentti 11 päivänä lokakuuta 1963 annetussa laissa (453/63), 16 luvun 5 § muutettuna mainituilla 2 päivänä huhtikuuta 1990 ja 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetuilla laeilla, 16 luvun 18 § ja 42 a §:n 3 momentti 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1015/93), 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 4 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 §:n 1—3 momentti sekä 10 ja 11 § mainituissa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa, 18 luvun 13 § osittain muutettuna mainitulla 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (467/87) ja 21 luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohta 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (468/87), sekä

lisätään 2 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (467/87), uusi 3 momentti, lukuun uusi 22 c §, luvun 29 §:ään uusi 3 momentti, 8 lukuun säännöstely-yhtiötä koskevan väliotsikon edelle uusi 10 b §, 10 lukuun uusi 32 §, 11 lukuun uusi 14 a—14 c §, 12 luvun 16 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 momentti siirtyy 2 momentiksi, 16 lukuun uusi 11 a—11 c §, 18 luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 9 a § seuraavasti:

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

5 §

Rakentamiseen ei saa myöntää lupaa, jos rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa tai aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka jos se suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

6 §

— — — — —
Jos rakentamisesta edellä mainittujen säännösten mukaisesti toteutettuna aiheutuu 1 mo-

mentissa tarkoitettua suurempi yleisen tai yksityisen edun loukkaus tai rakentamiseen muutoin ei 1 momentin nojalla voida myöntää lupaa, on, jollei tämän luvun 5 §:stä muuta johdu, luvan myöntämisen edellytyksenä, että rakentamisesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Hyöty on määrättävä siten kuin tämän luvun 11 §:ssä säädetään ja, jos hakijalle samalla myönnetään tämän luvun 7—9 §:ssä tarkoitettu oikeus, on oikeuden myöntämisestä saatava hyöty ja aiheutuva edunmenetys myös otettava huomioon.

— — — — —

12 §

Rakentamista koskevassa lupapäätöksessä on määrättävä aika, enintään kymmenen vuotta, jonka kuluessa rakennustyö on tehtävä. Tätä aikaa voidaan, jos erityistä syytä siihen on, ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta kohtuullisesti pidentää. Pidentämistä koskevassa päätöksessä voidaan tarvittaessa tarkistaa tai täydentää lupapäätöksen määräyksiä. Jollei työtä olennaisilta osiltaan ole suoritettu ennen lupapäätöksessä määrätyn tai pidennetyn ajan päättymistä, on lupa ja siinä tarkoitettua toimenpidettä varten toisen omaisuuteen myönnetty käyttöoikeudet katsottava rauenneiksi. Sama koskee myös toiselle kuuluvaa omaisuutta, jolle omistusoikeus ole jo siirtynyt luvan saajalle. Luvan raukeamisesta luvanhaltijan hakemuksesta säädetään 11 luvun 21 §:ssä.

Päätöksessä tarkoitettuun rakennustyöhön on ryhdyttävä vesioikeuden määräämässä, enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa on muutoin katsottava rauenneeksi. Vesioikeus voi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määrää aikaa enintään kolmella vuodella.

Rakennustyön päättymisestä ja rakennelman käyttöönotosta on vesioikeuden määräämänä aikana tehtävä ilmoitus vesioikeudelle ja 21 luvussa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle siten kuin 16 luvun 30 §:n 1 momentissa säädetään.

14 §

Rakentamisesta annettujen vedenkorkeutta ja -juoksutusta koskevien määräysten tarkistamisesta tai niihin liittyvien uusien määräysten asettamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 8 luvun 10 b §:ssä säädetään.

22 §

Jos vesistöön rakentamisesta aiheutuu kalastolle tai kalastukselle ilmeistä vahinkoa, on luvan saaja velvoitettava ryhtymään toimenpiteisiin kalastolle tai kalastukselle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi sekä tarvittaessa toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailuun sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu (*kalatalousvelvoite*). Toimenpiteenä voi rakentamisen ja sen vaikutusten laadun mukaan olla

kalanistutus, kalatie tai muu toimenpide tai näiden yhdistelmä.

Jos kysymyksessä olevaa vesistöä varten on laadittu kalatalousviranomaisen hyväksymä suunnitelma kalaston suojelemiseksi, vesioikeuden on otettava se tarpeen mukaan huomioon kalatalousvelvoitteesta määrättäessä. Sama on voimassa kalastuslaissa (286/82) tarkoitusta kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suorittaminen rakentajan toimesta aiheuttaisi niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna hänelle kohtuuttomia kustannuksia taikka kalatalousvelvoitteen määräämistä ei muusta syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, rakentaja on määrättävä suorittamaan kalatalousvelvoitteen tai sen osan asemesta siten korvattavan velvoitteen kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu kalatalousviranomaisen käytettäväksi 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamiseen (*kalatalousmaksu*) sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu. Vesioikeus voi tarvittaessa antaa maksunsaajalle määräyksiä maksun käytöstä.

Vesioikeus voi hakemuksesta muuttaa kalatalousvelvoitetta ja kalatalousmaksua koskevia määräyksiä, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Kalataloudellisesti epätarkoituksenmukaiseksi osoittautunutta velvoitetta voidaan lisäksi tarkistaa, jos velvoitteen kalataloudellista tulosta voidaan parantaa sen toteuttamiskustannuksia merkittävästi lisäämättä.

22 b §

Jos kalatalousmaksu on määrätty vuosittain suoritettavaksi ja sen perusteena oleva kustannustaso on muuttunut, kalatalousviranomainen perii maksun kustannustason nousua vastaavasti tarkistettuna, vaikka sitä ei ole 22 §:n 4 momentissa mainituin tavoin muutettu. Tarkistus tehdään täysin kymmenin prosentein ja muutoin vesioikeuden määräämiä perusteita noudattaen. Jos tarkistuksesta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa hakemuksella vesioikeuden ratkaistavaksi.

Kalatalousviranomainen on velvollinen viipymättä palauttamaan maksuvelvolliselle sen osan 1 momentissa mainitulla viranomaisen päätöksellä peritystä kalatalousmaksusta, joka ylittää vesioikeuden päätöksellä myöhemmin määrätyn maksun suuruuden.

22 c §

Edellä 22 §:n 4 momentissa ja 22 b §:ssä säädetty koskee myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuja vastaavia määräyksiä. Ensimmäisen kerran 22 b §:ään perustuvasta maksun tarkistamisesta päättää kuitenkin hakemuksesta vesioikeus. Tarkistamisen edellytyksenä on, että sitä on pidettävä yleisen tai tärkeän yksityisen edun kannalta tarpeellisenä. Vesioikeuden tulee päätöksessään ottaa huomioon maksun määrittämisestä kuluneen ajan pituus ja muut asiaan vaikuttavat näkökohdat.

26 §

Vesioikeuden tulee määrätä, onko lupapäätöksessä määrätty korvaukset tai osa niistä suoritettava ennen töidenaloittamisluvassa tarkoitettuihin töihin ryhtymistä. Korvaus saadaan nostaa hyväksyttävää vakuutta vastaan. Tässä momentissa tarkoitettuun vesioikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

27 §

Omistajan velvoittamista edellä tarkoitettujen korvauksen tai toimenpiteen suorittamiseen on edunmenetyksen kärsineen haettava vesioikeudelta. Asia on pantava vireille, jollei rakentamislupapäätöksessä sitä varten ole varattu pitempää aikaa, kymmenen vuoden kuluessa 12 §:n 3 momentissa tarkoitettujen valmistusilmoituksen tekemisestä tai, jos rakennustyötä ei ole saatettu loppuun ennen valmistusilmoituksen tekemistä, rakennustyön loppuun saattamisesta. Tästä määräajasta riippumatta voidaan korvausta kuitenkin hakea rakennelman sortumisesta tai muusta arvaamattomasta syystä aiheutuvasta vahingosta.

28 §

Tämän pykälän säännösten estämättä sovelletaan, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään. Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevan määräyksen muuttamisesta säädetään erikseen.

29 §

Tämän pykälän säännösten estämättä sovel-

letaan, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään. Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevan määräyksen muuttamisesta säädetään erikseen.

6 luku

Ojitus

11 §

Ojitustoimituksessa vahvistetun suunnitelman toteuttamismääräajasta on voimassa, mitä 2 luvun 12 §:n 1 momentissa säädetään vesioikeuden lupaan perustuvan rakennustyön määräajasta. Toimitukseen sovelletaan, mitä vesioikeudesta sanotussa lainkohdassa säädetään.

7 luku

Vesistön järjestely

6 a §

Järjestelyyn, johon sisältyy vesistön vedenjuoksun säännöstelyä, sovelletaan 8 luvun 10 a ja 10 b §:ää. Tällöin järjestelystä on voimassa, mitä sanotussa pykälässä säädetään säännöstelystä.

8 luku

Vesistön säännöstely

10 b §

Jos tämän lain tai aikaisemmin voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun lupaan perustuvasta säännöstelystä aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia eikä päätökseen ole sovellettava 10 a §:ää, asianomaisen vesi- ja ympäristöpiiriin tulee riittävässä yhteistyössä luvan haltijan, säännöstelystä hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia. Vesi- ja ympäristöpiiriin tulee tarvittaessa kuulua muitakin asianosaistahoja.

Kun 1 momentissa tarkoitettu selvitys on tehty, vesi- ja ympäristöpiiri, kalatalousviranomainen tai kunta voi, jollei 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää, hakea vesioikeudessa lupaehojen tarkistamista tai uusien määräysten asettamista.

Tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä

yleisen edun kannalta saatava hyöty on olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään muuttaa olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta eikä huomattavasti vähentää säännöstelystä saatua kokonaishyötyä. Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, vesioikeus voi, jollei hakemusasiakirjoissa ole riittävää selvitystä, määrätä myös luvan haltijan toimittamaan vesioikeudelle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän vesioikeuden päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvanhaltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa vesioikeuteen, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan. Tarkistamista suoritettaessa noudatetaan soveltuvin osin 10 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä.

Tarkistamisesta aiheutuvat vahingot, haitat ja muut edunmenetykset, jolleivät ne ole vähäisiä, määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin 11 luvun säännöksiä. Korvaukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos tarkistamisella ei ole pääasiassa paikallista merkitystä. Säännöstelystä saatavan hyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

25 §

Säännöstelymaksun tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä säädetään kalatalousmaksun tarkistamisesta.

10 luku

Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet

24 §

Vesioikeus voi hakemuksesta myöntää luvan sellaiseen jäteveden johtamiseen tai muuhun toimenpiteeseen, joka 1 luvun 19 ja 20 §:n mukaan on kielletty. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimenpiteestä aiheutuva haitta on katsottava saatavaan etuun verrattuna suhteellisen vähäiseksi eikä jäteveden tai muun vesistöä pilaavan aineen poistaminen taikka tällaisten aineiden vesistöön pääsyn estäminen ole kohtuullisin kustannuksin muulla tavoin mahdollista. Haitan ja edun vertailussa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten toimintaa voi-

daan harjoittaa mahdollisimman haitattomasti, sekä hakemuksessa tarkoitettua toimenpiteestä aiheutuvan haitan ja toimenpiteestä saatavan edun merkitykseen yleiseltä kannalta katsottuna.

Toimenpiteestä johtuva vahinko, haitta ja muu edunmenetys on korvattava ottaen 11 luvun 10 §:n estämättä huomioon, mitä tämän luvun 24 b §:ssä säädetään luvan määräaika-suudesta ja mahdollisuudesta tarkistaa toistaiseksi myönnetyn luvan määräyksiä.

24 a §

Jos jäteveden tai muun aineen päästämisestä saattaa aiheutua sellaisia seurauksia, joita 2 luvun 22 §:ssä tarkoitetaan, on lupapäätökseen otettava tarpeelliset määräykset kalatalousvelvoitteesta tai kalatalousmaksusta. Niistä on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 ja 22 b §:ssä säädetään.

24 b §

Toistaiseksi myönnettyä lupaa koskevassa päätöksessä tulee määrätä, mihin mennessä hakemus on tehtävä luvan määräysten tarkistamiseksi ja mitkä selvitykset tuolloin on esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Jos luvan haltija ei ole tehnyt määräajassa hakemusta, vesioikeus voi valvontaviranomaisen taikka haittaa tai vahinkoa kärsivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa.

27 §

Vesien suojelemuksen tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä säädetään kalatalousmaksun tarkistamisesta.

32 §

Tämän luvun säännösten nojalla myönnettävässä luvassa tarkoitettuun toimenpiteeseen on ryhdyttävä lupaviranomaisen määräämässä, enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa muutoin raukeaa. Lupaviranomainen voi erityisestä

syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määräaika enintään kolmella vuodella. Määräajan pidennys ei aiheuta muutosta siihen, mitä edellä 24 b §:ssä säädetään. Lupaviranomainen voi myös määrätä luvan haltijan ilmoittamaan valvontaviranomaiselle 24 a §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamisesta.

11 luku

Korvaukset

8 §

Kun johonkin toimenpiteeseen tämän lain nojalla annetaan lupa, on myös määrättävä, onko tiedossa olevasta vahingosta, haitasta taikka muusta edunmenetyksestä sekä mihin määrään suoritettava korvausta, jollei 16 luvun 24 §:stä johdu muuta.

14 §

Samalla kun annetaan korvausvelvollisuudesta ratkaisu, on määrättävä, milloin ja miten korvaus on suoritettava.

Eräpäivän jälkeiseltä ajalta on viran puolesta määrättävä maksettavaksi korkoa sen mukaan kuin korkolaissa (633/82) säädetään viivästyskorosta.

14 a §

Lupapäätöksessä on annettava määräykset siitä, milloin niihin päätökseen perustuviin toimenpiteisiin, joista korvausta on suoritettava, saadaan ryhtyä.

Kertakaikkinen rahakorvaus on määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti tallettavaksi vesioikeuden määräämänä aikana ennen korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen ryhtymistä, jolleivät asianosaiset toisin sovi taikka 2 luvun 26 §:stä tai 16 luvun 24 §:n 2 momentista muuta johdu. Korvaus on kuitenkin maksettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun päätös sai lainvoiman.

Jos kuitenkin edellä 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen saadaan ryhtyä ennen korvauksen määräämistä, maksamista tai tallettamista tai jos siihen jo on ryhdytty 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, on kertakaikiselle korvaukselle siitä lukien, kun toimenpiteeseen on ryhdytty, määrättävä suoritettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka. Korvaus 16 luvun 24 §:n 2 momentissa

tarkoitetuissa tapauksissa on määrättävä maksettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluttua korvauspäätöksen antamisesta, jos luvassa tarkoitettu toiminta on aloitettu.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään kertakaikkisista korvauksista, on soveltuvin osin voimassa niistä toistuvaiskorvausten maksueristä, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

14 b §

Korvauksen maksajalla on oikeus vaatia perusteetta tai liikaa maksetun korvauksen palauttamista hakemuksella vesioikeudessa. Takaisinmaksua ei tarvitse suorittaa, jos vesioikeus tai, jos asia on muutoksenhakuasteessa käsiteltävänä, muutoksenhakuviranomainen maksetun määrän vähäisyyden ja olosuhteet muutoin huomioon ottaen niin määrää.

14 c §

Korvaus sellaisesta vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä, jota tarkoitetaan tämän luvun 8 §:n 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja 4 momentissa, 21 §:ssä tai 18 luvun 13 §:ssä, on määrättävä maksettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluttua päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Päätöksessä on määrättävä maksettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka siitä hetkestä, jolloin korvausvaatimus esitettiin tai sitä koskevan korvauskysymyksen käsittely muutoin tuli vireille. Toistuvaiskorvausten osalta tätä pykälää sovelletaan kuitenkin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

21 §

Sellaisesta erityisestä menetyksestä, joka on aiheutunut tässä laissa tarkoitettun luvan myöntämisen ja toimenpiteeseen ryhtymisen tai luvan raukeamisen välisenä aikana ja josta ei ole määrätty maksettavaksi korvausta, voidaan vaatia korvausta hakemuksella vesioikeudessa.

Jos luvan saajan on 14 a §:n 2 momentin nojalla maksettava korvaus tai osa siitä ennen toimenpiteen aloittamista, ja hän sittemmin ilmoittaa luopuvansa yrityksestä, jota ei ole aloitettu, vesioikeus voi luvanhaltijan hakemuksesta todeta luvan rauenneeksi ja poistaa siinä asetetun korvausvelvollisuuden. Samalla voidaan kuitenkin määrätä korvaus edellä 1 momentissa tarkoitetusta erityisestä menetyk-

sestä. Päätös voidaan kokonaan tai osittain määrätä täytäntöönpantavaksi muutoksenhastusta huolimatta.

12 luku

Erinäisiä säännöksiä

16 §

Luvan saajan on ennen rakennustyöhön taikka jätevesien johtamiseen tai muuhun pilaavaan toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava asianomaiselle valvontaviranomaiselle toimenpiteen aloittamisen ajankohta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Jos hakija on 2 luvun 26 §:n 3 momentin tai 16 luvun 24 §:n 3 momentin nojalla velvoitettu asettamaan vakuus, ilmoitukseen on liitettävä selvitys vakuudesta.

16 luku

Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

Hakemusasiat

1 §

Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset sekä, jos hakemus tarkoittaa luvan saamista yritystä tai toimenpidettä varten, tarvittava suunnitelma ja selvitys yrityksen tai toimenpiteen vaikutuksista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Jos hakemuksessa tarkoitettua yrityksen vaikutusten ja siitä aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen havaitaan välttämättömäksi eikä tarvittavaa selvitystä voida saada tämän luvun 6 ja 11 a §:ssä säädetyllä tavalla, vesioikeuden on määrättävä hakemusasia tai, jos kysymys on tämän luvun 24 §:ssä tarkoitettua menettelyä, myös hakemusasian erikseen ratkaistava osa käsiteltäväksi katselmustoimituksessa 18 luvun mukaisesti.

Vesioikeus voi erityisestä syystä määrätä katselmustoimituksen jaettavaksi eri osiin tai määrätä asian muissakin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa käsiteltäväksi vain joltakin osalta katselmustoimituksessa.

6 §

Jollei katselmustoimitusta pidetä, on hake-

muksesta, jos tämän luvun 9 §:stä ei muuta johdu, annettava tieto niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden varaamiseksi muistutusten ja vaatimusten tekemiseen hakemuksen johdosta. Muistutukset ja vaatimukset on puhevallan menettämisen uhalla tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti 7 §:ssä tarkoitettuna kuulutuksen nähtävänäoloaikana. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos vesioikeus on asianomaisen etuihin vaikuttavalla tavalla poikennut tiedoksiannetusta hakemuksesta tai jos olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet taikka jos puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta. Puhevaltaa ei myöskään ole menettänyt se, jonka osalta asian tiedoksiantamisessa ei ole menetelty säännösten mukaisesti.

Jos asianosaisen puhevalta perustuu oikeuteen, joka kohdistuu kiinteistöön tai 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun yritykseen tai laitokseen, sovelletaan 1 momentin säännöksiä puhevallasta myös hänen seuraajaansa.

7 §

Jollei tämän luvun 9 §:stä muuta johdu, hakemus on annettava tiedoksi kuulutuksella, jossa on ilmoitettava, mitä tämän luvun 6 §:n mukaisesti on noudatettava muistutuksia ja vaatimuksia tehtäessä. Kuulutus on pantava vesioikeuden virkahuoneistossa yleisesti nähtäväksi ja saatettava niissä kunnissa, joiden alueelle hakemuksessa tarkoitettua yrityksen vaikutukset ulottuvat tai joiden vesioloja asia muutoin koskee, tiedoksi sillä tavoin, kuin julkisista kuulutuksista säädetään. Kuulutus on pidettävä nähtävänä kolmenkymmenen päivän ajan vesioikeuden määräämästä päivästä, jollei vesioikeus asian laadun perusteella ole määrännyt tätä pitempää, enintään neljänkymmenen viiden päivän määräaika. Kappale hakemusta ja sen liitteitä on sanotussa tarkoituksessa toimitettava asianomaiseen kuntaan pidettäväksi nähtävänä kuulutuksessa mainitussa paikassa.

11 a §

Vesioikeus voi tässä luvussa tarkoitettua tiedoksiantamisen jälkeen määrätä suoritettavaksi selvitysmenettelyn, jos se on tarpeen asian ratkaisemiseen vaikuttavan selvityksen saamiseksi eikä selvitystä muutoin voida vaikeuksista saada. Selvitysmenettelyssä on suoritettava ve-

sioikeuden määräämä lisätutkimus ja laadittava siitä lausunto.

Vesioikeuden on ilmoitettava asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille asian määräämisestä selvitysmenettelyyn. Selvitysmenettelyn suorittaa vesi- ja ympäristöpiirin määräämä, vesi- ja ympäristöhallinnon palveluksessa oleva virkamies tai työsopimussuhteinen henkilö, jolla on asiantuntemusta selvitettävän osakysymyksen alalta. Työsopimussuhteisesta henkilöstä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään tai sen nojalla määrätään vastaavaan tehtävään määrätystä virkamiehestä. Vesi- ja ympäristöpiirin on ilmoitettava määräyksestä vesioikeudelle ja vesi- ja ympäristöhallitukselle.

11 b §

Selvitysmenettelyssä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi, jos vesioikeus on niin määrännyt. Kutsu on lähetettävä asianosaisille tiedossa olevalla postiosoitteella vähintään seitsemän päivää ennen kokousta tai maastotarkastusta. Kutsussa on mainittava, missä asiakirjat pidetään nähtävinä. Kokouksessa tai maastotarkastuksessa esitetyt vaatimukset tai selvitykset on merkittävä pöytäkirjaan.

11 c §

Selvitysmenettelyssä laadittava lausunto ja muut asiakirjat on toimitettava vesioikeudelle viimeistään kuudenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun asianomainen henkilö määrättiin tehtävään. Erityisestä syystä vesioikeus voi poiketa määräajasta.

Selvitysmenettelyn kustannuksista on voimassa, mitä katselmustoimituksen kustannuksista säädetään.

18 §

Jos vesioikeus havaitsee 18 luvussa tarkoitetun katselmustoimituksen puutteelliseksi, se voi määrätä pidettäväksi uuden tai täydentävän katselmustoimituksen taikka edellä tarkoitetun selvitysmenettelyn.

24 §

Vesioikeus voi, jos yritystä koskevan luvan edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, ratkaista hakemusasian muilta kuin yrityksestä aiheutuvien vahinkojen, haittojen ja muiden edunmenetysten johdosta suoritettavien rahakorvaus-

ten osalta, jos hankkeesta aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen kohtuuttomasti viivästyttäisi lupa-asian ratkaisemista. Korvaus omaisuuden lunastamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta on kuitenkin määrättävä luvan myöntämisen yhteydessä. Vesioikeus voi myös määrätä jonkin toimenpiteestä aiheutuvan vahingon korvaamisen ratkaistavaksi myöhemmin, jos siihen tarpeellisen selvityksen puuttuessa on erityistä syytä. Tällöin luvan saaja on velvoitettava hankkimaan tarvittava selvitys ja hakemaan korvausratkaisun täydentämistä. Vesioikeuden päätös siirtää korvauskysymys erikseen ratkaistavaksi ei estä vahingonkärsijää erikseen hakemasta korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitetussa lupapäätöksessä hakija on, jollei hakijana ole valtio, kunta tai kuntayhtymä, velvoitettava asettamaan ennen luvassa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä tai, jos siihen on jo ryhdytty, vesioikeuden määräämässä ajassa pankkitakaus tai muu hyväksyttävä vakuus toiminnasta aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta. Vakuus asetetaan lääninhallitukselle. Vesi- ja ympäristöpiirin tulee, jollei vesioikeus erityisestä syystä toisin määrää, valvoa korvauksensaajatahon etuja vakuuden asettamisessa sekä tarvittaessa toimia vakuuden rahaksi muuttamista ja varojen jakamista koskevista asioista. Vakuuden määrää on tarvittaessa tarkistettava, kunnes korvausasia on tullut ratkaistuksi tai sen mukaan kuin korvauksia on maksettu tai muun säännöksen nojalla talletettu. Vesioikeuden tulee vapauttaa vakuus, kun korvausvelvollisuus on tullut täytetyksi tai kun korvausta koskeva päätös on saanut lainvoiman eikä toimintaa sitä ennen ole aloitettu. Jos korvaukset määrätään maksettaviksi toistuvaiserein, vakuus kuitenkin vapautetaan, kun korvauksen määräämistä koskeva päätös saa lainvoiman, jos kaikki siihen mennessä erääntyneet maksuerät on maksettu tai muun säännöksen nojalla talletettu. Vakuuden vapauttamista koskevaan vesioikeuden päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Antaessaan myöhemmin päätöksen siltä osin, jolta asiaa ei vielä ole ratkaistu, vesioikeus voi tehdä aikaisempaan päätökseensä ainoastaan sellaisia muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ristiriitaisten tai ilmeisen epätarkoituksenmukaisten määräysten poistamiseksi.

30 §

Kun yritys tai toimenpide, jota varten on annettu lupa, on suoritettu, taikka laitos tai rakennelma, jonka tekemiseen lupapäätöksessä on myönnetty oikeus, on saatu valmiiksi, on luvan saajan tai sen, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, kirjallisesti ilmoitettava siitä vesioikeudelle ja 21 luvussa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle sen ajan kuluessa, joka lupapäätöksessä on sanotun ilmoituksen tekemistä varten määrätty (*valmistumisilmoitus*). Ilmoituksen saatuaan vesioikeus voi asianomaisia viranomaisia tarpeen mukaan kuultuaan määrätä suoritettavaksi 18 luvussa säädetyn lopputarkastuksen. Määräys lopputarkastuksesta on annettava kolmen vuoden kuluessa valmistusilmoituksen saapumisesta lukien.

Hakemusasiassa, jossa ei ole pidetty katselmustoimitusta, ei lopputarkastusta saa määrätä suoritettavaksi, ellei vesioikeus viranomaisen tai asianomaisen vaatimuksen johdosta tai muutoin harkitse siihen olevan erityistä syytä.

32 §

Käsitellessään 12 luvun 19 §:ssä tarkoitettua hakemusta vesioikeus voi niin ikään poiketa edellä tässä luvussa olevista menettelyä koskevista säännöksistä.

42 a §

Todistajalle ja asiantuntijalle maksettavasta korvauksesta on voimassa, mitä 21 luvun 9 §:ssä säädetään.

17 luku

Muutoksenhaku

5 §

Muutoksenhakutuomioistuimena haettaessa muutosta vesiylioikeuden päätökseen hakemusasiassa on korkein hallinto-oikeus. Tämä koskee kuitenkin yksinomaan korvauksesta tehtävää valitusta vain, jos kysymys on 11 luvun 8 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettua vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä, sellaiseksi luettuna myös edunmenetyks, joka johtuu tämän lain nojalla myönnetystä oikeudesta tai määrätystä rajoituksesta, taikka jos korvausvaatimus on käsitelty hakemusasian

yhteydessä edellä mainitun pykälän 2 tai 3 momentin nojalla.

18 luku

Katselmustoimitus ja lopputarkastus

1 §

Jos vesioikeus 16 luvun 5 tai 13 a §:n nojalla määrää pidettäväksi katselmustoimituksen, sen on ilmoitettava siitä vesi- ja ympäristöhallitukselle. Vesioikeuden on määrättävä vesi- ja ympäristöhallituksen ehdotuksesta katselmustoimitusta varten toimitusinsinööri, joka toimii toimitusmiesten puheenjohtajana. Vesioikeus voi vesi- ja ympäristöhallituksen, toimitusinsinöörin tai asianomaisen pyynnöstä määrätä ylimääräiseksi toimitusmieheksi erityisen alan asiantuntijan, jos sitä on pidettävä katselmustoimituksen suorittamisen kannalta tarpeellisena.

4 §

Katselmuskokouksen jälkeen toimitusmiesten on perehdyttävä paikan päällä yrityksen vaikutuksiin ja olosuhteisiin. Toimitukseen määrätyn asiantuntijan on annettava lausuntonsa alansa kysymyksistä.

5 §

Jos katselmustoimituksen kohde on 16 luvun 5 §:n nojalla määrätty suppeammaksi kuin hakemus tai jos asiassa on sovellettu 16 luvun 24 §:n 2 momenttia, edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä noudatetaan kuitenkin vain soveltuvin osin.

Katselmuskirjan nähtävänäpito ja katselmustoimituksen päättäminen

9 §

Kutsu katselmuskokoukseen on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueelle yrityksen vaikutusten voidaan otaksua ulottuvan. Lisäksi kutsu on erikseen annettava tiedoksi noudattamalla 16 luvun 8 §:ssä olevia hakemuksen tiedoksiantamista koskevia säännöksiä sekä julkaisemalla

se ainakin yhdessä edellä mainittuihin kuntiin yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Kokouskutsuun on liitettävä lyhyt yhteenvedo yrityksestä ja asianosaiselle erikseen tiedoksiannettavaan kokouskutsuun lisäksi arvio yrityksen vaikutuksista asianosaisen oikeuteen tai etuun.

Ennen katselmuskokousta on hakemus ja suunnitelma pidettävä yleisesti nähtävänä 1 momentissa tarkoitetuissa kunnissa vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta. Asiakirjojen nähtävänä pitämisestä on kokouskutsussa ilmoitettava.

Jäljennös asiakirjoista on lähetettävä asianomaisille viranomaisille siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

9 a §

Hakemuksen, suunnitelman ja katselmuskirjan nähtävänä pitämisestä on toimitusinsinöörin tiedotettava 9 §:ssä mainitulla tavalla. Mainitut asiakirjat on pidettävä 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa kunnissa nähtävinä neljäkymmentäviisi päivää kuulutuksessa mainittavana aikana.

Asiakirjojen nähtävänä pitämistä koskevassa kuulutuksessa on mainittava, miten asianosaisten on meneteltävä puhevaltansa valvomiseksi vesioikeudessa. Asianosaiselle erikseen tiedoksiannettavaan kuulutukseen on toimitusinsinöörin liitettävä lyhyt yhteenvedo katselmuskirjasta ja ote katselmuskirjasta siltä osin kuin se koskee yrityksestä asianosaiselle aiheutuvia vahinkoja, haittoja ja muita edunmenetyksiä sekä niiden korvaamista.

Jäljennös katselmuskirjasta on toimitettava hakijalle sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitetuille viranomaisille.

10 §

Sen, joka haluaa tehdä muistutuksia, vaatimuksia tai huomautuksia hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta, on puhevaltansa menettämisen uhalla esitettävä ne vesioikeudelle 9 a §:ssä säädettyinä nähtävänäolokausena. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos vesioikeus on asianomaisen etuihin vaikuttavalla tavalla poikennut katselmuskirjasta tai olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet taikka jos puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta. Puhevaltaa ei myöskään ole menettänyt se, jonka osalta asian tiedoksiantamisessa ei ole menetely säännösten mukaisesti.

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla asukkailla ja yhteisöillä on oikeus antaa vesioikeudelle lausuntonsa hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta 1 momentissa mainitulla tavalla.

Viranomaisten, joille katselmuskirja on toimitettu, on tehtävä tarpeelliseksi katsomansa huomautukset vesioikeudelle 1 momentissa mainitussa määräajassa.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut muistutukset, vaatimukset ja huomautukset on tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti kaksin kappalein. Jos asianosaisen puhevalta perustuu oikeuteen, joka kohdistuu kiinteistöön tai 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun yritykseen tai laitokseen, sovelletaan 1 momentin säännöksiä puhevallasta myös hänen seuraajaansa.

11 §

Katselmuskirja, hakemus, suunnitelma sekä katselmustoimituksessa kertyneet muut asiakirjat on toimitettava vesioikeudelle 9 a §:ssä tarkoitettuun asiakirjojen nähtäväksipäivään mennessä. Katselmustoimitus katsotaan päättyneeksi, kun tässä momentissa tarkoitettujen toimenpiteet on suoritettu.

Jos vesioikeus pyytää toimitusinsinööriltä lausuntoa vesioikeudelle tehdyistä muistutuksista, vaatimuksista tai huomautuksista taikka sille annetuista lausunnoista, on lausunnon antamisesta aiheutuvista kustannuksista soveltuvin osin voimassa mitä 21 luvun 11 §:ssä säädetään.

13 §

Lopputarkastuksessa on todettava, onko yritys tai toimenpide pantu toimeen niin, kuin laissa ja lupapäätöksessä on määrätty, sekä onko siitä odotettavissa sellaisia yleisiä tai yksityisiä etua koskevia vahingollisia seurauksia, joita lupaa myönnettäessä ei ole otettu huomioon. Lopputarkastuksessa voidaan selvittää myös sellaiset luvan myöntämisen jälkeen syntyneet vahingot, joita ei lupaa myönnettäessä ole edellytetty, ja tarvittaessa ehdottaa vesioikeuden määrättäväksi, onko ja mihin määrään niistä maksettava korvausta.

Lopputarkastuksessa laaditun lausunnon nähtävänä pitämisestä, siitä kuuluttamisesta ja tiedottamisesta, lausuntoa koskevien muistutusten, vaatimusten ja huomautusten tekemisestä ja lausunnon toimittamisesta vesioikeuteen on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 9 a, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

21 luku

Erityisiä määräyksiä

11 §

Milloin hakemusasiassa pidetään katselmustoimitus, hakijan on suoritettava, jollei 2 momentista muuta johdu,

4) kokoustilojen vuokratustannukset, asiakirjojen hankinta-, monistus- ja postituskustannukset ja lehtikuulutuksista aiheutuvat kustannukset; sekä

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Vesioikeudessa tämän lain voimaan tullessa

vireillä olevaan hakemusasiaan sovelletaan aikaisempaa lakia. Vesioikeus voi kuitenkin asian laatu ja käsittelyvaihe huomioon ottaen päättää, että tämän lain menettelyä koskevia säännöksiä on asiaa edelleen käsiteltäessä noudatettava kokonaan tai määrätystä käsittelyvaiheesta lukien. Tällaisesta määräyksestä ei saa erikseen valittaa.

Tämän lain 2 luvun 12 §:n 1 momentin sekä 22 ja 22 b §:n säännöksiä sovelletaan lain voimaan tultua myös aikaisemmin annettuihin päätöksiin taikka niissä asetettujen velvollisuuksien muuttamiseen tai tarkistamiseen. Kalanhoitovelvoitteista ja kalanhoitomaksuista on voimassa, mitä tässä laissa säädetään kalatalousvelvoitteista ja kalatalousmaksuista.

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 16 luvun 6 a—6 c § sekä 18 luvun 6 ja 8 §,

sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 6 a § muutettuna 2 päivänä huhtikuuta 1990 ja 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetuilla laeilla (308/90 ja 629/91), 16 luvun 6 b ja 6 c § sekä 18 luvun 6 ja 8 § mainitussa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa,

muutetaan 2 luvun 5 §, 6 §:n 2 momentti, 12, 22 ja 22 b §, 26 §:n 5 momentti, 27 §:n 2 momentti ja 28 §:n 3 momentti, 6 luvun 11 §:n 5 momentti, 7 luvun 6 a §, 8 luvun 25 §:n 3 momentti, 10 luvun 24 §:n 1 ja 3 momentti, 24 a §:n 3 momentti, 24 b §:n 2 momentti ja 27 §:n 5 momentti, 11 luvun 8 §:n 1 momentti sekä 14 ja 21 §, 16 luvun 1 §:n 2 momentti, 5 ja 6 §, 7 §:n 1 momentti, 18 §, 24 §:n 2—4 momentti, 30 §, 32 §:n 2 momentti ja 42 a §:n 3 momentti, 17 luvun 5 §:n 1 momentti, 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 4 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 §:n 1—3 momentti sekä 10, 11 ja 13 § sekä 21 luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 5, 22 ja 22 b § sekä 28 §:n 3 momentti, 8 luvun 25 §:n 3 momentti, 10 luvun 24 §:n 1 momentti, 24 a §:n 3 momentti, 24 b §:n 2 momentti ja 27 §:n 5 momentti, 11 luvun 8 §:n 1 momentti, 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 24 §:n 2—4 momentti, 17 luvun 5 §:n 1 momentti ja 21 luvun 11 §:n 1 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), 2 luvun 26 §:n 5 momentti 6 päivänä elokuuta 1982 annetussa laissa (606/82), 6 luvun 11 §:n 5 momentti, 7 luvun 6 a § ja 16 luvun 6 § mainitussa 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa, 11 luvun 21 § ja 16 luvun 32 §:n 2 momentti 11 päivänä lokakuuta 1963 annetussa laissa (453/63), 16 luvun 5 § muutettuna mainituilla 2 päivänä huhtikuuta 1990 ja 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetuilla laeilla, 16 luvun 18 § ja 42 a §:n 3 momentti 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1015/93), 18 luvun 1 §:n 1 momentti, 4 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 §:n 1—3 momentti sekä 10 ja 11 § mainitussa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa, 18 luvun 13 § osittain muutettuna mainituilla 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (467/87) ja 21 luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohta 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (468/87), sekä

lisätään 2 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (467/87), uusi 3 momentti, lukuun uusi 22 c §, luvun 29 §:ään uusi 3 momentti, 8 lukuun säännöstely-yhtiötä koskevan väliotsikon edelle uusi 10 b §, 10 lukuun uusi 32 §, 11 lukuun uusi 14 a—14 c §, 12 luvun 16 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 momentti siirtyy 2 momentiksi, 16 lukuun uusi 11 a—11 c §, 18 luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 9 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

5 §

Rakentamiseen ei saa myöntää lupaa, jos rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa, aiheuttaa huomattavia ja laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnon suhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa

5 §

Rakentamiseen ei saa myöntää lupaa, jos rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa tai aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka jos se

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

taikka jos se suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

6 §

Milloin rakentamisesta edellä mainittujen säännösten mukaisesti toteutettuna aiheutuu 1 momentissa tarkoitettua suurempi yleisen tai yksityisen edun loukkaus tai rakentamiseen muutoin ei 1 momentin nojalla voida myöntää lupaa, on, mikäli tämän luvun 5 §:stä ei muuta johdu, luvan myöntämisen edellytyksenä, että yleinen tarve rakentamista vaatii tai että rakentamisesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Hyöty on määrättävä siten, kuin tämän luvun 11 §:ssä sanotaan ja, milloin hakijalle samalla myönnetään tämän luvun 7—9 §:ssä tarkoitettu oikeus, on oikeuden myöntämisestä saatava hyöty ja aiheutuva edunmenetys myös otettava huomioon.

Jos rakentamisesta edellä mainittujen säännösten mukaisesti toteutettuna aiheutuu 1 momentissa tarkoitettua suurempi yleisen tai yksityisen edun loukkaus tai rakentamiseen muutoin ei 1 momentin nojalla voida myöntää lupaa, on, jollei tämän luvun 5 §:stä muuta johdu, luvan myöntämisen edellytyksenä, että rakentamisesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Hyöty on määrättävä siten kuin tämän luvun 11 §:ssä säädetään ja, jos hakijalle samalla myönnetään tämän luvun 7—9 §:ssä tarkoitettu oikeus, on oikeuden myöntämisestä saatava hyöty ja aiheutuva edunmenetys myös otettava huomioon.

12 §

Rakentamista koskevassa lupapäätöksessä on määrättävä aika, enintään kymmenen vuotta, jonka kuluessa rakennustyö on tehtävä. Tätä aikaa voidaan, milloin erityistä syytä siihen on, ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta kohtuullisesti pidentää. Jollei työtä olennaisilta osiltaan ole suoritettu ennen lupapäätöksessä määrätyn tai pidentetyn ajan päättymistä, on lupa ja siinä tarkoitettua toimenpidettä varten toisen omaisuuden myönnetty käyttöoikeudet katsottava rauenneiksi. Sama koskee myös toiselle kuuluvaa omaisuutta, mikäli omistusoikeus ei ole jo siirtynyt luvan saajalle.

12 §

Rakentamista koskevassa lupapäätöksessä on määrättävä aika, enintään kymmenen vuotta, jonka kuluessa rakennustyö on tehtävä. Tätä aikaa voidaan, jos erityistä syytä siihen on, ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta kohtuullisesti pidentää. Pidentämistä koskevassa päätöksessä voidaan tarvittaessa tarkistaa tai täydentää lupapäätöksen määräyksiä. Jollei työtä olennaisilta osiltaan ole suoritettu ennen lupapäätöksessä määrätyn tai pidentetyn ajan päättymistä, on lupa ja siinä tarkoitettua toimenpidettä varten toisen omaisuuden myönnetty käyttöoikeudet katsottava rauenneiksi. Sama koskee myös toiselle kuuluvaa omaisuutta, jollei omistusoikeus ole jo siirtynyt luvan saajalle. Luvan raukeamisesta luvanhaltijan hakemuksesta säädetään 11 luvun 21 §:ssä.

Päätöksessä tarkoitettuun rakennustyöhön on ryhdyttävä vesioikeuden määräämässä, enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa on muutoin katsottava rauenneeksi. Vesioikeus voi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määrääikää enintään kolmella vuodella.

Rakennustyön päättymisestä ja rakennelman käyttöön otosta on vesioikeuden määräämänä ai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kana tehtävä ilmoitus vesioikeudelle ja 21 luvussa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle siten kuin 16 luvun 30 §:n 1 momentissa säädetään.

14 §

Rakentamisesta annettujen vedenkorkeutta ja -juoksutusta koskevien määräysten tarkistamisesta tai niihin liittyvien uusien määräysten asettamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 8 luvun 10 b §:ssä säädetään.

22 §

Jos vesistöön rakentamisesta aiheutuu kalakannalle ilmeistä vahinkoa, on luvan saaja velvoitettava *istuttamaan kaloja ja ryhtymään muihin tarvittaviin toimenpiteisiin* kalakannalle aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu (*kalanhoitovelvoite*).

Jos kysymyksessä olevaa vesistöä varten on laadittu maa- ja metsätalousministeriön hyväksymä suunnitelma kalakannan suojelemiseksi, vesioikeuden on otettava se tarpeen mukaan huomioon kalanhoitovelvoitteesta määrättäessä.

Jos kalakannan säilyttämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden suorittaminen aiheuttaisi niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna kohtuuttomia kustannuksia rakentajalle taikka kalanhoitovelvoitteen määräämistä ei muusta syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, rakentaja on määrättävä suorittamaan kalanhoitovelvoitteen tai sen osan asemesta siten korvattavan velvoitteen kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu maa- ja metsätalousministeriölle käytettäväksi kalakannan suojelemista tarkoittavien toimenpiteiden toteuttamiseen (*kalanhoitomaksu*).

Vesioikeus voi hakemuksesta muuttaa kalanhoitovelvoitetta ja kalanhoitomaksua koskevia määräyksiä, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet.

22 §

Jos vesistöön rakentamisesta aiheutuu kalastolle tai kalastukselle ilmeistä vahinkoa, on luvan saaja velvoitettava ryhtymään toimenpiteisiin kalastolle tai kalastukselle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi sekä tarvittaessa toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailuun sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu (**kalatalousvelvoite**). Toimenpiteenä voi rakentamisen ja sen vaikutusten laadun mukaan olla kalanistutus, kalatie tai muu toimenpide tai näiden yhdistelmä.

Jos kysymyksessä olevaa vesistöä varten on laadittu kalatalousviranomaisen hyväksymä suunnitelma kalaston suojelemiseksi, vesioikeuden on otettava se tarpeen mukaan huomioon kalatalousvelvoitteesta määrättäessä. Sama on voimassa kalastuslaissa (286/82) tarkoitettusta kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suorittaminen rakentajan toimesta aiheuttaisi niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna hänelle kohtuuttomia kustannuksia taikka kalatalousvelvoitteen määräämistä ei muusta syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, rakentaja on määrättävä suorittamaan kalatalousvelvoitteen tai sen osan asemesta siten korvattavan velvoitteen kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu kalatalousviranomaisen käytettäväksi 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamiseen (**kalatalousmaksu**) sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu. Vesioikeus voi tarvittaessa antaa maksusaajalle määräyksiä maksun käytöstä.

Vesioikeus voi hakemuksesta muuttaa kalatalousvelvoitetta ja kalatalousmaksua koskevia määräyksiä, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Kalataloudellisesti epätarkoituksenmukaiseksi osoittautunutta velvoitetta voidaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lisäksi tarkistaa, jos velvoitteen kalataloudellista tulosta voidaan parantaa sen toteuttamiskustannuksia merkittävästi lisäämättä.

22 b §

Jos kalanhoitomaksu on määrätty vuosittain suoritettavaksi ja sen perusteena ollut kustannustaso on muuttunut, maa- ja metsätalousministeriö perii maksun kustannustason nousua vastaavasti tarkistettuna, vaikka sitä ei ole 22 §:n 4 momentissa mainituin tavoin muutettu. Tarkistus tehdään täysin kymmenin prosentein ja muutoin vesioikeuden määräämiä perusteita noudattaen. Jos tarkistuksesta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa hakemuksella vesioikeuden ratkaistavaksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on velvollinen viipymättä palauttamaan maksuvelvolliselle sen osan 1 momentissa mainitulla ministeriön päätöksellä peritystä kalanhoitomaksusta, joka ylittää myöhemmin vesioikeuden päätöksellä määrätyn maksun suuruuden.

22 b §

Jos *kalatalousmaksu* on määrätty vuosittain suoritettavaksi ja sen perusteena oleva kustannustaso on muuttunut, *kalatalousviranomaisen* perii maksun kustannustason nousua vastaavasti tarkistettuna, vaikka sitä ei ole 22 §:n 4 momentissa mainituin tavoin muutettu. Tarkistus tehdään täysin kymmenin prosentein ja muutoin vesioikeuden määräämiä perusteita noudattaen. Jos tarkistuksesta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa hakemuksella vesioikeuden ratkaistavaksi.

Kalatalousviranomaisen on velvollinen viipymättä palauttamaan maksuvelvolliselle sen osan 1 momentissa mainitulla *viranomaisen* päätöksellä peritystä *kalatalousmaksusta*, joka ylittää *vesioikeuden päätöksellä myöhemmin* määrätyn maksun suuruuden.

22 c §

Edellä 22 §:n 4 momentissa ja 22 b §:ssä säädetty koskee myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuja vastaavia määräyksiä. Ensimmäisen kerran 22 b §:ään perustuvasta maksun tarkistamisesta päättää kuitenkin hakemuksesta vesioikeus. Tarkistamisen edellytyksenä on, että sitä on pidettävä yleisen tai tärkeän yksityisen edun kannalta tarpeellisena. Vesioikeuden tulee päätöksessään ottaa huomioon maksun määräämisestä kuluneen ajan pituus ja muut asiaan vaikuttavat näkökohdat.

26 §

Vesioikeuden tulee määrätä, onko lupapäätöksessä määrätty korvaukset tai *ennakkokorvaukset* tai osa niistä suoritettava ennen töidenaloittamisluvassa tarkoitettuihin töihin ryhtymistä. Korvaus saadaan nostaa hyväksyttävää vakuutta vastaan. Tässä momentissa tarkoitettuun vesioikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

Vesioikeuden tulee määrätä, onko lupapäätöksessä määrätty korvaukset tai osa niistä suoritettava ennen töidenaloittamisluvassa tarkoitettuihin töihin ryhtymistä. Korvaus saadaan nostaa hyväksyttävää vakuutta vastaan. Tässä momentissa tarkoitettuun vesioikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta.

27 §

Omistajan velvoittamista edellä tarkoitetun

Omistajan velvoittamista edellä tarkoitetun

Voimassa oleva laki

korvauksen tai toimenpiteen suorittamiseen on edunmenetyksen kärsineen haettava vesioikeudelta. Asia on pantava vireille, jollei rakentamislupapäätöksessä sitä varten ole varattu pitempää aikaa, kymmenen vuoden kuluessa rakennustyön loppuun saattamisesta. Tästä määräajasta riippumatta voidaan korvausta kuitenkin hakea rakennelman sortumisesta tai muusta arvaamattomasta syystä aiheutuvasta vahingosta.

Ehdotus

korvauksen tai toimenpiteen suorittamiseen on edunmenetyksen kärsineen haettava vesioikeudelta. Asia on pantava vireille, jollei rakentamislupapäätöksessä sitä varten ole varattu pitempää aikaa, kymmenen vuoden kuluessa 12 §:n 3 momentissa tarkoitetun valmistusilmoituksen tekemisestä tai, jos rakennustyötä ei ole saatettu loppuun ennen valmistusilmoituksen tekemistä, rakennustyön loppuun saattamisesta. Tästä määräajasta riippumatta voidaan korvausta kuitenkin hakea rakennelman sortumisesta tai muusta arvaamattomasta syystä aiheutuvasta vahingosta.

28 §

Kalanhoitovelvoitetta ja -maksua koskevan päätöksen muuttamisesta on säädetty erikseen.

Tämän pykälän säännösten estämättä sovelletaan, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään. Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevan määräyksen muuttamisesta säädetään erikseen.

29 §

Tämän pykälän säännösten estämättä sovelletaan, mitä tämän luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään. Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskevan määräyksen muuttamisesta säädetään erikseen.

6 luku

Ojitus

11 §

Ojitustoimituksessa vahvistetun suunnitelman toteuttamismääräajasta on voimassa, mitä 2 luvun 12 §:ssä on säädetty vesioikeuden lupaan perustuvan rakennustyön määräajasta. Toimitukseen sovelletaan, mitä vesioikeudesta on sanotussa pykälässä säädetty.

Ojitustoimituksessa vahvistetun suunnitelman toteuttamismääräajasta on voimassa, mitä 2 luvun 12 §:n 1 momentissa säädetään vesioikeuden lupaan perustuvan rakennustyön määräajasta. Toimitukseen sovelletaan, mitä vesioikeudesta sanotussa lainkohdassa säädetään.

7 luku

Vesistön järjestely

6 a §

Järjestelyyn, johon sisältyy vesistön vedenjuoksun säännöstelyä, sovelletaan 8 luvun

6 a §

Järjestelyyn, johon sisältyy vesistön vedenjuoksun säännöstelyä, sovelletaan 8 luvun 10 a

Voimassa oleva laki

10 a §:ää. Tällöin järjestelystä on voimassa, mitä sanotussa pykälässä on säädetty säännöstelystä.

Ehdotus

ja 10 b §:ää. Tällöin järjestelystä on voimassa, mitä sanotussa pykälässä *säädetään* säännöstelystä.

8 luku

Vesistön säännöstely

10 b §

Jos tämän lain tai aikaisemmin voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun lupaan perustuvasta säännöstelystä aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia eikä päätökseen ole sovellettava 10 a §:ää, asianomaisen vesi- ja ympäristöpiirin tulee riittävässä yhteistyössä luvan haltijan, säännöstelystä hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia. Vesi- ja ympäristöpiirin tulee tarvittaessa kuulla muitakin asianosaistahoja.

Kun 1 momentissa tarkoitettu selvitys on tehty, vesi- ja ympäristöpiiri, kalatalousviranomainen tai kunta voi, jollei 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää, hakea vesioikeudessa lupaehtojen tarkistamista tai uusien määräysten asettamista.

Tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä yleisen edun kannalta saatava hyöty on olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään muuttaa olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta eikä huomattavasti vähentää säännöstelystä saatua kokonaisuhyötyä. Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, vesioikeus voi, jollei hakemusiakirjoissa ole riittävää selvitystä, määrätä myös luvan haltijan toimittamaan vesioikeudelle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän vesioikeuden päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvanhaltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa vesioikeuteen, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan. Tarkistamista suoritettaessa noudatetaan soveltuvin osin 10 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä.

Tarkistamisesta aiheutuvat vahingot, haitat ja muut edunmenetykset, jolleivät ne ole vähäisiä, määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin 11 luvun säännöksiä. Korvaukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos tarkistamisella ei ole pääasiassa paikallista merkitystä. Säännöstelystä saatavan hyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voidaan sovitella ot-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

taen huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

25 §

Säännöstelymaksun tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä on säädetty kalanhoitomaksun tarkistamisesta.

Säännöstelymaksun tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä säädetään kalatalousmaksun tarkistamisesta.

10 luku

Jätevedet ja muut vesistöä pilaavat aineet

24 §

Vesioikeus voi hakemuksesta myöntää luvan sellaiseen jäteveden johtamiseen tai muuhun toimenpiteeseen, joka 1 luvun 19 ja 20 §:n mukaan on kielletty. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimenpiteestä aiheutuva haitta on katsottava saatavaan etuun verrattuna suhteellisen vähäiseksi eikä jäteveden tai muun vesistön pilaavan aineen poistaminen tahi tällaisten aineiden vesistöön pääsyn estäminen ole kohtuullisin kustannuksin muulla tavoin mahdollista. Etuvertailussa on erityisesti otettava huomioon hakemuksessa tarkoitetun toiminnan sekä toimenpiteestä aiheutuvan haitan merkitys yleiseltä kannalta katsottuna.

Toimenpiteestä johtuva vahinko, haitta ja muu edunmenetys on korvattava.

24 §

Vesioikeus voi hakemuksesta myöntää luvan sellaiseen jäteveden johtamiseen tai muuhun toimenpiteeseen, joka 1 luvun 19 ja 20 §:n mukaan on kielletty. Luvan myöntäminen edellyttää, että toimenpiteestä aiheutuva haitta on katsottava saatavaan etuun verrattuna suhteellisen vähäiseksi eikä jäteveden tai muun vesistön pilaavan aineen poistaminen taikka tällaisten aineiden vesistöön pääsyn estäminen ole kohtuullisin kustannuksin muulla tavoin mahdollista. *Haitan ja edun vertailussa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten toimintaa voidaan harjoittaa mahdollisimman haitattomasti, sekä hakemuksessa tarkoitetusta toimenpiteestä aiheutuvan haitan ja toimenpiteestä saatavan edun merkitykseen yleiseltä kannalta katsottuna.*

Toimenpiteestä johtuva vahinko, haitta ja muu edunmenetys on korvattava *ottaen 11 luvun 10 §:n estämättä huomioon, mitä tämän luvun 24 b §:ssä säädetään luvan määräaikaaisuudesta ja mahdollisuudesta tarkistaa toistaiseksi myönnetyn luvan määräyksiä.*

24 a §

Milloin jäteveden tai muun aineen päästämisestä saattaa aiheutua sellaista vahinkoa, jota 2 luvun 22 §:ssä tarkoitetaan, on lupapäätökseen otettava tarpeelliset määräykset kalanhoitovoitteen tai kalanhoitomaksusta. Niistä on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 ja 22 b §:ssä on säädetty.

Jos jäteveden tai muun aineen päästämisestä saattaa aiheutua sellaisia seurauksia, joita 2 luvun 22 §:ssä tarkoitetaan, on lupapäätökseen otettava tarpeelliset määräykset kalatalousveloitteen tai kalatalousmaksusta. Niistä on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 ja 22 b §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 b §

Lupapäätöksessä tulee määrätä, mihin mennessä hakemus on tehtävä edellä 24 a §:ssä tarkoitettujen ehtojen tarkistamiseksi ja mitkä selvitykset tuolloin on esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Jos hakija ei ole tehnyt määräajassa uutta hakemusta, vesioikeus voi valvontaviranomaisen taikka haittaa tai vahinkoa kärsivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa.

Toistaiseksi myönnettyä lupaa koskevassa päätöksessä tulee määrätä, mihin mennessä hakemus on tehtävä luvan määräysten tarkistamiseksi ja mitkä selvitykset tuolloin on esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Jos luvan haltija ei ole tehnyt määräajassa hakemusta, vesioikeus voi valvontaviranomaisen taikka haittaa tai vahinkoa kärsivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa.

27 §

Vesiensuojelumaksun tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä on säädetty kalanhoitomaksun tarkistamisesta.

Vesiensuojelumaksun tarkistamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 2 luvun 22 b §:ssä säädetään kalatalousmaksun tarkistamisesta.

32 §

Tämän luvun säännösten nojalla myönnettävässä luvassa tarkoitettuun toimenpiteeseen on ryhdyttävä lupaviranomaisen määräämässä, enintään neljän vuoden ajassa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa muutoin raukeaa. Lupaviranomainen voi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta pidentää määräaikaa enintään kolmella vuodella. Määräajan pidennys ei aiheuta muutosta siihen, mitä edellä 24 b §:ssä säädetään. Lupaviranomainen voi myös määrätä luvan haltijan ilmoittamaan valvontaviranomaiselle 24 a §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamisesta.

11 luku

Korvaukset

8 §

Kun johonkin toimenpiteeseen tämän lain nojalla annetaan lupa, on myös määrättävä, onko tiedossa olevasta vahingosta, haitasta taikka muusta edunmenetyksestä sekä mihin määrään suoritettava korvausta.

8 §

Kun johonkin toimenpiteeseen tämän lain nojalla annetaan lupa, on myös määrättävä, onko tiedossa olevasta vahingosta, haitasta taikka muusta edunmenetyksestä sekä mihin määrään suoritettava korvausta, jollei 16 luvun 24 §:stä johdu muuta.

14 §

Samalla kun annetaan korvausvelvollisuudesta ratkaisu, on määrättävä, milloin ja miten korvaus on suoritettava, sekä tarvittaessa an-

14 §

Samalla kun annetaan korvausvelvollisuudesta ratkaisu, on määrättävä, milloin ja miten korvaus on suoritettava.

Voimassa oleva laki

nettava määräykset siitä, milloin niihin toimenpiteisiin, joista korvausta on suoritettava, saadaan ryhtyä.

Kertakaikkinen korvaus, joka on rahana suoritettava, on, mikäli asianosaiset eivät toisin sovi tai 2 luvun 26 §:stä muuta johdu, määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti tallettavaksi ennen korvausvelvollisuuden aiheuttamaan toimenpiteeseen ryhtymistä.

Milloin kuitenkin edellä tarkoitettuun toimenpiteeseen saadaan ryhtyä ennen korvauksen maksamista tai tallettamista, on siitä lukien, kun vahinkoa aiheuttavaan toimenpiteeseen on annettu oikeus, määrättävä suoritettavaksi vuosittain korkoa kuusi sadalta kysymyksessä olevalle korvausmäärälle.

Ehdotus

Eräpäivän jälkeiseltä ajalta on viran puolesta määrättävä maksettavaksi korkoa sen mukaan kuin korkolaissa (633/82) säädetään viivästyskorosta.

14 a §

Lupapäätöksessä on annettava määräykset siitä, milloin niihin päätökseen perustuviin toimenpiteisiin, joista korvausta on suoritettava, saadaan ryhtyä.

Kertakaikkinen rahakorvaus on määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti tallettavaksi vesioikeuden määräämänä aikana ennen korvausvelvollisuuden aiheuttamaan toimenpiteeseen ryhtymistä, jolleivät asianosaiset toisin sovi taikka 2 luvun 26 §:stä tai 16 luvun 24 §:n 2 momentista muuta johdu. Korvaus on kuitenkin maksettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun päätös sai lainvoiman.

Jos kuitenkin edellä 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen saadaan ryhtyä ennen korvauksen määräämistä, maksamista tai tallettamista tai jos siihen jo on ryhdytty 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla, on kertakaikkiselle korvaukselle siitä lukien, kun toimenpiteeseen on ryhdytty, määrättävä suoritettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka. Korvaus 16 luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on määrättävä maksettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluttua korvauspäätöksen antamisesta, jos luvassa tarkoitettu toiminta on aloitettu.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään kertakaikkisista korvauksista, on soveltuvin osin voimassa niistä toistuvaiskorvausten maksueristä, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

14 b §

Korvauksen maksajalla on oikeus vaatia perusteetta tai liikaa maksetun korvauksen palauttamista hakemuksella vesioikeudessa. Takaisinmaksua ei tarvitse suorittaa, jos vesioikeus tai, jos asia on muutoksenhakuasteessa käsiteltävänä, muutoksenhakuviranomainen maksetun määrän vähäisyyden ja olosuhteet muutoin huomioon ottaen niin määrää.

14 c §

Korvaus sellaisesta vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä, jota tarkoitetaan tä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

Jos vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä on 16 luvun 24 §:n 2 momentin mukaisesti määrätty ennakkokorvausta, on korvauksen maksajalla oikeus vähentää lopullisesti maksettavasta korvauksesta se, mitä ennakkokorvauksena jo on maksettu. Mikäli ennakkokorvaus ylittää lopullisesti määrätyn korvauksen, on liikaa maksettu ennakkokorvaus maksettava takaisin, jollei vesioikeus liikaa maksetun määrän vähäisyyden ja olosuhteet huomioon ottaen määrää, että takaisinmaksua ei tarvitse suorittaa.

21 §

Sellaisesta erityisestä menetyksestä, joka on aiheutunut tässä laissa tarkoitetun luvan myöntämisen ja toimenpiteeseen ryhtymisen tai luvan raukeamisen välisenä aikana ja josta ei ole määrätty maksettavaksi korvausta, voidaan vaatia korvausta hakemuksella vesioikeudessa.

Jos luvan saajan on 14 a §:n 2 momentin nojalla maksettava korvaus tai osa siitä ennen toimenpiteen aloittamista, ja hän sittemmin ilmoittaa luopuvansa yrityksestä, jota ei ole aloitettu, vesioikeus voi luvan haltijan hakemuksesta todeta luvan rauenneeksi ja poistaa siinä asetetun korvausvelvollisuuden. Samalla voidaan kuitenkin määrätä korvaus edellä 1 momentissa tarkoitettusta erityisestä menetyksestä. Päätös voidaan kokonaan tai osittain määrätä täytännönpantavaksi muutoksenhausta huolimatta.

12 luku

Erinäisiä säännöksiä

16 §

16 §

Luvan saajan on ennen rakennustyöhön taikka jätevesien johtamiseen tai muuhun pilaavaan toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoitettava asianomaiselle valvontaviranomaiselle toimenpiteen aloittamisen ajankohta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Jos hakija on 2 luvun 26 §:n 3 momentin tai 16 luvun 24 §:n 3 momentin nojalla velvoitettu asettamaan vakuus, ilmoitukseen on liitettävä selvitys vakuudesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 luku

Vesiasioiden käsittely vesioikeudessa

Hakemusasiat

1 §

Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset sekä, milloin hakemus tarkoittaa luvan saamista yritystä tai toimenpidettä varten, tarvittava suunnitelma sellaisena, kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Hakemukseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset sekä, jos hakemus tarkoittaa luvan saamista yritystä tai toimenpidettä varten, tarvittava suunnitelma ja selvitys yrityksen tai toimenpiteen vaikutuksista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Jos hakemuksessa tarkoitetun yrityksen vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle, vesioikeuden on määrättävä hakemus siihen liitetyn suunnitelman tarkistamista varten käsiteltäväksi katselmustoimituksessa, josta 18 luvussa säädetään.

Jos katselmustoimitus yrityksen vaikutusalueen laajuuden vuoksi tai yrityksestä aiheutuvien vahinkojen selvittämiseen liittyvistä syistä vaatii suhteettoman pitkän ajan ja yrityksen kiireellistä toteuttamista on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, vesioikeus voi, milloin on todennäköistä, että luvan edellytykset ovat olemassa, määrätä katselmustoimituksen suoritettavaksi kahdessa vaiheessa. Toimituksen ensimmäisessä vaiheessa tarkastetaan suunnitelma yrityksen oikeudellisten edellytysten selvittämiseksi ja tutkitaan, voidaanko lupa antaa ja millä ehdolla. Toimituksen toisessa vaiheessa selvitetään muut katselmustoimituksessa käsiteltävät asiat.

Muussakin kuin 2 momentissa mainitussa tapauksessa vesioikeus voi määrätä katselmustoimituksen jaettavaksi eri osiin, milloin siihen on erityistä syytä.

Jos hakemus koskee yritystä, jonka vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle, ja katselmustoimituksen suorittaminen koko aluetta koskevana kohtuuttomasti vaikeuttaisi hakemusasian käsittelyä, vesioikeus voi määrätä, että alueen eri osissa suoritetaan eri katselmustoimitukset.

6 §

Jollei katselmustoimitusta pidetä, on hakemuksesta, jos tämän luvun 9 §:stä ei muuta johdu, annettava tieto niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden varaami-

5 §

Jos hakemuksessa tarkoitetun yrityksen vaikutusten ja siitä aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen havaitaan välttämättömäksi eikä tarvittavaa selvitystä voida saada tämän luvun 6 ja 11 a §:ssä säädetyllä tavalla, vesioikeuden on määrättävä hakemusia tai, jos kysymys on tämän luvun 24 §:ssä tarkoitetusta menettelystä, myös hakemusiasian erikseen ratkaistava osa käsiteltäväksi katselmustoimituksessa 18 luvun mukaisesti.

Vesioikeus voi erityisestä syystä määrätä katselmustoimituksen jaettavaksi eri osiin tai määrätä asian muissakin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa käsiteltäväksi vain joltakin osalta katselmustoimituksessa.

6 §

Jollei katselmustoimitusta pidetä, on hakemuksesta, jos tämän luvun 9 §:stä ei muuta johdu, annettava tieto niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden varaami-

Voimassa oleva laki

seksi muistutusten ja vaatimusten tekemiseen hakemuksen johdosta. Muistutukset ja vaatimukset on puhevallan menettämisen uhalla tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti vesioikeuden määräämässä ajassa, joka ei saa olla kolmeakymmentä päivää lyhyempi eikä kuuttaakymmentä päivää pitempi. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet tai vesioikeus on asianomaisen etuihin vaikuttavalla tavalla poikennut kuulutetusta hakemuksesta tai puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta.

6 a §

Hakemusasiassa vesioikeus voi tämän luvun 6 §:ssä mainitun menettelyn jälkeen määrätä asiassa, jossa ei ole määrätty pidettäväksi katselmustoimitusta, suoritettavaksi lisätutkimuksen selvitysmenettelyssä, jos kysymyksessä on hakemusasian ratkaisemiseen vaikuttava seikka eikä lisätutkimusta voida vaikeuksista muulla tavoin suorittaa.

Selvitysmenettelyssä on suoritettava vesioikeuden määräämä lisätutkimus ja laadittava siitä kirjallinen lausunto. Selvitysmenettelyn suorittavat vesi- ja ympäristöhallinnon palveluksessa oleva virkamies tai työsopimussuhteinen henkilö, jolla on asiantuntemusta selvitetävän osakysymyksen alalta, ja vesioikeuden harkinnan mukaan kaksi uskottua miestä. Työsopimussuhteisesta henkilöstä on voimassa, mitä tässä laissa on säädetty tai sen nojalla määrätty vastaavaan tehtävään määrätystä virkamiehestä.

Virkamiehen ja uskottujen miesten määräämisestä selvitysmenettelyyn, siinä äänestämisestä ja sen kustannuksista on vastaavasti voimassa, mitä katselmustoimituksesta on säädetty.

6 b §

Selvitysmenettelyssä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi, jos vesioikeus selvitysmenettelystä päättäessään on niin määrännyt. Vesioikeus voi kuulla asianosaisia myös selvitysmenettelyn jälkeen.

Ehdotus

seksi muistutusten ja vaatimusten tekemiseen hakemuksen johdosta. Muistutukset ja vaatimukset on puhevallan menettämisen uhalla tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti 7 §:ssä tarkoitettuna kuulutuksen nähtävänäoloaikana. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos vesioikeus on asianomaisen etuihin vaikuttavalla tavalla poikennut tiedoksiannetusta hakemuksesta tai jos olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet taikka jos puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta. Puhevaltaa ei myöskään ole menettänyt se, jonka osalta asian tiedoksiantamisessa ei ole menetelty säännösten mukaisesti.

Jos asianosaisen puhevalta perustuu oikeuteen, joka kohdistuu kiinteistöön tai 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun yritykseen tai laitokseen, sovelletaan 1 momentin säännöksiä puhevallasta myös hänen seuraajaansa.

(kumotaan; ks. ehd. 11 a §)

(kumotaan; ks. ehd. 11 b §)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Asianosaisten kuulemiseksi selvitysmenettelyyn määrätyn virkamiehen on lähetettävä kirjeitse näille tiedossa olevalla postiosoitteella *kutsu* vähintään seitsemän päivää ennen *menettelyn yhteydessä pidettävää* kokousta tai maastotarkastusta. Kutsussa on mainittava, missä asianosaiset voivat tutustua selvitysmenettelyn asiakirjoihin. Kokouksessa tai maastotarkastuksessa he voivat esittää suullisesti tai kirjallisesti vaatimuksia tai selvityksiä, jotka on merkittävä *virkamiehen pitämään pöytäkirjaan*.

6 c §

Selvitysmenettelyssä on laadittava lausunto viimeistään neljäkymmenenviiden päivän kuluessa siitä, kun asianomainen virkamies määrättiin suorittamaan selvitysmenettely, jollei vesioikeus ole määrännyt tätä lyhyempää määräaika. Lausunto ja muut asiakirjat on samassa määräajassa toimitettava vesioikeudelle.

7 §

Jollei tämän luvun 9 §:stä muuta johdu, hakemus on annettava tiedoksi kuulutuksella, jossa on ilmoitettava, mitä tämän luvun 6 §:n mukaisesti on noudatettava muistutuksia ja vaatimuksia tehtäessä. Kuulutus on pantava vesioikeuden virkahuoneistossa yleisesti nähtäväksi ja saatettava niissä kunnissa, joiden alueelle hakemuksessa tarkoitetun yrityksen vaikutukset ulottuvat tai joiden vesioioja asia muutoin koskee, tiedoksi sillä tavoin, kuin julkisista kuulutuksista on säädetty. Kappale hakemusta ja sen liitteitä on sanotussa tarkoituksessa toimitettava asianomaiseen kuntaan pidettäväksi nähtävänä kuulutuksessa mainittavassa paikassa.

(ks. voim. olev. 6 a §)

(kumotaan; ks. ehd. 11 c §)

7 §

Jollei tämän luvun 9 §:stä muuta johdu, hakemus on annettava tiedoksi kuulutuksella, jossa on ilmoitettava, mitä tämän luvun 6 §:n mukaisesti on noudatettava muistutuksia ja vaatimuksia tehtäessä. Kuulutus on pantava vesioikeuden virkahuoneistossa yleisesti nähtäväksi ja saatettava niissä kunnissa, joiden alueelle hakemuksessa tarkoitetun yrityksen vaikutukset ulottuvat tai joiden vesioioja asia muutoin koskee, tiedoksi sillä tavoin, kuin julkisista kuulutuksista *säädetään*. Kuulutus on *pidettävä nähtävänä kolmenkymmenen päivän ajan vesioikeuden määräämästä päivästä*, jollei vesioikeus asian laadun perusteella ole määrännyt tätä *pitempää*, enintään neljäkymmenenviiden päivän määräaika. Kappale hakemusta ja sen liitteitä on sanotussa tarkoituksessa toimitettava asianomaiseen kuntaan pidettäväksi nähtävänä kuulutuksessa mainitussa paikassa.

11 a §

Vesioikeus voi tässä luvussa tarkoitetun tiedoksiantamisen jälkeen määrätä suoritettavaksi selvitysmenettelyn, jos se on tarpeen asian ratkaisemiseen vaikuttavan selvityksen saamiseksi eikä selvitystä muutoin voida vaikeuksista saada. Selvitysmenettelyssä on suoritettava vesioikeuden määräämä lisätutkimus ja laadittava siitä lausunto.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vesioikeuden on ilmoitettava asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille asian määrittämisestä selvitysmenettelyyn. Selvitysmenettelyn suorittaa vesi- ja ympäristöpiirin määräämä, vesi- ja ympäristöhallinnon palveluksessa oleva virkamies tai työsopimussuhteinen henkilö, jolla on asiantuntemusta selvittävän osakysymyksen alalta. Työsopimussuhteisesta henkilöstä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään tai sen nojalla määrätään vastaavaan tehtävään määrätystä virkamiehestä. Vesi- ja ympäristöpiirin on ilmoitettava määräyksestä vesioikeudelle ja vesi- ja ympäristöhallitukselle.

(ks. voim. olev. 6 b §)

11 b §

Selvitysmenettelyssä asianosaisille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi, jos vesioikeus on niin määrännyt. Kutsu on lähetettävä asianosaisille tiedossa olevalla postiosoitteella vähintään seitsemän päivää ennen kokousta tai maastotarkastusta. Kutsussa on mainittava, missä asiakirjat pidetään nähtävinä. Kokouksessa tai maastotarkastuksessa esitetyt vaatimukset tai selvitykset on merkittävä pöytäkirjaan.

(ks. voim. olev. 6 c §)

11 c §

Selvitysmenettelyssä laadittava lausunto ja muut asiakirjat on toimitettava vesioikeudelle viimeistään kuudenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun asianomainen henkilö määrättiin tehtävään. Erityisestä syystä vesioikeus voi poiketa määräajasta.

Selvitysmenettelyn kustannuksista on voimassa, mitä katselmustoimituksen kustannuksista säädetään.

18 §

Jos vesioikeus havaitsee 18 luvussa tarkoitetun katselmustoimituksen puutteelliseksi, se voi määrätä pidettäväksi uuden tai täydentävän toimituksen.

18 §

Jos vesioikeus havaitsee 18 luvussa tarkoitetun katselmustoimituksen puutteelliseksi, se voi määrätä pidettäväksi uuden tai täydentävän katselmustoimituksen taikka edellä tarkoitetun selvitysmenettelyn.

24 §

Jos hakemuksessa tarkoitettu yrityksestä aiheutuvien vahinkojen selvittäminen suhteettomasti viivyyttäisi asian käsittelyä vesioikeudessa ja yrityksen kiireellistä toteuttamista on yleiseltä kannalta pidettävä tärkeänä, vesioikeus voi, jos yritystä koskevan luvan edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, ratkaista hakemusasian muilta

Vesioikeus voi, jos yritystä koskevan luvan edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, ratkaista hakemusasian muilta kuin yrityksestä aiheutuvien vahinkojen, haittojen ja muiden edunmenetyksen johdosta suoritettavien rahakorvausten osalta, jos hankkeesta aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen kohtuutto-

Voimassa oleva laki

kuin yrityksestä aiheutuvia vahinkoja ja niiden johdosta suoritettavia korvauksia sekä 11 luvussa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevilta osin. Tällöin on vahingosta, haitasta ja muusta edunmenetyksestä, joita koskevat kysymykset siirretään ratkaistavaksi asian käsittelyä jatkettaessa, määrättävä maksettavaksi likimääräisen arvion mukainen ennakkokorvaus. Siitä on soveltuvin osin voimassa, mitä 11 luvussa korvauksista on säädetty. Vesioikeus voi myös, milloin siihen tarpeellisen selvityksen puuttuessa muussa kuin edellä tarkoitettussa tapauksessa on erityistä syytä, määrätä jonkin toimenpiteestä aiheutuvan vahingon korvaamisen ratkaistavaksi myöhemmin. Tällöin sen on veloitettava luvan haltija hankkimaan tarvittava selvitys ja hakemaan lupapäätöksen täydentämistä sekä samalla määrättävä arvioitavissa olevasta vahingosta suoritettavaksi ennakkokorvaus. Tässä tarkoitettu vesioikeuden määräys ei estä vahingonkärsijää erikseen hakemasta korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa on säädetty. Ennakkokorvausta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Mitä edellä 2 momentissa on säädetty korvauksen määräämisestä, voidaan vastaavasti soveltaa myös 2 luvun 22 §:ssä tarkoitettua kalanhoidomaksua määrättäessä.

Ehdotus

masti viivästyttäisi lupa-asian ratkaisemista. Korvaus omaisuuden lunastamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta on kuitenkin määrättävä luvan myöntämisen yhteydessä. Vesioikeus voi myös määrätä jonkin toimenpiteestä aiheutuvan vahingon korvaamisen ratkaistavaksi myöhemmin, jos siihen tarpeellisen selvityksen puuttuessa on erityistä syytä. Tällöin luvan saaja on veloitettava hankkimaan tarvittava selvitys ja hakemaan korvausraikaisun täydentämistä. Vesioikeuden päätös siirtää korvauskysymys erikseen ratkaistavaksi ei estä vahingonkärsijää erikseen hakemasta korvausta sen mukaan kuin 11 luvun 8 §:n 3 momentissa säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa lupapäätöksessä hakija on, jollei hakijana ole valtio, kunta tai kuntayhtymä, veloitettava asettamaan ennen luvassa tarkoitettuun toimenpiteeseen ryhtymistä tai, jos siihen on jo ryhdytty, vesioikeuden määräämässä ajassa pankkitakaus tai muu hyväksyttävä vakuus toiminnasta aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta. Vakuus asetetaan lääninhallitukselle. Vesi- ja ympäristöpiirin tulee, jollei vesioikeus erityisestä syystä toisin määrää, valvoa korvauksensaajatahon etuja vakuuden asettamisessa sekä tarvittaessa toimia vakuuden rahaksi muuttamista ja varojen jakamista koskevissa asioissa. Vakuuden määrää on tarvittaessa tarkistettava, kunnes korvausasia on tullut ratkaistuksi tai sen mukaan kuin korvausasia on maksettu tai muun säännöksen nojalla talletettu. Vesioikeuden tulee vapauttaa vakuus, kun korvausvelvollisuus on tullut täytetyksi tai kun korvausta koskeva päätös on saanut lainvoiman eikä toimintaa sitä ennen ole aloitettu. Jos korvaukset määrätään maksettaviksi toistuvaiserein, vakuus kuitenkin vapautetaan, kun korvauksen määräämistä koskeva päätös saa lainvoiman, jos kaikki siihen mennessä erääntyneet maksuerät on maksettu tai muun säännöksen nojalla talletettu. Vakuuden vapauttamista koskevaan vesioikeuden päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Voimassa oleva laki

Antaessaan myöhemmin päätöksen siltä osin, jolta asiaa ei vielä ole ratkaistu, vesioikeus voi tehdä tähän päätökseen liittyviä tarpeellisia muutoksia aikaisempaan päätökseensä. *Korvauksia määrättäessä on vastaavasti noudatettava, mitä 11 luvun 8 §:n 1, 2 ja 6 momentissa on säädetty. Milloin korvausta on vaadittu vahingosta, joka aikaisemman päätöksen antamisen jälkeen on aiheutunut sen vastaisesta menettelystä, on myös tällaisen vaatimuksen käsitteystä vastaavasti voimassa, mitä sanotussa pykälässä on säädetty ennen luvan myöntämistä aiheutetun vahingonkorvaamista tarkoittavasta vaatimuksesta.*

30 §

Milloin yritys tai toimenpide, jota varten on annettu lupa, on suoritettu, taikka laitos tai rakennelma, jonka tekemiseen lupapäätöksessä on myönnetty oikeus, on saatu valmiiksi, on luvan saajan tai sen, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, kirjallisesti ilmoitettava siitä vesioikeudelle sen ajan kuluessa, joka lupapäätöksessä on sanotun ilmoituksen tekemistä varten määrätty. Ilmoituksen saatuaan vesioikeus voi määrätä toimitettavaksi sellaisen lopputarkastuksen, josta 18 luvussa säädetään.

Hakemusasiassa, jossa *edellä olevien säännösten nojalla* ei ole pidettävä katselmustoimitusta, *älköön* lopputarkastusta määrättäkö suoritettavaksi, ellei vesioikeus viranomaisen tai asianosaisen vaatimuksen johdosta tai muutoin harkitse siihen olevan erityistä syytä. *Muussakin kuin edellä tarkoitettussa asiassa vesioikeus voi päättää, ettei lopputarkastusta pidetä, ellei viranomainen tai asianosainen ole tällaista tarkastusta vaatinut.*

Ehdotus

Antaessaan myöhemmin päätöksen siltä osin, jolta asiaa ei vielä ole ratkaistu, vesioikeus voi tehdä *aikaisempaan päätökseensä ainoastaan sellaisia muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ristiriitaisten tai ilmeisen epätarkoituksenmukaisten määräysten poistamiseksi.*

30 §

Kun yritys tai toimenpide, jota varten on annettu lupa, on suoritettu, taikka laitos tai rakennelma, jonka tekemiseen lupapäätöksessä on myönnetty oikeus, on saatu valmiiksi, on luvan saajan tai sen, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, kirjallisesti ilmoitettava siitä vesioikeudelle *ja 21 luvussa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle* sen ajan kuluessa, joka lupapäätöksessä on sanotun ilmoituksen tekemistä varten määrätty (*valmistumisilmoitus*). Ilmoituksen saatuaan vesioikeus voi *asianomaisia viranomaisia tarpeen mukaan kuultuaan* määrätä suoritettavaksi 18 luvussa säädetyn lopputarkastuksen. *Määräys lopputarkastuksesta on annettava kolmen vuoden kuluessa valmistumisilmoituksen saapumisesta lukien.*

Hakemusasiassa, jossa ei ole *pidetty* katselmustoimitusta, *ei lopputarkastusta saa määrätä* suoritettavaksi, ellei vesioikeus viranomaisen tai asianosaisen vaatimuksen johdosta tai muutoin harkitse siihen olevan erityistä syytä.

32 §

Käsitellessään 12 luvun 19 §:ssä tarkoitettua hakemusta vesioikeus voi niin ikään poiketa edellä tässä luvussa olevista menettelyä koskevista määräyksistä. *Milloin sanotunlaisen hakemuksen johdosta annetaan tämän luvun 24 §:n 2*

Käsitellessään 12 luvun 19 §:ssä tarkoitettua hakemusta vesioikeus voi niin ikään poiketa edellä tässä luvussa olevista menettelyä koskevista *säännöksistä.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

momentissa tarkoitettu päätös, voidaan myös ennakkokorvaus jättää määräämättä.

42 a §

Todistajalle ja asiantuntijalle maksettavasta korvauksesta on voimassa, mitä *oikeudenkäymiskaaren* 21 luvun 9 §:ssä säädetään.

Todistajalle ja asiantuntijalle maksettavasta korvauksesta on voimassa, mitä 21 luvun 9 §:ssä säädetään.

17 luku

Muutoksenhaku

5 §

Muutoksenhakutuomioistuimena haettaessa muutosta vesiylioikeuden päätökseen hakemusasiassa on korkein hallinto-oikeus. Tämä koskee kuitenkin korvauksesta tehtävää valitusta vain, jos kysymys on 11 luvun 8 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettusta vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä, sellaiseksi luettuna myös edunmenetyks, joka johtuu tämän lain nojalla myönnetystä oikeudesta tai määrätystä rajoituksesta, taikka jos korvausvaatimus on käsitelty hakemusasian yhteydessä edellä mainitun pykälän 2 tai 3 momentin *tahi* 16 luvun 24 §:n 4 momentin nojalla.

5 §

Muutoksenhakutuomioistuimena haettaessa muutosta vesiylioikeuden päätökseen hakemusasiassa on korkein hallinto-oikeus. Tämä koskee kuitenkin *yksinomaan* korvauksesta tehtävää valitusta vain, jos kysymys on 11 luvun 8 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettusta vahingosta, haitasta tai muusta edunmenetyksestä, sellaiseksi luettuna myös edunmenetyks, joka johtuu tämän lain nojalla myönnetystä oikeudesta tai määrätystä rajoituksesta, taikka jos korvausvaatimus on käsitelty hakemusasian yhteydessä edellä mainitun pykälän 2 tai 3 momentin nojalla.

18 luku

Katselmustoimitus ja lopputarkastus

1 §

Jos vesioikeus 16 luvun 5 tai 13 §:n nojalla määrää pidettäväksi katselmustoimituksen, sen on ilmoitettava siitä vesi- ja ympäristöhallitukselle. Vesioikeuden on määrättävä vesi- ja ympäristöhallituksen ehdotuksesta katselmustoimitusta varten toimitusinsinööri, joka toimii toimitusmiesten puheenjohtajana. Vesioikeus voi vesi- ja ympäristöhallituksen, toimitusinsinöörin tai asianosaisen pyynnöstä määrätä ylimääräiseksi toimitusmieheksi erityisen alan asiantuntijan, jos sitä on pidettävä katselmustoimituksen suorittamisen kannalta tarpeellisenä.

1 §

Jos vesioikeus 16 luvun 5 tai 13 a §:n nojalla määrää pidettäväksi katselmustoimituksen, sen on ilmoitettava siitä vesi- ja ympäristöhallitukselle. Vesioikeuden on määrättävä vesi- ja ympäristöhallituksen ehdotuksesta katselmustoimitusta varten toimitusinsinööri, joka toimii toimitusmiesten puheenjohtajana. Vesioikeus voi vesi- ja ympäristöhallituksen, toimitusinsinöörin tai asianosaisen pyynnöstä määrätä ylimääräiseksi toimitusmieheksi erityisen alan asiantuntijan, jos sitä on pidettävä katselmustoimituksen suorittamisen kannalta tarpeellisenä.

4 §

Katselmuskokouksen jälkeen toimitusmies-

4 §

Katselmuskokouksen jälkeen toimitusmies-

Voimassa oleva laki

ten on perehdyttävä paikan päällä yrityksen vaikutuksiin ja olosuhteisiin. Toimitukseen määrätyn asiantuntijan ja avustavan virkamiehen on annettava lausuntonsa alansa kysymyksistä.

Ehdotus

ten on perehdyttävä paikan päällä yrityksen vaikutuksiin ja olosuhteisiin. Toimitukseen määrätyn asiantuntijan on annettava lausuntonsa alansa kysymyksistä.

5 §

— — — — —
Jos katselmustoimituksen kohde on 16 luvun 5 §:n nojalla määrätty suppeammaksi kuin hakemus tai jos asiassa on sovellettu 16 luvun 24 §:n 2 momenttia, edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä noudatetaan kuitenkin vain soveltuvien osin.
 — — — — —

6 §

Jos vesioikeus on 16 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla määrännyt katselmustoimituksen suoritettavaksi sanotussa momentissa säädetyllä tavalla, toimituksen ensimmäisessä vaiheessa yrityksestä aiheutuvien vahinkojen selvittäminen, niiden määrän arvioiminen sekä ehdotuksen tekeminen 11 luvun muiden korvaussäännösten soveltamisesta on suoritettava vain siltä osin kuin se on tarpeellista luvan edellytysten selvittämiseksi ja ehdotuksen tekemiseksi ennakkokorvausten määräämistä varten.

(kumotaan)

Katselmustoimituksen ensimmäisessä vaiheessa toimitusmiesten on, antamatta lopullista lausuntoa vahingoista ja niistä suoritettavista korvauksista, tehtävä katselmuskirjassa ehdotus maksettavista ennakkokorvauksista.

*Loppukokous ja katselmustoimituksen
päättäminen*

**Katselmuskirjan nähtävänäpito ja katselmus-
toimituksen päättäminen**

8 §

Katselmustoimituksessa on pidettävä loppukokous, josta toimitusinsinöörin on tiedotettava 9 §:ssä mainitulla tavalla niille, joiden etua tai oikeutta hakemus saattaa koskea samoin kuin niille yrityksen vaikutusalueen asukkailla, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin yrityksen toteuttaminen saattaa selvästi vaikuttaa, ja heitä edustaville yhteisöille. Loppukokous on pidettävä samoissa kunnissa kuin katselmuskokous.

(kumotaan)

Loppukokouksessa toimitusinsinöörin on selostettava katselmuskirjan sisältö. Loppukokouksessa asianosaisilla on, puhevaltansa valvomi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seksi vesioikeudessa, oikeus esittää suullisesti tai kirjallisesti muistutuksia, vaatimuksia ja huomautuksia hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta. Samoin 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla asukkailla ja yhteisöillä on oikeus suullisesti tai kirjallisesti esittää lausuntoja vesioikeudelle hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta.

9 §

Kutsu katselmuskokoukseen ja loppukokoukseen on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueelle yrityksen vaikutusten voidaan otaksua ulottuvan. Lisäksi kutsu on erikseen annettava tiedoksi noudattamalla 16 luvun 8 §:ssä olevia hakemuksen tiedoksiantamista koskevia säännöksiä sekä julkaisemalla se ainakin yhdessä edellä mainittuihin kuntiin yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Katselmuskokouksen kokouskutsuun on liitettävä hakijan laatima lyhyt yhteenveto yrityksestä ja sen vaikutuksista. Loppukokouksen kokouskutsuun toimitusinsinöörin on liitettävä lyhyt yhteenveto katselmuskirjasta ja siinä on mainittava, miten asianosaisten on meneteltävä puhevaltansa valvomiseksi vesioikeudessa.

Ennen katselmuskokousta on hakemus ja suunnitelma sekä ennen loppukokousta on hakemus, suunnitelma ja katselmuskirja pidettävä yleisesti nähtävänä 1 momentissa tarkoitetuissa kunnissa vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta. Asiakirjojen nähtävänä pitämisestä on kokouskutsussa ilmoitettava.

Jäljennös asiakirjoista on lähetettävä 1 momentissa tarkoitettujen kuntien ympäristönsuojelulautakunnille, vesi- ja ympäristöhallitukselle, asianomaiselle lääninhallitukselle sekä muulkin viranomaiselle sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Jäljennös katselmuskirjasta on lähetettävä myös hakijalle.

9 §

Kutsu katselmuskokoukseen on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueelle yrityksen vaikutusten voidaan otaksua ulottuvan. Lisäksi kutsu on erikseen annettava tiedoksi noudattamalla 16 luvun 8 §:ssä olevia hakemuksen tiedoksiantamista koskevia säännöksiä sekä julkaisemalla se ainakin yhdessä edellä mainittuihin kuntiin yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Kokouskutsuun on liitettävä lyhyt yhteenveto yrityksestä ja asianosaiselle erikseen tiedoksiannettavaan kokouskutsuun lisäksi arvio yrityksen vaikutuksista asianosaisen oikeuteen tai etuun.

Ennen katselmuskokousta on hakemus ja suunnitelma pidettävä yleisesti nähtävänä 1 momentissa tarkoitetuissa kunnissa vähintään kolmekymmentä päivää ennen kokousta. Asiakirjojen nähtävänä pitämisestä on kokouskutsussa ilmoitettava.

Jäljennös asiakirjoista on lähetettävä asianomaisille viranomaisille siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

9 a §

Hakemuksen, suunnitelman ja katselmuskirjan nähtävänä pitämisestä on toimitusinsinöörin tiedotettava 9 §:ssä mainitulla tavalla. Mainitut asiakirjat on pidettävä 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa kunnissa nähtävinä neljäkymmentäviisi päivää kuulutuksessa mainittavana aikana.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Asiakirjojen nähtävänä pitämistä koskevassa kuulutuksessa on mainittava, miten asianosaisten on meneteltävä puhevaltansa valvomiseksi vesioikeudessa. Asianosaiselle erikseen tiedoksiantettavaan kuulutukseen on toimitusinsinöörin liitettävä lyhyt yhteenveto katselmuskirjasta ja ote katselmuskirjasta siltä osin kuin se koskee yrityksestä asianosaiselle aiheutuvia vahinkoja, haittoja ja muita edunmenetyksiä sekä niiden korvaamista.

Jäljennös katselmuskirjasta on toimitettava hakijalle sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitetuille viranomaisille.

10 §

Sen, joka haluaa tehdä muistutuksia, vaatimuksia tai huomautuksia hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta, on puhevaltansa menettämisen uhalla esitettävä ne vesioikeudelle kuudenkymmenen päivän kuluessa viimeisestä loppukokouksesta *taikka suullisesti tai kirjallisesti loppukokouksessa*. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet tai jos vesioikeus on poikennut katselmuskirjasta tai jos puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta.

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla asukkailla ja yhteisöillä on oikeus antaa vesioikeudelle lausuntonsa hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta 1 momentissa mainituilla tavoilla.

Viranomaisten, joille katselmuskirja on toimitettu, on tehtävä tarpeelliseksi katsomansa huomautukset vesioikeudelle kuudenkymmenen päivän kuluessa katselmuskirjan saamisesta.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut muistutukset, vaatimukset ja huomautukset on, *jollei niitä ole tehty loppukokouksessa*, tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti kaksin kappalein.

11 §

Katselmuskirja, hakemus, suunnitelma sekä katselmustoimituksessa kertyneet muut asiakirjat on kolmenkymmenen päivän kuluessa vii-

10 §

Sen, joka haluaa tehdä muistutuksia, vaatimuksia tai huomautuksia hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta, on puhevaltansa menettämisen uhalla esitettävä ne vesioikeudelle 9 a §:ssä säädettyinä nähtävänäolok aikana. Puhevaltaa ei kuitenkaan ole menetetty, jos vesioikeus on asianomaisen etuihin vaikuttavalla tavalla poikennut katselmuskirjasta tai olosuhteet asian vireillä ollessa ovat olennaisesti muuttuneet taikka jos puhevallan menettäminen muutoin olisi ilmeisen kohtuutonta. Puhevaltaa ei myöskään ole menettänyt se, jonka osalta asian tiedoksiantamisessa ei ole menetelty säännösten mukaisesti.

Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla asukkailla ja yhteisöillä on oikeus antaa vesioikeudelle lausuntonsa hakemuksen, suunnitelman tai katselmuskirjan johdosta 1 momentissa mainitulla tavalla.

Viranomaisten, joille katselmuskirja on toimitettu, on tehtävä tarpeelliseksi katsomansa huomautukset vesioikeudelle 1 momentissa mainitussa määräajassa.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettut muistutukset, vaatimukset ja huomautukset on tehtävä vesioikeudelle kirjallisesti kaksin kappalein. Jos asianosaisen puhevalta perustuu oikeuteen, joka kohdistuu kiinteistöön tai 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettuun yritykseen tai laitokseen, sovelletaan 1 momentin säännöksiä puhevallasta myös hänen seuraajaansa.

11 §

Katselmuskirja, hakemus, suunnitelma sekä katselmustoimituksessa kertyneet muut asiakirjat on toimitettava vesioikeudelle 9 a §:ssä tar-

Voimassa oleva laki

meisistä loppukokouksesta lähetettävä vesioikeudelle. Katselmustoimitus katsotaan päättyneeksi, kun tässä pykälässä tarkoitetut toimet on suoritettu.

13 §

Lopputarkastuksessa on todettava, onko yritys tai toimenpide pantu toimeen niin, kuin laissa ja lupapäätöksessä on määrätty, sekä onko siitä odotettavissa sellaista yleistä tai yksityistä etua koskevia vahingollisia seurauksia, joita lupaa myönnettäessä ei ole otettu huomioon.

Kappale lopputarkastuksessa laadittua lausuntoa on viivytyksettä lähetettävä vesioikeudelle ja asianomaiseen kuntaan, jonka toimesta sen tulee olla yleisesti nähtävänä, sekä vesihallitukselle ja vesipiirin vesitoimistolle.

21 luku

Erityisiä määräyksiä

11 §

Milloin hakemusasiassa pidetään katselmustoimitus, hakijan on suoritettava, jollei 2 momentista muuta johdu,

4) kokoustilojen vuokratustannukset, asiakirjojen hankinta- ja monistuskustannukset ja lehtikuulutuksista aiheutuvat kustannukset; sekä

Ehdotus

koitettuun asiakirjojen nähtäväksipanopäivään mennessä. Katselmustoimitus katsotaan päättyneeksi, kun tässä momentissa tarkoitetut toimenpiteet on suoritettu.

Jos vesioikeus pyytää toimitusinsinööriltä lausuntoa vesioikeudelle tehdyistä muistutuksista, vaatimuksista tai huomautuksista taikka sille annetuista lausunnoista, on lausunnon antamisesta aiheutuvista kustannuksista soveltuvin osin voimassa mitä 21 luvun 11 §:ssä säädetään.

13 §

Lopputarkastuksessa on todettava, onko yritys tai toimenpide pantu toimeen niin, kuin laissa ja lupapäätöksessä on määrätty, sekä onko siitä odotettavissa sellaisia yleistä tai yksityistä etua koskevia vahingollisia seurauksia, joita lupaa myönnettäessä ei ole otettu huomioon. Lopputarkastuksessa voidaan selvittää myös sellaiset luvan myöntämisen jälkeen syntyneet vahingot, joita ei lupaa myönnettäessä ole edellytetty, ja tarvittaessa ehdottaa vesioikeuden määrättäväksi, onko ja mihin määrään niistä maksettava korvausta.

Lopputarkastuksessa laaditun lausunnon nähtävänä pitämisestä, siitä kuuluttamisesta ja tiedottamisesta, lausuntoa koskevien muistutusten, vaatimusten ja huomautusten tekemisestä ja lausunnon toimittamisesta vesioikeuteen on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 9 a, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

11 §

Milloin hakemusasiassa pidetään katselmustoimitus, hakijan on suoritettava, jollei 2 momentista muuta johdu,

4) kokoustilojen vuokratustannukset, asiakirjojen hankinta-, monistus- ja postituskustannukset ja lehtikuulutuksista aiheutuvat kustannukset; sekä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Vesioikeudessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemusasiaan sovelletaan aikaisempaa lakia. Vesioikeus voi kuitenkin asian

Voimassa oleva laki

Ehdotus

laatu ja käsittelyvaihe huomioon ottaen päättää, että tämän lain menettelyä koskevia säännöksiä on asiaa edelleen käsiteltäessä noudatettava kokonaan tai määrätystä käsittelyvaiheesta lukien. Tällaisesta määräyksestä ei saa erikseen valittaa.

Tämän lain 2 luvun 12 §:n 1 momentin sekä 22 ja 22 b §:n säännöksiä sovelletaan lain voimaan tultua myös aikaisemmin annettuihin päätöksiin taikka niissä asetettujen velvollisuuksien muuttamiseen tai tarkistamiseen. Kalanhoidovelvoitteista ja kalanhoitomaksuista on voimassa, mitä tässä laissa säädetään kalatalousvelvoitteista ja kalatalousmaksuista.

Asetus

vesiasetuksen 74 ja 85 §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan 6 päivänä huhtikuuta 1962 annetun vesiasetuksen (282/62) 74 § ja 85 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 74 § 2 päivänä huhtikuuta 1990 annetussa asetuksessa (309/90) ja 85 §:n 1 momentti 19 päivänä syyskuuta 1986 annetussa asetuksessa (690/86), seuraavasti:

74 §

Toimitusinsinöörin on pidettävä katselmustoimituksen katselmuskokouksessa pöytäkirjaa, johon on merkittävä:

- 1) miten kokouksesta on ilmoitettu;
- 2) saapuville tulleet asianosaiset ja vesilain 18 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitetut asukkaat ja yhteisöt; sekä
- 3) asiasta tehdyt muistutukset, vaatimukset ja huomautukset.

Kaikkien toimitusmiesten on allekirjoitettava katselmuskirja. Toimitusinsinööri allekirjoittaa katselmuskokouksen pöytäkirjan.

Selvitysmenettelyyn määrätty henkilö allekirjoittaa selvitysmenettelyssä annettavan lausunnon ja pöytäkirjan.

Vesilain 18 luvun 9 §:ssä tarkoitetut jäljennökset katselmustoimituksen asiakirjoista on lähetettävä yrityksen vaikutusalueen ympäristönsuojelulautakunnille sekä vesi- ja ympäris-

töhallitukselle, asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille ja lääninhallitukselle, maa- ja metsätalousministeriölle, Metsähallitukselle, tielaitokselle, merenkululaitokselle, museovirastolle sekä muulle valtion viranomaiselle, joka hakemuksessa tarkoitetussa asiassa toimialallaan valvoo yleistä etua tai jonka hoitoon tai valvontaan kuuluvaa aluetta, rakennelmaa tai laitetta asia koskee.

85 §

Kun on saatu lupa vesilain 2—10 luvussa tarkoitettuun yritykseen tai toimenpiteeseen, tulee toimenpiteen suorittajan ennen yritykseen tai toimenpiteeseen ryhtymistä ilmoittaa asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille ja ympäristönsuojelulautakunnalle toimenpiteen aloittamisen ajankohta sekä lupapäätöksen päivämäärä ja antaja.

— — — — —